

IZ GENERALNE KURIJE

Generalovo pismo u prigodi svetkovine sv. Frane 230

OKRUŽNO PISMO O. PROVINCIJALA

Svoj braći Provincije u domovini i inozemstvu 235

IZ TAJNIŠTVA

Zapisnik definitorijskog sastanka (25. kolovoza 2004.) 238

Zapisnik definitorijskog sastanka (28. rujna 2004.) 238

Napustio našu zajednicu 239

SPLIT: Položili svečane zavjete 239

IZ ŽIVOTA PROVINCIJE

VISOVAC: Zavjetovanje 240

Pripreme za svečane zavjete 240

SPLIT: Polaganje svečanih zavjeta 243

GRAB: 30. obljetnica svećeničkog ređenja 244

Održan hod Franjevačke mladeži 244

Provincijski susret Frame u Hrvacama 246

Pod okriljem Gospe van Grada u Šibeniku 247

Sv. Jeronim "zazvonio" u Šibeniku na Meterizama 249

BANJEVCI: Uređenje okoliša crkve sv. Nikole Tavelića 251

Obilježena franjevačka prošlost 252

RIM: Obrana doktorske radnje fra Dragana Nimca «FRANJEVCI I ŽUPE» 253

Slavlja 300. Obljetnice rođenja i sv. Krštenja fra Andrije Kačića Miošića (1704. - 17. Iv. - 2004.) 256

«Godina Fra Andrije Kačića» 261

Tristoti fra Andrijin Krsni dan u Zaostrogu 264

Fra Andrija «Treći put u Zagrebu» 276

Natječaj i nagrade «Modre laste» 281

Učenička slavlja u Makarskoj 282

«Na Neretvu misečina pala» 283

Ostala slavlja 284

Međunarodni simpozij o fra Andriji Kačiću 289

Ostala slavlja 289

Jubilej Starca Milovana u svjetlu tiska (2001.-2004.) 290

Prilog: 297

DUHOVNI KUTAK

Svjesno prihvaćena neznatnost - put prema vlastitoj punini! 305

NAŠI POKOJNICI

† Fra Antonio Franjić 307

† Iva Milanović - Litre 308

BIBLIOGRAFIJA

Fra Vicko Kapitanović, Kristu suobličen (Život i vrline fra Ante Antića), Split-Zagreb, 2004. 309

«KAČIĆ», Zbornik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, XXXV/2003, str. 240. 312

FRATERNITAS

FRATERNITAS - 9/10. 2004. 313

Generalovo pismo u prigodi svetkovine sv. Frane

“Da imaju duh gospodinov i njegovo sveto djelovanje” (ppr 10)

Draga braćo i sestre, Gospodin vam dao mir!

U prigodi svečanog slavlja prijelaza našeg oca i brata Franje, pozdravljamo vas velikom radošću i nadom te molimo da vas Bog, trojstven i jedan, ispuni svojim blagoslovima.

U prošlogodišnjem smo pismu rekli kako službu poticanja i upravljanja želimo obavljati “... u uzajamnosti, u prihvaćanju, u raspoloživosti, u razmjeni obavijesti, u povjerenju i u otvorenosti srca”. Potaknuti istim osjećajima, sljedećih godina, želimo s vama podijeliti određena razmišljanja o prioritetima, koje je Generalni kapitul 2003. preuzeo u svom završnom dokumentu. Oni nas pozivaju da se vratimo na bitno našega franjevačkog poziva. U ovoj vam prigodi nudimo plod našeg bratskog raspravljanja o prvom prioritetu: “*duhu molitve i pobožnosti*”.

Ta se razmišljanja uključuju u surječje slavlja *Osamstote obljetnice utemeljenja našega Reda*, koje ćemo započeti 2006., a pratit će nas do 2009. Vrijeme milosti koje nam Gospodin daruje kako bismo pokrenuli postupak **raspoznavanja** o našem životu i poslanju; kako bismo oživjeli **svoje namisli** osobne i zajedničke i kako bismo **slavili u radosti** milost početaka. Tako želimo odgovoriti na stvaralački i odgovarajući način na izazove koji dolaze od Crkve i današnjeg svijeta, svjesni svoje bogate i stoljetne duhovne i kulturne baštine što su nam je ostavili brojni franjevci tijekom povijesti.

Generalni je kapitul 1997. prikazao misaonu protegu kao “*bitni čimbenik u životu i poslanju franjevacu*” (SP 11). Isto je učinio posljednji Generalni kapitul ustvrdivši da “*naš vjerski život treba zahvatiti cijelu osobu: pamet, srce, odnose, svijet u kojem gledamo, susrećemo, grlimo i ljubimo bližnjega*” (Gdm 27b).

I mi smo ponovili istu misao u pomagalu *Nasljedovatelji Kristovi za bratskiji svijet* (NKbs, str. 7.).

Otvoreni Duhu

“*Duh molitve i pobožnosti*”, kao osnovni prioritet našeg nadahnuća, nije samo **stav** prema Bogu, drugima i prirodi, ni dobro ustrojena provedba. To je način postojanja i življenja svakoga manjeg brata u svim svojim protegama i u različitim životnim okolnostima: u molitvi,

radu, učenju, bratskim odnosima, pastoralnoj službi, u bolesti, itd. Eto zašto je za Franju najvažnije da braća *“imaju Duh Gospodinov i njegovo sveto djelovanje”* u svakom životnom trenutku.

Franjo se prepušta Duhu Svetom da ga vodi u svakom njegovu domišljaju i pothvatu. On je sposoban reći, ići ili učiniti nešto, *samo “potaknut Duhom”, “pun milosti Duha”* (usp. *IČel* 11, 26; *LM* 2, 1; *TD* 10, 36). On sam priznaje da je upravo Bog bio taj koji je započeo u njegovu životu: *“Gospodin dade meni, bratu Franji, da ovako započnem činiti pokoru”* (*OR* 1). Duh je Gospodinov, naime, i njegovo sveto djelovanje od njega načinio... *non tam orans, quam oratio factus”*(*2Čel*95).

To vrijedi i za one koji dolaze u bratstvo: ne samo da je Franjo nastojao živjeti “u Duhu”, nego je želio da i njegova braća, *“koja su po Božjem nadahnuću”* (*l R* 2, 1) izabrala taj način života, imaju isto iskustvo vjere. Proglašava kako je Duh Sveti *“generalni ministar Reda”* (usp. *2Čel* 145, 193), i potiče svoje nasljedovatelje da žele iznad svega *“Duha Gospodinova i njegovo sveto djelovanje”* (*PPr* 10). Braća dakle mogu obavljati bilo koju bratsku, crkvenu i društvenu službu, samo neka ne *“trnu duh svete molitve i pobožnosti”* (*PPr* 5; 8P).

Franjo, kako bi objasnio što znači *“imati Duh Gospodinov i njegovo sveto djelovanje”*, suprotstavlja mudrost Duha mudrosti tijela i svijeta (usp. *PK* 9,10; *OP* 27, 1). Za njega tjelesnost znači smrtnost, ljudsku slabost, osjećaje koji se suprotstavljaju Bogu. Eto zašto je mogao ustvrditi: *“nama ubogima i bijednima, pokvarenima i odvratnima, nezahvalnima i zlima”* (*NPr* 23, 8). Zauzvrat, duh je onaj koji dolazi od Boga i vodi Bogu. *“Može se spoznati - kaže Franjo - ima li sluga Božji Duh Gospodinova: kad Gospodin preko njega čini neko dobro, ako se zbog toga ne uznosi.. .nego, naprotiv, ako se u svojim očima drži nevrijednim i smatra se manjim od svih ostalih ljudi”* (*OP* 12).

Kako bismo, međutim, imali Duh Gospodinov, *“ne smijemo biti mudri i pametni po tijelu, nego, štoviše, moramo biti jednostavni, ponizni i čisti”* (*IP* 45-46). I dodaje: *“Blago čistima srcem, oni će Boga gledati (Mt 5,8). Istinski su čista srca oni koji preziru zemaljske stvari, traže nebeske i uvijek se klanjaju živom i istinitom Gospodinu Bogu i ne prestaju gledati Ga čistim srcem i duhom”* (*OP* 16).

I u tih osamsto godina franjevačke povijesti vidjelo se kako je Duh Gospodinov potaknuo toliku braću i sestre da traže uvijek nove načine kako bi živjeli duhovnost u svim kulturama, u svim vremenima, nikada se ne zatvarajući u njih. Mnoga su braća i sestre koja su se prepustila da ih vodi i posvećuje Duh Gospodinov u najrazličitijim okolnostima, ipak mogli otkriti bezbrojne oblike i načine molitve. Ima braće i sestara koje je Crkva službeno

priznala blaženima i svetima, na svim ljudskim i crkvenim područjima: u misijama, u kulturi, u umjetnosti, u skrivenom služenju u zajednici, u svetištima, u župama, u društvenom djelovanju, u pastoralnom služenju. Mnogo je osoba koje se nikada nisu odrekle “*Duha Gospodinova i njegova djelovanja*” i često su morale platiti cijenom vlastite krvi vjernost priznanju da je Bog “jedino i najveće Dobro” u životu.

Svi su oni izgradili bogatu i stoljetnu duhovnu baštinu, dostojnu da je se upozna a iznad svega živi.

Izazovi i obveze

U provincijama našeg Reda, primijetili smo da postoje poteškoće i tegobe i spram zamjećivanja važnosti i središnjosti našega života posvećenih osoba, kao i spram raspoznavanja stvarnih izbora mogućih posredništva koje treba staviti u provedbu svakodnevnog života. I tako smo u opasnosti da Bog zauzme mali prostor u našem životu, a molitva postane nesvjesno izgovaranje prošnja, živeći snažne napetosti između molitvenog života i pastoralnih neodgodivosti. Iz tih prilika odveć često dolaze druge opasnosti: želja da se vlada i nadzire drugoga, posjedovanje i zgrtanje dobra, žudnja za sebičnim zadovoljstvima, ugled i povlastice bez obzira na dostojanstvo drugih; ili jednostavno dvostruk osjećajni život i dvostruka duhovnost.

Trebamo, međutim, priznati postojanje napora za uvećanjem misaone protege našeg nadahnuća. Mnoga su braća zauzeta u stvaranju odgovarajućih prostora (dvorana za molitvu, samotišta) i u oživljavanju vrijednosti nutrine i šutnje; u traženju što prikladnijih načina molitve za današnji život; u što boljem slavljenju službe časova i Euharistije u zajednici i s narodom, u ponovnom otkrivanju vrijednosti molitvenog čitanja riječi Božje.

Iz tih svjetala i sjena nastaju izazovi i obveze za svakog od nas, a poglavito za one koji obavljaju službu poticanja u različitim jedinicama (provincijal sa svojim definatorima ili savjetnicima, gvardijani, odgojitelji, itd.). Potrebno je i neodgodivo, dakle, u promišljanju i u provedbi, zauzeti živahni stav koji će nas voditi:

- od *raspršivanja* pameti i srca do *sjedinjenja i usredištenja* našega života u Bogu kako bismo u sebi izgradili skladno jedinstvo, u kojem svakodnevno ‘uzvraćamo’ Bogu ono što smo i što činimo, što želimo i kanimo;
- od *prezaposlenosti* do *mirovanja*, kako bismo pronašli poveznice između unutarnjeg života, sakramentalnog života, života u zajednici i evangelizacije;
- od *uspješnosti* do *potpune besplatnosti* Boga kako bismo mu dali svoje vrijeme molitve i djelovanja, svoje uspjehe i razočaranja;

- od *naviknutosti i umora do radosti* što smo manja braća, kako bismo uživali ljepotu svoga poziva, zajedničke molitve, dostojanstvene i lijepe liturgije, koja uistinu izražava susret s Prisutnošću, životnim odnosom;
- od *besadržajnosti do osobnog odnosa* s Bogom kako bismo ponovno zadobili osjećaj raspoloživosti i pokretljivosti da navijestimo evanđelje (usp. IGM 63. 69-70).

Sve je to moguće samo ako uistinu shvatimo “*život molitve i duh molitve i pobožnosti kao prioritet koji usmjerava i pokreće život kao prvi iskaz nasljedovanja Krista*” (NKbs, str. 10-11) od koje ovise drugi prioriteti: bratski život sa svim svojim vrijednostima, život u siromaštvu, uzajamnosti i malenosti, evangelizacija i poslanje te ozbiljna i obnovljena trajna i početna formacija.

Prijedlozi

Svjesni svoga *potpunog i dubokog* posvećenja Bogu, u krštenju, u našim zavjetima kao “*slobodnom i velikodušnom bezuvjetnom odgovoru, na milosni poziv Božji*”, u različitim osobnim, crkvenim i društvenim protegama (usp. IGM 66-68); i kao **savez** obnavljan svakog dana u obdržavanju zavjeta, shvaćenih kao “*put slobode, prianjanja za Gospodina i raspoloživosti za druge*”, predstavljamo vam tri prijedloga, koji se već nalaze u drugim pomagalima, kako bismo mogli provjeriti živimo li stvarno “*duh molitve i pobožnosti*”:

- Važnost Riječi Božje u našem životu i poslanju; Riječ koja se čita u jednostavnosti i čistoći, premišlja tijekom dana, uzvraća u molitvi hvale, zahvale, blagoslivljanja, prošnje i zazivanja Gospodina, i koja se provodi u svako vrijeme (usp. *Molitveno čitanje Riječi Božje u franjevačkom životu*).
- Čitanje i tumačenje znakova vremena, u svjetlu Riječi Božje, koja nam omogućuje otkriti prisutnost Božju u osobnoj, bratskoj i društvenoj povijesti svakog naroda i kulture (usp. *Gdm*, 13-17).
- Življenje sakramenata pomirenja i Euharistije, povlaštenih sredstava za susret s Bogom najvećim dobrom, svakim dobrom, svemogućim i milosrdnim, utjelovljenim u Isusu Kristu, po djelovanju Duha Svetoga.

Prihvaćajući upute *Povjerenstva za kontemplativni život*, držimo važnim ponovno ponuditi za 2004.-2005. pomagalo *Duh molitve i pobožnosti* (1996.). Različiti listići iz te knjižice mogu se koristiti u bratstvima za kapitule, za preispitivanja života, za mjesečne obnove i duhovne vježbe, kao pojedinci za osobni put produblivanja i osobne molitve. Isto povjerenstvo, ovih godina i u suglasju s vodičem proslave osamstote obljetnice utemeljenja Reda, pomoći će nam laganim pomagalima produbiti druge osnove: u 2006.

razmatranje i molitva nad Kristovom slikom Svetog Damjana; u 2007. dar slušanja u našem životu; u 2008. molitveno čitanje Konstitucija; u 2009. molitveno čitanje obreda zavjetovanja i Pravila.

Zaključak

Draga braćo i sestre, ovaj prvi i osnovni prioritet još nas jednom potiče živjeti *osobni odnos i u zajednici* s Bogom, trojstvenim i jednim. Bog koji se uprisutnjuje na poseban način u slušanju njegove Riječi, u slavlju Euharistije, u življenju zajedništva i malenosti, u crkvenom zajedništvu i u njegovim pastirima, u odnosima uzajamnosti i pravde s

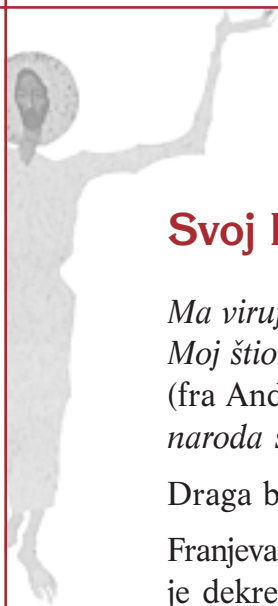
najsiromašnijima i najpotrebnijima iz svake kulture, u zalaganju obrane svakog oblika života. Prisutnost koja nas *izaziva* da čitamo i tumačimo «znakove vremena» kako bismo pronašli nove i odvažne odgovore (usp. *Gdm*, 19-34). Prisutnost koja nam daje snagu i mudrost kako bismo riješili svaku tegobu osobnosti, istine ili pripadnosti koja može nastati iz života vjere, iz samoće, iz bratskog ili pastoralnog života, iz određenosti prirodene ljudskom životu (dob, bolest, smisao smrti). Prisutnost koja podržava vatru njezine ljubavi u našem životu kako bismo u svoj slobodi, velikodušnosti i zanosu naviještali evanđelje života, uzajamnosti, pravde i mira.

Gledajmo primjer svetoga Franje kojeg se želimo sjetiti, on koji je na Laverni, preobražen Gospodinovim Duhom u duhu i tijelu postao za svakog manjeg brata “*uzor savršenog promišljanja, kao što je prije bio djelovanja, novi Jakov i Izrael*” (Sv. Bonaventura, *Itinerarium mentis in Deum*, VII., 3). S milošću Božjom i zagovorom našeg Oca možemo “*uzići prema Bogu i sići prema bližnjemu*” (*LM XIII. 1*), održavajući uvijek i posvuda savršenu ravnotežu promatranja i djelovanja.

Neka nam *Duh Gospodinov i njegovo sveto djelovanje*, koji nas je besplatno pozvao u franjevački poziv, dadne potrebnu snagu kako bismo mu odgovorili sa svom radošću, umom i odvažnošću.

Rim, 4. listopada 2004.

Fra Jose Rodríguez Carballo ofm (*Min. gen.*)

Svoj braći Provincije u domovini i inozemstvu

*Ma viruj mi,
Moj štioče poštovani...*
(fra Andrija Kačić Miošić, *Razgovor ugodni
naroda slovinskoga*).

Draga braćo!

Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja nastala je dekretom *Inter gravissimas*, ljeta Gospodnjega 1735., u vrijeme kad na političkoj pozornici europskog Zapada dominiraju samo dvije riječi: centralizam i apsolutizam. Francuski i pruski, habsburški, mletački i ruski. Centralizam u sudnici i na tržnici, apsolutizam na obzorju svakoga dana i na horizontu neizvjesne budućnosti.

Sukob raznih političkih interesa i koncepcija na području koji je dekretom *Cum divisa* (22. siječnja 1735.) dodijeljen Provinciji imao je, dakako, izravnih reperkusija na sam život i djelovanje braće onoga vremena. Pa ipak, koliko god je život u tim vremenima bio vrlo zamršen, on nije bio ugušen. Ulja u svijeći nije nestalo, te je - svjedoči to arhivska građa - i po samostanima i po župama bilo svetih i učenih, umjetnošću nadarenih i pisanjem ostvarenih, propovjednički nadahnutih i ispovjednički neumornih, u nevolji strpljivih, u molitvi postojanih (Rim 12, 12), Kristu suobličeni.

Laetamur in eo quaem recordamus – Veselimo se onomu koga se sjećamo

Jedan od vrljih muževa i sjajnih zvijezda na nebu Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja svakako je fra Andrija Kačić Miošić, u narodu proslavljeni Starac Milovan, *sin Bartula Miošića i njegove zakonite žene Mande*, kojega *Adi 17 Aprile 1704. krsti fra Tomas Radatović a kum bi Stipan Buklijaš*. Bijaše to, dakle, ravno prije 300 godina.

Fra Andrija bijaše uzorni redovnik i svećenik, generalni lektor (sveučilišni profesor) filozofije i teologije, pisac filozofskih i bogoslovskih tekstova, redovnički starješina, graditelj samostana u Sumartinu, prosvjetiteljski pisac proznih i pjesničkih tekstova, književnik koji je utjecao na europski romantizam, posebno na Češki narodni preporod i na bugarsku historiografiju i koji je u hrvatskom narodu imao veći utjecaj i značenje od bilo kojega drugog pisca. Ukratko: “Kačić kao čovjek pripada među najidealnije, a kao pisac među najznamenitije likove, što ih naša književna poviest poznaje” (*Vienac*, 1880, 543).

Fra Andrijin život i djelovanje odvijali su se u vrijeme kad je Južna Hrvatska, uslijed dugotrajne dominacije Mletačke Republike, bila politički satrvana, ekonomski osiromašena, kulturno zaostala. Za Mlečane su brojni ratovi koje su poduzimali bili dio strategije za proširenje prostora (*acquisto vecchio...nuovo...nuovissimo*) a ne obveza kulturnog i ekonomskog napretka naroda koji je u tim ratovima ginuo.

U takvim prilikama, po tko zna koji put u hrvatskoj povijesti, na scenu je istupilo katoličko svećenstvo koje, usprkos budnom mletačkom oku, nastoji razvijati kulturne i prosvjetne djelatnosti. U tome se posebno ističu franjevci, koji tiskaju pučke knjige te tako šire pobožnost, odnosno poučavaju puk i jačaju njegovu narodnu svijest.

Contra torrentem brachia dirigere (Plivati protiv bujice), davno je kazao Decim Junije Juvenal (4, 89), nije bilo lako. Izvrstan primjer za to bijaše upravo fra Andrijin suvremenik i naš subrat fra Filip Grabovac, kapelan hrvatskih konjanika u mletačkoj službi, koji se u svom *Cvitu razgovora* odvažio kazati više nego je bilo dopušteno pa mu je djelo bilo zabranjeno i spaljeno po lomačama dalmatinskih varoši, a on proglašen nepoćudnim i zatvoren. Od posljedica mletačkog zatvora vrlo brzo je i umro (1749.).

Ono što je mislio fra Filip, mislio je također i fra Andrija, ali na drugi način. Nakon lektorske službe okrenuo se narodu i uključio se u preporoditeljski rad da bi uzdigao narod do svijesti vlastite snage i ponosa. Zato je “*pomljivo izvadio iz knjiga latinski, talijanski, i rvatski, iz različitih pisama i karata, diploma, dukala, atestata, davorija i svidogbe staraca, redovnika i svitovnjaka*” da bi priprostim jezikom dao u ruke puku kroniku i razlog njegove veličine i ponosa. On nije izazivao državu ni pojedince. Fra Filipovo iskustvo za njega je bilo i previše poučno. Zato je krenuo drugim putem. Nije se obazirao na tadanje stanje domovine, nego je slavio junačku prošlost, nenametljivo a promišljeno uzdizao junake, poučavao prosvjetiteljski i nacionalno i tako uzdizao narod za koji je i pisao. Nastao je tako *Razgovor ugodni*, djelo koje je doseglo status najčitanije knjige poslije Biblije i zadugo držano mjernom jedinicom pismenosti. Što više, smatrano je svojevrsnim krsnim listom svakog (ne)pismenog čovjeka, te je “*kao liek duši, razgovor u tuzi*” bilo “*prisutno i u palači i u kolibi, na stolu učenjaka i u ruci težaka*”.

Finis opus ornat - Konac djelo krasi

Fra Andrija nije bio samo profesor, pisac, prosvjetitelj, sakupljač kulturne baštine koju je, kako veli, ustrajno i brižno skupljao od Skadra do Zadra, od Mostara do Ravnih Kotara, nego i svećenik-redovnik koji je pripadao Bogu, kao što zvijezde pripadaju nebu. U vremenima koja nisu bila “*nakićena ni napirlitana*”

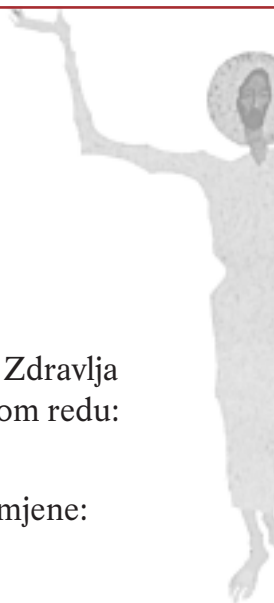
fra Andrija je svoju svećeničko-redovničku opredijeljenost, osjetljivost i solidarnost mogao iskazivati iz dana u dan, jer je u to vrijeme potrebnih i gladnih riječi, kruha i ruha bilo svugdje. Prigoda za to bilo je na pretek. Onu najvažniju i životnu dobio je pred kraj svoga života, u kasnu jesen godine 1740., kad su trojica seljaka iz Podace, nedaleko od Zaostroga, otplovili lađicom na vesla u Neretvansku krajinu uprositi nešto žita za svoju obitelj. Na povratku ih je uhvatila oluja: lađa se prevrnula, uprošeno žito prosulo se u more, a jedan od njih se i utopio. Kad je za to čuo, fra Andrija je – slijedeći staru franjevačku maksimu: *Non sibi soli vivere sed et aliis proficere (Ne živjeti samo sebi, nego i drugima koristiti)* – dozvao k sebi stradalnike i s njima ponovno pošao u Neretvansku krajinu u prošnju. Na povratku u Zaostrog ponovno ih je zahvatilo nevrijeme te su, veli fra Andrijin životopisac, “*pokisli ko pivci*”. Uslijedila je prehlada, a potom i upala pluća s velikom temperaturom. Nedugo zatim - u noći s 14. na 15. prosinca – uslijedila je smrt. Naš brat fra Andrija umro je iz ljubavi prema bližnjemu. Kristove riječi: “*Nema veće ljubavi od ove, da tko daje život svoj za prijatelje svoje*” (Iv 15, 13) dosegule su u njemu najsavršenije ispunjenje, a on u njima svoje svećeničko i redovničko ostvarenje.

Draga Braćo! Pitamo li što pamte tri stoljeća prisutnosti Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja i njezinih članova diljem domovine i izvan nje, ta će nam stoljeća odgovoriti kako pamte tri stoljeća molitve i žrtve, učenja i učenosti, sebedarja i zauzetosti, kršćanskog karitasa, ljubavi i apostolata; pamte, *moj štioče poštovani*, razdoblja nesigurnosti, surovosti i neizvjesnosti i sva tri stoljeća vjernosti Bogu, Crkvi i svom narodu. Pamte da bi ih u ovakvim prigodama obljetnica nama posvijestili a mi ih zahvalno, dostojno i pravedno prenijeli u buduće dane za buduće obljetnice.

U 300. obljetnici rođenja našeg brata, uzornog redovnika i svećenika, sveučilišnog profesora, pisca i pjesnika, narodnog prosvjetitelja i jednog od tvoraca hrvatskoga jezičnog standarda (štokavske ikavice) - fra Andrije Kačića Miošića, imamo iskrenu želju, veliku volju i još veći razlog to i učiniti. Imamo, *viruj mi, moj štioče poštovani!* I zato mu posvećujemo ovaj broj provincijskog *Vjesnika*.

Fra Željko Tolić, provincijal

Zapisnik definitorijskog sastanka (25. kolovoza 2004.)

Sastanak Provincijskog definitorija održan je u samostanu Gospe od Zdravlja u Splitu, 25. kolovoza 2004. Rad sastanka se odvijao prema dnevnom redu: 1. Personalna pitanja; 2. Prispjeli dopisi.

U sklopu personalnih pitanja učinjene su sljedeće personalne promjene:

U domovini:

Banjevci: fra Josip Repeša, župnik

Drniš: fra Šime Nimac, župni vikar

Makarska: fra Ivan Jukić, pastoralna pripomoć u župi Podbablje

Omiš: fra Stojan Damjanović, samostanski vikar i ekonom

Sinj: fra Daniel Stipanović ostaje do odlaska u misije

Split: fra Ljubo Muslim, zamjena u župi Labin-Prgomet

Šibenik: fra Denis Šimunović, župni vikar

Visovac: fra Šimun Čugura, domeštar

fra Dragan Nimac, samostanski vikar

U Njemačkoj:

Frankfurt: fra Mladen Marić, dušobrižnik

München: fra Ante Marković, dušobrižnik

Zatim su pročitani i razmotreni ostali pristigli dopisi.

Zapisnik definitorijskog sastanka (28. rujna 2004.)

Sastanak Provincijskog definitorija održan je u samostanu Gospe od Zdravlja u Splitu, 28. rujna 2004. Rad sastanka se odvijao prema dnevnom redu: 1. Primjedbe na zapisnike; 2. Provincijalov izvještaj; 3. Prispjeli dopisi; 4. Razno.

Uz određene nadopune zapisnici su prihvaćeni. Nakon toga je o. Provincijal podnio izvještaj o stanju u Provinciji u kojem se na poseban način osvrnuo na bolesnu braću. U tom je kontekstu zaključeno da gvardijani usmeno i

pismeno obavijeste Provincijalat o zdravstvenim problemima braće. Također se osvrnuo i na ovogodišnje svečano zavjetovanje dvojice naše subraće, naglasivši kako je to događaj za cijelu Provinciju u kojem bi trebao sudjelovati što veći broj braće, a ne samo za zavjetovanike i njihovu rodbinu i odgojitelje.

Nakon Provincijalovog izvještaja pročitani su i razmotreni svi pristigli dopisi.

Pod točkom Razno raspravljalo se o specijalnom i općem biltenu koji se odnosi na izgradnju Klerikata.

Sastanak je završio 28. rujna t. g. u 20. 00 sati.

Napustio našu zajednicu

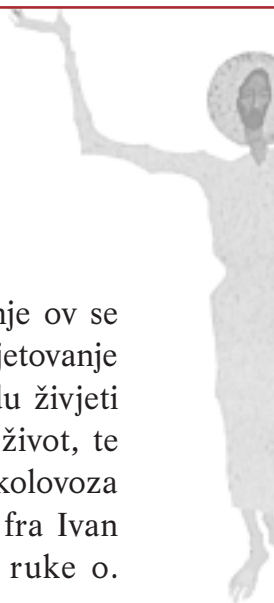
Fra Goran Kalašević – student četvrte godine KBF-a napustio je našu Provinciju.

Želimo mu obilje Božjeg blagoslova u budućem životu i radu.

SPLIT: Položili svečane zavjete

U nedjelju, 13. rujna 2004. godine u crkvi Gospe od Zdravlja u Splitu, dvojica naše braće: fra Robert Jozipović i fra Kristian Stipanović, položili su svečane redovničke zavjete u ruke o. provincijala fra Željka Tolića.

Dok dvojici zavjetovane braće iskreno i bratski čestitamo, ujedno molimo da im svesilni i svemožni Gospodin, po zagovoru Blažene Djevice Marije i svetog oca Franje, udijeli obilje svoga mira i dobra na putu koji su izabrali!

VISOVAC: Zavjetovanje

Polaganje jednostavnih zavjeta po završetku novicijata i oblačenje ov se godine nisu zbili u isto vrijeme. Oblačenje je bilo 15. srpnja, a zavjetovanje potkraj kolovoza. Tako smo mi, novi mlađi novaci, imali prigodu živjeti zajedno sa starijom braćom koja su nas uputila u novicijatski život, te sabranije pratiti i doživjeti obred zavjetovanja. Zbilo se to 28. kolovoza 2004. kada su četvorica naše starije braće, fra Bernard Kasić, fra Ivan Šimunac, fra Šimun Radnić i fra Lukica Vojković položili u ruke o. provincijala fra Željka Tolića svoje prve jednostavne zavjete.

Svečana sveta misa je započela u 10 sati, predsjedao je o. Provincijal uz koncelebraciju velikog broja svećenika. U propovijedi o. Provincijal je potakao sve nas, a osobito zavjetovanike, da s odvažnošću, hrabrošću i iskrenim pouzdanjem u Boga lakše i veselije kročimo stazom života, unatoč brojnim izazovima.

Po završetku mise uslijedilo je čestitanje i zajedničko fotografiranje. Zajednički ručak bio je po običaju na obali Krke, a protekao je u ugodnom razgovoru i veselju.

Na licima budućih bogoslova jasno se mogla vidjeti sreća i radost što javno odlučite i dalje slijediti stope sv. Franje.

Odlazeći s Gospina otočića, oaze mira i ljepote, zatvorili su jednu stranicu života, te zaplovili prema novoj, u Splitu, u našem klerikatu i na Katoličkom bogoslovnom fakultetu.

Fra Mihovil Klarić

Pripreme za svečane zavjete

Ovogodišnje zajedničke pripreme za svečane zavjete, na razini svih franjevačkih provincija hrvatskoga govornog područja, održane su u Bosni i Hercegovini. Domaćin priprema bila je Provincija Bosna Srebrena, a glavni moderator fra Miron Sikirić, meštar bogoslova u Sarajevu. Pripreme su održane tijekom četiri tjedna: dva tjedna u Sarajevu, tjedan dana u Rami, a posljednji tjedan u Međugorju. Na ovogodišnje su pripreme magistri prijavili ukupno 23 kandidata: iz Provincije sv. Ćirila i Metoda (Zagreb) 6, iz Provincije Presvetog Otkupitelja (Split) 3 – fra Goran Kalašević, fra Robert Jozipović i fra Kristian Stipanović, iz Hrvatske kapucinske provincije (Zagreb) 1 te iz Provincije Bosne Srebrene (Sarajevo) 13.

Nakon obaveza koje smo imali za blagdan Velike Gospe uputili smo se prema Sarajevu. Naime, početak je priprema bio zakazan za ponedjeljak 16. VIII. 2004. Imali smo sreću da je naš duhovnik fra Bože Vuleta, zajedno sa sestrom Rebekom Anić, trebao u prvom tjednu priprema držati predavanja. Stoga smo zajedno s njima došli na Franjevačku teologiju na Nedžarićima. Opća tema koju su nam fra Bože i s. Rebeka trebali predstaviti bila je *Franjina karizma u međuljudskim odnosima*. Fra Bože je s nama podijelio neka razmišljanja o stvorenome, s posebnim naglaskom na problem vode, a s. Rebeka nam je održala predavanja o odnosu prema siromašnima i ženama.

No, prvi tjedan nije protekao samo u predavanjima. Već u srijedu imali smo izlet na Igman, gdje smo u prirodi slavili sv. misu. Subota je bila predviđena za posjet drevnom marijanskom svetištu u Olovu. Sv. misu i ovaj smo put slavili pod vedrim nebom. Sa samim svetištem i njegovom burnom prošlošću upoznao nas je fra Slavko Topić, gvardijan teologije na Nedžarićima. Župnik nas je srdačno dočekaao, a i kasniji obilati ručak, odmor i rekreacija prošli su u bratskom ozračju. Moram istaknuti izuzetnu gostoljubivost bosanskih franjevac koji su nas uvijek dočekali s osmijehom, vedro i toplo. Hvala im još jednom na svemu. U nedjelju smo posjetili tri najstarija bosanska samostana: Kreševo, Fojnicu i Kraljevu Sutjesku. U Fojnici smo slavili sv. misu zajedno s narodom Božjim, a zatim smo tu i ručali. Navečer smo posjetili i sjemenište u Visokom gdje smo i večerali družeći se uz priču i pjesmu.

Predavanja su u drugom tjednu priprema održala trojica predavača. Fra Marko Semren tijekom prva dva dana govorio nam je o Franji i Klari, posebno istaknuvši važnost poznavanja duhovnosti sv. Klare za ispravnu franjevačku duhovnost. Spomenimo da nas je u ponedjeljak posjetio fra Lucije Jagec, provincijal Provincije sv. Ćirila i Metoda. Fra Nikola Vukoja, sljedeća nam je dva dana ocrtao Franju kao brata koji lomi kruh s braćom i koji se za braću brine po bratskim opomenama. Fra Nikola je naglasio i našu obvezu na opomenu braće istaknuvši da se opomena treba odnositi na ono što smo obećali Gospodinu. Na koncu tjedna, fra Vili Radman izlagao nam je o postmoderni i njezinim religijskim aspektima, posebno se osvrnuvši na New Age. Kao šećer na kraju održao nam je predavanje o redovništvu u zen budizmu.

Fra Mironova je ideja bila da Sarajevo ne obilazimo posebno, nego da grad upoznamo u večernjim organiziranim izlascima. Tako smo jednu večer rezervirali za odlazak na Baščaršiju. Tu smo se upoznali sa slašću sarajevskih ćevapa. Drugu smo večer posjetili samostan na Bistriku, gdje nam je kratki nagovor održao upečatljivi fra Vitomir Slugić. Nakon toga posjetili smo sarajevsku pivovaru kušavši potom njezine najbolje proizvode. U drugom

nas je tjednu voditelj karitativne ustanove Kruh sv. Ante, fra Stjepan Radić, počastio večerom u restoranu «Park prinčeva». S terase restorana predivna je panorama grada, pa smo mogli uživati u pogledu na Sarajevo noću.

Boravak u Sarajevu završili smo u nedjelju, 28. VIII. sv. misom s narodom na Nedžarićima. Uslijedilo je putovanje prema Rami. Posjetili smo samostan u Gučoj Gori, gdje smo ujedno i ručali. Nakon toga otišli smo u Ovčarevo, župu koja spada pod samostan Guča Gora. Razgledali smo mjesnu crkvu, a potom gledali finale olimpijskoga rukometnog turnira između Njemačke i Hrvatske. Slavlje nije izostalo.

Navečer smo došli u prekrasnu Ramu, u samostan na Šćitu. Tu smo imali duhovne vježbe, pod vodstvom fra Mira Jelečevića, novog domeštra sarajevskih bogoslova. U srijedu nas je posjetio fra Mijo Džolan, provincijal Provincije Bosne Srebrene. Istog dana navečer, u selu Jaklići, počastio nas je naš bivši bogoslov Hrvoje Pavlović i tako omogućio bratsko druženje u igri i pjesmi. Sljedeći smo dan imali izlet na brdo Draševo. Počastio nas je gvardijan s ostalom braćom iz samostana. Imali smo prigodu uživati u ljepoti Rame i tako zaboraviti na užurbanost i smog Sarajeva.

U petak smo završili duhovne vježbe te se zaputili prema Međugorju. Svratili smo u Mostar i razgledali stari most i franjevački samostan sv. Petra i Pavla. U Međugorju smo bili smješteni u kući «Domus Pacis». Tri smo dana (subotu, ponedjeljak i utorak) proveli s bivšim ovisnicima u komuni Cenacolo, upoznavši se tako s njima i njihovim načinom života. Sve u svemu, bilo je to divno iskustvo koje će nam sigurno pomoći u našem kasnijem djelovanju. U ponedjeljak nas je u komuni posjetio naš o. provincijal fra Željko. Nas trojica proveli smo s njime gotovo dva sata u ugodnom razgovoru. Na žalost, tada smo definitivno od brata Gorana saznali da napušta našu zajednicu. No, život ide dalje. Hvala mu na svemu što je pružio našem bratstvu i neka ga u životu prati Božji blagoslov.

Valja spomenuti da smo u nedjelju slavili sv. misu s mladićima u Cenacolu, a misu je predvodio kapucinski provincijal fra Mirko Kemiveš. Poslijepodne istoga dana imali smo izlet na slap Kravica. U srijedu, 8. IX. fra Šimun Bilokapić, naš magistar, održao nam je predavanje o zajednici i zajedništvu. Poslijepodne smo posjetili franjevački samostan na Humcu i razgledali muzej i galeriju.

Premda je završetak priprema bio predviđen u Sarajevu, 10. IX., mi smo se oprostili već u Međugorju od ostalih. Naime, sljedeći su dan naša mlađa braća u Makarskoj imali obnovu privremenih zavjeta, pa je magistar predložio da mi ne idemo u Sarajevo, nego da s njim odemo u Makarsku. Prihvatili smo prijedlog, oprostili se od braće i krenuli put Makarske.

Zahvaljujemo Gospodinu što nas je pozvao u franjevački red i okupio na ove pripreme. Veliko hvala svoj braći koja su na bilo koji način sudjelovala u organizaciji i provedbi programa priprema, a na poseban način hvala domaćinima, bosanskim bogoslovima na čelu s njihovim odgojiteljima koji su nas uistinu prihvatili kao braća. Što reći nego *Ecce quam bonum et quam iucundum habitare fratres in unum*.

Fra Kristian Stipanović

SPLIT: Polaganje svećanih zavjeta

Dana Gospodnjeg 12. IX. 2004. u Splitu smo imali priliku proslaviti događaj godine za Provinciju Presvetog Otkupitelja. Naime, na svečanoj sv. misi u 19 sati u crkvi Gospe od zdravlja, dvojica su braće iz naše provincije, fra Robert Jozipović i fra Kristian Stipanović, položili svećane, tj. doživotne redovničke zavjete u ruke provincijala dr. fra Željka Tolića, koji je i predvodio svečano misno slavlje. Svjedoci zavjetovanicima bili su fra Petar Gulić i fra Ante Udovičić. U koncelebraciji je sudjelovalo desetak svećenika iz naše provincije, a magistar bogoslova, fra Šimun Bilokapić, popratnom je riječju tumačio nazočnim vjernicima tijek i smisao obreda. Svetu su misu svojom nazočnošću i pjevanjem uzveličali i naši bogoslovi.

U svojoj se propovijedi o. Provincijal obratio nazočnim vjernicima, počevši od starijih koje je potaknuo na molitvu za svećenička i redovnička zvanja. Mlade je potaknuo da u životu slijede poziv koji im Bog upućuje te da u svemu nastoje vršiti njegovu volju. Braći zavjetovanicima o. Provincijal poručio je da njihov život bude služenje Bogu u služenju Crkvi i svim ljudima, tj. da se vode čuvenim geslom *Deo servire regnare est*.

Nakon sv. mise za novozavjetovanu braću i njihovu rodbinu, kao i za svu ostalu braću koja su sudjelovala na slavlju, gvardijan fra Petar organizirao je večeru tako da se bratsko druženje moglo nastaviti i za stolom okrepe tijela.

Fra Kristian Stipanović

GRAB: 30. obljetnica svećeničkog ređenja

Ređenici za svećenike iz 1974. god. okupili su se 21. srpnja ove godine u Grabu kako bi proslavili 30. obljetnicu svećeničkog ređenja.

U Grabu smo 21. srpnja slavili svetu misu, a ručali, večerali, noćili i doručkovali u motelu "Heidi" u Kamešnici.

Drugi dan smo slavili svetu misu u Grabu te ručali na Gazu u Jabuci. Kolega fra Ivan Križanović je došao iz Njemačke za ovu proslavu i odmah po završetku se vratio natrag.

Sestra i zet fra Josipa Bebića, Lela i Ivo Martić, poslali su nam čestitku sljedećeg sadržaja: *"Poštovani slavljenci, od srca čestitamo 30. obljetnicu časnog, odgovornog, svećeničkog života. Duh Sveti pratio Vas - nadahnjujući i obdarujući snagom uma i dobrim zdravljem. Živjeli! Sretno! - puni zanosa i žara.*

Svojim uzornim životom stvarali djela neprolazne vrijednosti. Puni sreće i zadovoljstva dočekali i proslavili zlatni jubilej"

Fra Duško Botica

Održan hod Franjevačke mladeži

U organizaciji Provincijskog vijeća Frame i ove je godine uspješno obavljen sedmi hod Franjevačke mladeži na razini naše Provincije. Održan je od 28. srpnja do 1. kolovoza t.g. na relaciji: Omiš - Šestanovac - Lovreć - Imotski, pod geslom *"Ljubiti kao Isus!"*.

Sve je započelo osobnim pripremama po mjesnim bratstvima koja su sve učinila da mladi ozbiljno pristupe hodočašću. Zajedničko okupljanje bilo je u našem samostanu u Omišu, 28. srpnja t.g. Nazočilo je 83 framašica i framaša iz 12 provincijskih bratstava, i to iz Metkovića, Splita, Imotskog, Vinjana, Runovića, Zmijavaca, Podbablja, Prološca, Sinja, Hrvaca, Knina i Gračaca. Framase su pratila petorica duhovnih voditelja: fra Nikica Ajdučić, fra Jakov Udovičić, fra Ivica Omazić, fra Ivan Lukač i fra Ivan Režić.

U omiškom samostanu mladi su se duhovno pripremili sakramentima pomirenja i euharistije, zazvali su Božji blagoslov na svoj hod, prespavali i pod barjakom se u ranim jutarnjim satima zaputili put Radmanovih mlinica, preko Kučića do Kraljevca, odakle su automobilima prebačeni do Šestanovca. Odsjeli smo u prostorijama osnovne škole u Šestanovcu. Tu je sve čekao topli ručak za kojega se pobrinuo prološki župnik fra Ante Madunić.

Poslije ručka je, uz mali predah, slijedio poslijepodnevni program: rad po skupinama, sveta misa, večera i izvještaji rada po skupinama. Poslije napornog dana spavanje je bilo vrlo ugodno. Sljedećega dana u 6 sati krenulo se od Šestanovca, preko Žeževice do Lovreća. Tu nas je dočekaio župnik fra Mario Jurišić i bratski počastio.

Od Lovreća smo nastavili još koji kilometar do Nikolića gdje smo u osnovnoj školi odsjeli. Tu smo ručali (zaslugom istoga prološkog župnika) te održali svoj poslijepodnevni program. Večer je bila pravo osvježenje. Organizirali smo rekreativni program koji nas je ugodno razveselio. Sljedeće jutro i prijepodne obilježila je dionica puta od Nikolića, preko Dolića Drage, Prološca do Imotskoga. Zadnji koraci bili su vrlo teški, jer uspinjanje prema "Gradu na Gori", kako se Imotski naziva, nije bilo lako. No zahvaljujući dragoj Gospi uspjeti smo stići k svome cilju. Na Topani smo pozdravili Gospu, a potom se spustili do samostana gdje smo ručali, osvježili se i nastavili poslijepodnevni program kojem je vrhunac bila zavjetna sveta misa na Gospinoj Topani. Tu smo s ostalim vjernicima slavili svetu misu i trodnevnicu u čast Gospi od Anđela. Sljedeće jutro osvanulo je u ozračju našega posljednjeg dana hoda. Ispod staroga samostanskog cedra izmolili smo jutarnju molitvu, doručkovali i pošli na središnje misno slavlje u prigodi 100. obljetnice posvete samostanske crkve sv. Franje. Misu je predvodio vojni biskup mons. Juraj Jezerinac.

Nakon svete mise i ručka slijedio je blagoslov sv. o. Franje, s kojim smo završili naš ovogodišnji hod. U bratskom i prijateljskom ozračju rastali smo se i pošli svojim kućama. Može se ustvrditi da je ovogodišnji hod, uz manje tehničke probleme, uspješno organiziran i obavljen. To su pokazala lica mladih ljudi kojima je svaki novi dan na hodu bio pravo obogaćenje, na ljudskoj, vjerničkoj i franjevačkoj razini. Svima koji su na bilo koji način doprinijeli uspješnom organiziranju hoda, počevši od o. provincijala, preko fratara pa sve do framaša, neka Bog bude nagrada i zahvala.

Fra Nikica Ajdučić

Provincijski susret Frame u Hrvacama

Osmi provincijski susret Franjevačke mladeži ove je godine proslavljen u Hrvacama, 11. rujna 2004., gdje se okupilo oko 180 framaša iz 13 mjesnih bratstava. U veselom i bratskom ozračju, kroz molitvu, pjesmu i rad odvijao se jednodnevni susret. Obilježen je bio geslom: *“Pravila u mom životu”*, jer ova je godina proglašena godinom Pravila Trećeg reda sv. Franje.

Susret je započeo okupljanjem oko 9 sati. Domaćini su se pobrinuli da stolovi budu bogato popunjeni jutarnjim jelovnikom. Malo poslije 9.30 svi su sudionici pošli u župnu crkvu Svih svetih, gdje je obavljena jutarnja molitva. Poslije molitve slijedilo je otvaranje susreta i pozdravi. Provincijska predsjednica Frame Ivana Petričević prva je pozdravila nazočne, a zatim dala riječ provincijskom duhovnom asistentu Frame fra Nikici Ajdučiću. Mladima je posebno zadovoljstvo prenio fra Jure Šimunović, provincijski duhovni asistent Trećeg reda, koji je pozdravio skup. Najposlije se nazočnima obratio i izrazio dobrodošlicu predstavnik domaćina.

U ozbiljniji dio programa uvela je framašica Matea Todorić koja je održala kratko predavanje, s poticajnim mislima, na temu *“Pravila u mom životu”*. Njezino predavanje uvelo je sve nazočne u središnji dio susreta, a to je međusobno upoznavanje i rad po skupinama na zadanu temu. Formirano je 15 skupina koje su imale svog animatora i voditelja.

Malo prije podne završen je rad po skupinama i susret je ponovno nastavljen u crkvi. Tu je obavljeno pokorničko bogoslužje, sakrament pomirenja i priprema za svetu misu. Veselim zvucima pjesme započelo je svečano misno slavlje kojeg je, u nazočnosti desetak svećenika, predvodio provincijski vikar fra Petar Milanović. Prenio je svima pozdrave o. Provincijala i uputio svoju bratsku riječ.

Poslije svete mise i okrepe oko duhovnog stola prešlo se na tjelesnu okrepu u dvorištu župne kuće. Tu je slijedilo poslijepodnevno opuštanje i rekreacija uz pjesmu i šalu. Framiši su pokazivali i svoje glumačke sposobnosti, razne oblike igre i međusobnog druženja.

Oko 15.30 sati svi su se našli u župnoj crkvi gdje je bio izvještaj radova po skupinama i analiza zadane teme koja je obilježavala susret. Večernjom molitvom i blagoslovom sv. oca Franje završen je poslijepodnevni program u crkvi. To je značilo i da se susret bliži kraju. Domaćini su još jednom sve nazočne pozvali oko zajedničkog stola, gdje su uz piće i slastice svim gostima zaželjeli sretan put. Poslije rastanka s Framom domaćinom, veliki je dio sudionika pošao put Sinja, u svetište čudotvorne Gospe Sinjske pred čijim je likom svaki sudionik zastao i tiho se pomolio. S pjesmom na ustima i ljubavlju u srcu, pred Gospom Sinjskom, završen je ovogodišnji susret Franjevačke mladeži na razini naše provincije.

Kata Dodig

Pod okriljem Gospe van Grada u Šibeniku

Svetkovina Rođenja Blažene Djevice Marije ili Mala Gospa svečano se slavi u Šibeniku na području Varoša. Ove jubilarne godine, svaku večer u 18,30 sati, od ponedjeljka 30. kolovoza do utorka 7. rujna 2004., u sklopu devetnice, župno osoblje s vjernicima molilo je Gospinu kronicu i Lauretanske litanije, a u 19 sati slavili su svetu misu uz prigodnu propovijed bivših župnika. Kroz devetnicu su održavali i prigodni kulturni program. U subotu 4. rujna, predstavili su film o župi Gospe van Grada, u nedjelju 5. rujna, mješoviti zbor Gospe van Grada, pod ravnanjem s. Lidije Grgat, održao je koncert duhove glazbe, u ponedjeljak 6. rujna, večer poezije upriličili su članovi Kluba književnika Matice Hrvatske Šibenik, u utorka 7. rujna, Pavao Maršić i Ivana Krajina, studenti glazbe, održali su solistički koncert.

Na dan svetkovine Rođenja Blažene Djevice Marije, u srijedu 8. rujna 2004. misna slavlja održavan su prema slijedu kako je najavljeno u župnom listu "Slovo Gospe van Grada", br. 2-3/2004. i u župnim obavijestima: u 7 sati misa za voditelje kućanstva i u 8 sati za bolesnike i bolničko osoblje, u 9,30 sati župnu misu predvodio je i propovijedao provincijal Franjevačke provincije dr. fra Željko Tolić, u 11 sati misa za obitelj, a u 19 sati misu zahvalnicu u prigodi 400. obljetnice župe predvodio je i propovijedao šibenski biskup msgr. Ante Ivas.

U prigodi proslave 400. obljetnice župe Gospe van Grada u Šibeniku, vjernici su upoznati da je još u vrijeme osnivanja šibenske biskupije, 1298., postojala je župna zajednica u Zašvinama, blizu Gornjeg Polja. Stanovništvo se uglavnom premještalo uz gradske zidine "in Orthis prope Civitatem" - u Vrtlinama kraj Šibenika. Od ovih doseljenika nastala je 1604. nova župa "Varoš" koja je obuhvaćala naseljene djelove oko gradskih zidina i djelove Donjega Polja. Župna se zajednica okupljala u crkvi "Sancta Maria Hortorum" - Sveta Marija u Vrtlinama. Vrtline su stradale 1648. kada je osmanlijska vojska opsjedala Šibenik, i godinu kasnije, 1649., kada je kuga poharala Grad i ostavila pustoš. Crkvene i gradske vlasti zamolile su visovačke franjevce da dovedu narod iz Promine, Petrova Polja i drugih djelova Zagore i da napuče opustjeli Grad. Tada se nastanilo mnoštvo doseljenika u Šibeniku, kao i na područje uz gradske zidine. Oko zidina Grada novo stanovništvo počelo je graditi i nove nastambe. Vrtline su postajale sve urbaniji prostor, tako da se to područje počelo nazivati "Varoš".

Redovnici Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja s Visovca preuzeli su pastoralno djelovanje u župi, osobito od 1668. kada je skrb nad župom preuzeo novoosnovani franjevački samostan Svetoga Lovre u Šibeniku. Župa je tada obuhvaćala ova predgrađa: Crnicu, Njivice, Meterize, Šubićevac, Baldekin, Križ, te sela Bilice i Dubravu, a danas se proteže na tri gradska područja: Varoš, Škopinac i Plišac.

Crkva Gospe van Grada posvećena je 22. svibnja 1740. kako svjedoči ploča iznad glavnih ulaznih vrata: Templum hoch - beatissimae Virgini Mariae... a fundamentis... MDCCXL. U crkvi se nalaze četiri oltara. Glavni barokni oltar u apsidi naručila je 1783. u Veneciji Gospina bratovština. Na retablu je postavljena slika Gospe van Grada. Naknadano su podignuta dva pokrajna oltara dva uz trijumfalni luk, s lijeve strane oltar Svete Obitelji i s desne oltar Ivana Krstitelja, te treći pri dnu crkve u kapeli Isusa Nazaranina oltar Svetoga Križa.

Slogan obljetnice župe glasi: 400 ljeta pod okriljem Gospe van Grada u Šibeniku. Slogan je utkan u simbol križa, koji je oblikovan od crvene kockice hrvatskoga grba i sa četiri kraka šibenskoga pletera. Slogan je, zapravo, znak da župna zajednica obljetnicu obilježava kao vjerski i nacionalni događaj. Pastoralno osoblje je u liturgijski kalendar tijekom godine za posebne crkvene svetkovine i blagdane uključilo i svoje posebne duhovne obnove i vjerske proslave. S vjernicima su obilježili zajedničko slavlje u posebnom programu za vrijeme održavanja župnoga vjeronauka kako za prvopričesnike i krizmanike, tako i za katekumene, a na poseban način u završnim misnim slavljinama za vrijeme podjele sakramenata u župi. Zatim su upoznavali vjernike o važnosti obljetnice na sastancima s ministrantima i

čitačima, u susretu sa članovima Marijine legije i na vjerskim susretima mladih iz župe. Posebno su upriličiti slavlje obljetnice za članove dječjega zbora, kao i za članove crkvenoga mješovitog zbora.

Uz vjersko obilježje, pripremili su i kulturni dio slavlja, koji su izvoditi kako u vjeronaučnim dvoranama, osobito u večernjim satima, tako i u crkvi, prije ili poslije misnih slavlja.

U prigodi proslave 400. obljetnice, kako ističe župnik fra Nikola ?určija, mnogo je učinjeno na materijalnoj obnovi crkve. Izrađen je novi crkveni barjak - zastavu Gospe van Grada; obnovljena su Gospina zvona, sveto posuđe i ruho, i nabavljeno je 12 novih misnica; tiskana je slika Gospe van Grada za štovanje u vjerničkim kućama i u stanovima. Za vrijeme božićnoga obiteljskoga blagoslova pastoralno osoblje dijelilo je župljanima naljepnice i sličice Gospe van Grada s prigodnom molitvom. Za sakramente krštenja, prve pričesti, krizme i vjenčanja, tiskane su prigodne uspomene. O svim vjerskim aktivnostima, svoje su župljane upoznavali preko župnoga lista pod nazivom: Slovo Gospe van Grada. Župni list tiskaju četiri puta godišnje, na 16 stranica, a do sada je tiskano 29 brojeva. Gđa Snježana Miklaušić sa suradnicima Orguljaške ljetne škole i Glazbene škole Ivana Lukačića u Šibeniku, uredila je Župni arhiv, a Zbornik "Kačić" upravo priprema za tisak njezin katalog pod nazivom "Popis građe u Arhivu Župe Gospe van Grada u Šibeniku".

Kako su naglasili u sloganu obljetnice, želja je pastoralnoga osoblja da vjernici "Varoške župe" i dalje ostanu "pod okriljem Gospe van Grada" u Šibeniku. Smisao proslave najprije se očituje u zahvalnici dobrom Bogu što je svoje vjernike okupio oko Isusova oltara u crkvi kao građevini i oko vjerske zajednice - župe Gospe van Grada u Šibeniku u Varošu. Zatim, proslavom žele zahvaliti šibenskim biskupima koji su bdjeli nad župom: svim provincijalima Franjevačke Provincije Presvetoga Otkupitelja koji su providali pastoralno osoblje u ovoj župi; svim župnicima i pastoralnim suradnicima koji su duhovnu djelatnost utkali u povijet ove župe; svim vjernicima koji su svoju vjeru svjedočili na području naše župe.

Ljetopisac

Sv. Jeronim "zazvonio" u Šibeniku na Meterizama

Kako je župnik fra Ivan Maletić najavio u župnom listu i na obavijesnom plakatu, u četvrtak, 30. rujna 2004., svečano je proslavljena svetkovina sv. Jeronima u Šibeniku na Meterizama. Bila je ovo prigoda da se, molitvom i pjesmom misnoga slavlja, vjernici prisjete tijeka povijesti svoje župe. U vrijeme opće urbanizacije, kada je 60-tih godina u Šibeniku došlo do priliva

ruralnoga stanovništva, osobito iznad jadranske magistrale, šibenski biskup msgr. Josip Arnerić osnovao je 1966. župu sv. Jeronima na području Meteriza. U obiteljskoj kući uredio je kapelicu i smjestio župni stan, a župu povjerio Franjevačkoj provinciji Presvetoga Otkupitelja.

U radničkom „slamu“, po uzoru na „novu hutu“, vjernici su se 35 godina okupljali u skućenom podrumskom prostoru s pastoralnim suradnicima nadajući se novoj crkvi. Tako je govorio prvi župnik fra Bone Prcela, a i njegov nasljednik fra Ivan Štambuk. U uskoj potleušici najduže je odležao župnik fra Petar Bezina sanjajući o novom pastoralnom centru. Ali komunistički i socijalistički čuvari novoga poredka isparcelirali su sve gradske šumarke da ne bi na nekoj površini izrasla crkva. Ni župnik fra Ljubo Muslim nije bolje prošao od svojih predšasnika. Tek se župnik fra Tomislav Brekalo nadao da će svanuti dan blagoslova nove crkve na Meterizama, pogotovo kada je, preko brda, nastalo novo naselje. Napokon se usrećilo župniku fra Petru Rastočiću da povelju o gradnji nove crkve položi u temeljni kamen. I šibenski biskup msgr. Josip Arnerić, nakon prvoga koraka, nadao se proširenju pastoralnoga centra. Njegovu želju nije uspio ostvariti ni msgr. Antun Tamarut ni msgr. Srećko Badurina.

Uz svesrdno zauzimanje šibenskoga biskupa msgr. Ante Ivasa pripremljena je gradnja nove crkve prema projektnoj dokumentaciji dipl. ing. arh. Tonka Zaninovića i dipl. ing. arh. Antuna Pokovića. U utorak, 26. rujna 2000. biskup je blagoslovio temeljni kamen, a u nedjelju, 30. rujna 2001., posvetio je novosagrađenu crkve Sv. Jeronima na Meterizama. Uz crkvu i župni stan upravo je dovršena gradnja pastoralnoga centra.

U prigodi ovogodišnje proslave svetkovine sv. Jeronika, župnik fra Ivan Maletić nabavio je novi drveni kip i nova brončana zvona.

U četvrtak, 30. rujna 2004, na dan svetkovine, večernje misno slavlje u 18 sati predvodio je šibenski biskup msgr. Ante Ivas u koncelebraciji između dvadesetak svećenika. Slavlje je započelo svečanim ophodom - hodočasničkim putem oko crkve. Na početku ophoda biskup je blagoslovio novi kip sv. Jeronima, dar obitelji Mile Kolopera, koji su izradili Branko i Marija Rizvić iz Orubice kraj Nove Gradiške. Kip prikazuje sveca u tradicionalnoj ikonografiji, polugola, u stojećem stavu, visine 190 cm, sa Svetim pismom u desnici, i s pokajničkim kamenom u lijevoj šaci na prsima. Nakon blagoslova kipa, otac biskup je blagoslovio tri zvona. Staro zvono od 70 kg, slinuto je sa stare župne kuće, dar je kninskoga samostan sv. Ante Padovanskoga iz 1966. u prigodi osnivanja župe, a dva nova zvona, zvono u čast Kraljice Hrvata, od 380 kg, i zvono u čast sv. Jeronima, od 520 kg, darovala je obitelj Paške Barišića. Tako je sv. Jeronim po prvi put „zazvonio“ u Šibeniku na Meterizama. U svečanom ophodu oko crkve župni zbor pjevao je nove molitvene zazive - litanije sv. Jeronima.

U Godini mjesne Crkve, koja je otvorena dan prije, na svetkovinu sv. Mihovima, kako je naglasio biskup u propovijedi, ovo je prigoda da se istakne značenje i povezanost sv. Mihovila i sv. Jeronima. Ono što je Mihovil navijestio, Jeronim je proveo u djelo. I jedan i drugi zaštitnici su slijepih, pogotovo duhovno slijepih osoba koji još nisu spoznali „tko je kao Bog“. Na kraju slavlja biskup je pozvao vjernike da slijede primjer svoga Zaštitnika koji će, od danas, „zvoniti“ na vjerničko okupljanje u crkvi.

Poslije misnoga slavlja, župnik je pripremio zakusku za uzvanike i dobročinitelje, a narodno veselje ispred crkve održavao je KUD „Zvona Zagore“ iz Mirlovića.

Hodočasnik

BANJEVCI: Uređenje okoliša crkve sv. Nikole Tavelića

Župa Sv. Nikole Tavelića u Banjevcima broji oko 600 stanovnika, ima dosta mladih i pohvalno je da još nije nastupila tendencija iseljavanja. Narod Božji koji je redovit na svetim činima zaslužio je potpunu pažnju s crkvene strane.

Stoga je upornošću i marljivošću fra Petra Pletikose, sad već bivšeg župnika, i župljana uređen okoliš crkve sv. Nikole Tavelića.

Pripovijeda fra Petar: „U travnju smo počeli tući brdo oko crkve, kako bi uklonili vlagu i da procesija može proći oko crkve. Istučeno je i odvezeno oko 800 m³ kamena, zvonik je bio nedovršen, a sagrađen. Gornji dio hirofe smo ostrugali pa ponovno ožbukali, na uglove postavili kamen i završili sa sep žbukom. Na kupolu smo stavili eloksirani aluminij i povećali otvore kod zvona. Ulaz u crkvu je bio malen i bočno, a sad smo ga stavili sprijeda i otvor od četiri metra. Sva ova proširenja i oko stubišta preuređenja izveli smo velikim kamenim vacama koje su bile u temeljima crkve koja je započeta 1938.

Svi navedeni radovi koji su izvedeni na crkvi i oko crkve, što su radili mještani izvedeni su bez dnevnica. Jedino smo platili iskope i sav materijal, a radovi, bilo stručni bilo malovanski, besplatno su rađeni od župljana, svatko po svojoj struci.

Projekt obnove dao je arh. Zdravko Živković. U crkvi su napravljene tri klupe-ispovjedaonice, a fra Silvestar Aračić je darovao kip sv. Ivana Krstitelja i kip Majke Božje.

Što se tiče crkve i njezina okoliša može sve stati, ali treba još to doradivati kako bi to zaista bilo mjesto molitve i duhovnog okupljanja.

Neka je svima hvala koji su nas pomogli i podržali.

Na dan proslave Domovinske zahvalnosti kao i zahvalnosti Bogu i ljudima za učinjene radove u dupkom punoj crkvi slavljena je misa zahvalnica u nazočnosti jedanaest svećenika i dvojce klerika.“

Obilježena franjevačka prošlost

U selu Raščanima (Imotska krajina) Milan Ratimir Kovačević, dipl. ekon., 28. kolovoza 2004. otkrio je spomenik četvorici franjevaca Kovačevića sjećajući se starih vremena svoje župe Raščani i svojih pređa iz *komšiluka* Mali Gdinj-Kovačević.

Blagoslov je obavio župnik don Ivan Turić.

U pismu, upravljenom fra Vjeki Vrčiću, 23. rujna 2004., piše: „Osobno sam, bez ičije pomoći, sagradio *Trg duhovnih pastira* sa spomen obilježjem za Fra Grgu Kovačevića i ostalu braću franjevce u zaseoku Mali Gdinj-Kovačevići u Raščanima.“

Selo Raščane, sve do odlaska Turaka, pripadalo je velikoj biokovskoj župi Vrdol. Ta se dijelila na Vrdol Gornji, Župa i Krstacije i Vrdol Donji, Raščane i Slivno. Makarski biskupi kasnije su cijepanjem stvorili četiri župe: Župa, Krstacije, Slivno i Raščane. Od njih je samo Slivno do danas ostalo u našoj Provinciji. Ta stara župa Vrdol dala je franjevačkom redu velik broj fratara. Među njima su makarski biskup fra Marijan Lišnjić iz Krstacija, a i tri provincijala velike Provincije Bosne Srebrene.

To su: fra Grgo Kovačević iz Raščana (1669.-1672.; 1678.-1681.), fra Frano Budalić iz Krstacija (1696.-1699.) i fra Andrija Ećimović iz Raščana (1708.-1711.).

Fra Grgo Kovačević, čije je ime zapisano na ovom spomeniku, bio je provincijal dva puta. Istakao se svojom sposobnošću, kad je doživio rijetku sreću, da je u toj velikoj Provinciji od Budima do Jadrana izabran dva puta za provincijala. Umro je u Makarskoj, 29. rujna 1689.

Druga trojica, čija su imena na spomeniku, bili su župnici: fra Jerolim u Podaci, (1695.) fra Marko župnik u Podaci u razmacima 1725.-1739., i fra Filip u Vinjanima, koji je umro u Imotskom, 29. srpnja 1749.

Fra Vjeko Vrčić

RIM: Obrana doktorske radnje fra Dragana Nimca «FRANJEVCI I ŽUPE»

Na papinskom sveučilištu «Antonianum» u Rimu, 17. lipnja 2004, fra Dragan Nimac je obranio doktorsku radnju iz teologije (katedra duhovnosti), s naslovom „Franjevačka Provincija Presvetoga Otkupitelja u Hrvatskoj u drugoj polovici XIX st.: franjevački identitet u župskom pastoralu“. Radnja je pisana pod vodstvom prof. Mauric Carmodya, te dvojice korelatora prof. Giuseppe Buffona i prof. Lluís Ovieda.

U hrvatskim krajevima franjevački identitet u župskom pastoralu prepoznatljiv je od samih početaka prisutnosti franjevaca na ovim područjima (XIII. st.). S društvenim i kulturnim promjenama XIX stoljeća mijenja se i identitet u obitelji, društvu, redovničkim zajednicama, župi, Crkvi pa tako i u franjevačkom djelovanju na župama. Ideja vodilja radnje, stoga je analiza franjevca naše Provincije i problema nastalih kroz ove promjene koje su utjecale na franjevačko župsko-pastoralno djelovanje i, unutar toga, na prakticiranje ili gubitak franjevačke karizme. Iz takve analize rodilo se pitanje: koliko franjevci župnici mogu danas pomoći poboljšanju redovničkog života i župskog pastorala. Osobita važnost se daje problemu poboljšanja ekipnog rada. Potreba za ekipnim radom susjednih župnika i među-župskom komunikacijom javlja se nastankom društvenih promjena u XIX st. (migracija selo-grad, industrija, politika, obrazovanje...) koje su prouzročile asimetriju između granica župe te življenja i aktivnosti ljudi koje prelaze granice jedne župe (prebivalište, škola, posao, slobodno vrijeme).

Radnja je podijeljena u tri dijela. Prvo poglavlje analizira pojedine elemente devetnaestog stoljeća u kojem je primjetan, pod utjecajem sekularizma, rast individualizma na štetu zajedništva i autoriteta, osobito vidljiv u redovničkim zajednicama. Takve su promjene djelovale negativno na osjećaj pripadnosti zajednici te su uzrok poteškoća u pogledu zavjeta siromaštva i poslušnosti.

Drugo poglavlje obrađuje povijesni razvoj pastoralnog djelovanja hrvatskih franjevaca na župama, iz kojeg je vidljivo da su franjevci u brizi za dobro vjernika uspijevali usklađivati dosta dobro župski rad s redovničkim normama. Kada se fratar pojedinac usmjerio na sebe, dolazilo je do kriza, bilo u redovničkom životu, bilo u župskom radu, o čemu se posebno bavi treće poglavlje, «Franjevac Provincije Presvetog Otkupitelja u drugoj polovici XIX. stoljeća: redovnik i/ili župnik». Obnova redovničkog duha, bilo u samostanima bilo na župama, nesumnjivo je bila potrebna. Generalna je uprava u Rimu zastupala mišljenje da reforma može uspjeti povratkom i življenjem u samostanima, što je u sebi uključivalo i napuštanje velikog dijela župa. S druge strane, većina članova Provincije tražila je i dalje da se nastavi rad na župama, u čemu su imali podršku i samih mjesnih biskupa. U takvim se je postavkama - djelovati i dalje na župama ili se povući u samostane - malo napravilo u pogledu reforme jer su se stvorile dvije suprostavljene strane u Provinciji. Najviše su profitirali pojedinci koji su i dalje nastavljali zlorabiti svoj položaj na štetu redovničkog duha i župskog pastora.

Rezultati istraživanja upozorili su da je na univerzalnoj razini bezrazložno uspoređivati život jedne redovničke zajednice u samostanu i na župama; vidljivo je kroz povijest da se redovnički život najbolje ostvarivao u zajednici, u samostanu. Isto tako je neopravdano inzistirati na jednom obliku života (u ovom slučaju na samostanskom) u situacijama i prostorima gdje redovnički život ima svoju posebnost. Franjevac se na hrvatskim prostorima oblikovao u redovnika u brizi za narod. Takav se fratar razlikovao od redovnika u drugim krajevima svijeta, no s druge strane bio je od naroda među kojim je djelovao prepoznat kao istinski franjevac.

Na temelju takvih postavki došlo se do nekih rezultata: a) kudikamo je važnije krenuti od postavke kako pomoći fratra na župama da živi svoje franjevaštvo, negoli temeljiti postavke župa da ili ne, jer statistike kako prije tako i sada govore da oko dvije trećine članova Provincije aktivno djeluje u župskom pastoralu; b) potrebno je govoriti više o međusobnim odnosima negoli o zajedničkom življenju pod istim krovom; c) potrebno je naglašavati više duhovno siromaštvo negoli materijalno, jer jedan župnik po svojoj naravi ne može živjeti u radikalnom materijalnom siromaštvu; d) samostani trebaju postajati, kroz duhovne i pastoralne vidike, češća okupljališta okolnih župnika, gdje će vrlo brzo doći do uspješnog ekipnog rada, što je danas prioritet župskog pastora u Crkvi.

Radnja ima 321 stranicu. Na kraju radnje doneseni su statistički podaci župskog djelovanja Provincije kroz povijest, stablo razvoja franjevačkih zajednica u hrvatskim krajevima te karte župa na kojima su djelovali i djeluju članovi Provincije.

Na obrani radnje bili su prisutni, uz «rimsku koloniju», i braća iz Provincije: provincijal fra Željko Tolić, fra Ivan Nimac, fra Nikola Ćurčija, fra Stipe Nimac, fra Marko Mrše; fra Draganovi roditelji Šime i Mara te brat Zvonimir.

Poslije obrane priređena je večera za šezdesetak uzvanika u prostorijama Antonianuma na petom katu. Za bogati stol i ugodno raspoloženje pobrinuli su se članovi Hrvatskog bratstva te nekoliko časnih sestara s prebivalištem u Rimu, a pomoć u grilanju imali su od fra Marka i Draganova brata Zvonimira. Raspoloženje je bilo «doktorski» veselo tako da se ostalo budnim dugo u noć.

Fra Dragan je u Rimu uz postignuti doktorat, postigao i magisterij iz pastoralne teologije na Papinskom učilištu «Lateranum».

Fra Siniša Balajić

Slavlja 300. Obljetnice rođenja i sv. Krštenja fra Andrije Kačića Miošića (1704. - 17. Iv. - 2004.)

“Kačić kao čovjek spada među najidealnije,
a kao pisac među najznamenitije likove,
što ih naša književna povijest poznaje.”
«Vienac», 1890,543.

Uvodne napomene

U drugoj polovici XIX. stoljeća, ili točnije 14. prosinca 1860. godine, cijela je hrvatska javnost vrlo svečano obilježila stotu obljetnicu preminuća fra Andrije Kačića Miošića, uzornoga svećenika i redovnika, sveučilišnoga profesora filozofije i bogoslovlja, pisca proznih i pjesničkih tekstova, od kojih su dijelovi od njegova doba do naših dana prevedeni na 15 jezika, narodnoga preporoditelja, jednoga od tvoraca hrvatskoga književnog jezičnog standarda (štokavska ikavica), a osim toga skromnoga fratra, koji je kao uzorni djelatnik kršćanskoga karitasa položio svoj život da nahrani gladnoga brata čovjeka (tri siromašane obitelji u Bristu).

Prvi zagrebački nadbiskup i kardinal Juraj Haulik slavio je toga dana u svojoj Prvostolnici svečanu sv. Misu Zahvalnicu. Sudjelovali su: Josip Juraj Strossmayer, biskup đakovački, Vjenceslav Soić, biskup senjski, Ban, Vlada, sabornici, predstavnici Matice hrvatske, drugih znanstvenih i kulturnih ustanova, klera, gradskih vlasti i brojni građani. «Svečano slovo», za koje je jedan suvremeni vrhunski intelektualac nedavno kazao da ljepšega govora o domoljublju nije čuo ni čitao, održao je kanonik Josip Marić.

Još je veličanstvenije bilo u Makarskoj, 26. i u Zaostrogu, 27. kolovoza 1890. godine, kada se u gradić pod Biokovom (od 1.500 stanovnika) slilo 6.000 rodoljuba. Gradonačelnici gotovo svih hrvatskih gradova, predstavnici županija i brojnih kulturnih i znanstvenih udruga našli su se u Makarskoj. Molitvu je predvodio msgr. Stjepan Pavlović, biskup, a spomenik fra Andriji na glavnomu gradskom trgu otkrio je dr. Milan Amruš, gradonačelnik

Zagreba. Bio je to najveći kulturni i politički skup u Hrvatskoj u XIX. stoljeću. Sljedećega su se dana svi našli u Zaostrogu, posjetili Crkvu i Samostan i otkrili poprsje fra Andrije Kačića i fra Ivana Despota.

Zagreb je 26. kolovoza sljedeće godine (1891.) podigao na križanju Ilice i Mesničke ulice spomenik Starcu Milovanu. Bilo je to veličastveno svenarodno slavlje u kojemu su sudjelovali crkveni i državni dostojanstvenici (ban K.

Hedervary, gradonačelnik M. Amruš) i brojni predstavnici crkvenog, kulturnog i društvenog života. Tada je otvorena i «Velika gospodarska izložba», prethodnica današnjega «Zagrebačkog velesajma».

Nažalost, komunističke vlasti u bivšoj državi, «tamnici naroda», nisu imale sluha za ono što je kršćansko i hrvatsko, a fra Andrija je bio i jedno i drugo. Stoga nisu htjele sudjelovati 1954. godine u *obilježavanju 250. obljetnice fra Andrijina rođenja*. Održana je skromna crkvena svečanost u Zaostrogu i Bristu. Ipak je nešto učinjeno. U dalekom Chicagu objavljeno je novo izdanje «Razgovora ugodnoga», a kipar Ivan Meštović je, na molbu braće zaostroškoga samostana, izradio i darovao spomenik Starcu Milovanu, koji je 1960. postavljen ispred župske crkve u Bristu. Kao znak zahvalnosti zaostroški su fratri proglasili Ivana «konfratom - subratom» Samostana, a kasnije ga je Kapitul Provincije počastio titulom «confrater Provinciae».

Sve je to trebalo spomenuti, da bismo sebi i drugima mogli odgovoriti na pitanje: zašto se je sve to zbivalo u posljednjih preko stotinu godina, usprkos činjenici da su političke prilike bile nesklone hrvatskom narodu? Tek tada će biti jasno da je sasvim opravdano i sve što se ove godine zbiva u slobodnoj, nezavisnoj i demokratskoj Republici Hrvatskoj u čast i slavu Starca Milovana, našega divnog i uzornog brata.

Pripreme za fra Andrijin jubilej

1996.

Ideja da se dostojno obilježi 300. obljetnica rođenja i sv. krštenja fra Andrije Kačića Miošića rodila se prije desetak godina u glavama i srcima nekih entuzijasta i poštovatelja Starca Milovana.

ZAGREB, 8. III. - Jedan je do njih sastavio «promemoriju» i poslao je na nekoliko adresa, pa i ondašnjem predsjedniku Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti (HAZU). Održano je nekoliko neformalnih sastanaka, razmotreni prijedlozi i osnovan je *Inicijativni odbor*.

1998.

ZAGREB, 25. V. - Delegaciju Odbora na čelu s dr. Ivom Padovanom, predsjednikom HAZU, *primio je akademik Vlatko Pavletić, predsjednik Hrvatskoga državnog sabora* i obećao podršku i pokroviteljstvo Sabora. Sredstva društvenog priopćivanja su tu vijest objavila, a Odbor je poslao Zapisnik na 16 važnih ustanova. Izgledalo je na prvi mah da je sve dobro počelo. Zatim su, kao i obično, nastale neke poteškoće, pa se ponekad činilo da je «sve palo u vodu». No, ipak se «isplivalo».

1999.

SPLIT, 25. V. - Zbornik «Kačić» (dvobroj za 1998.-1999.), koji izdaje Provincija Presvetog Otkupitelja, najavio je veliki jubilej Starca Milovana i objavio nekoliko članaka o Kačićevu samostanu u Zaostrugu.

SPLIT, 10. VI. - Izišla iz tiska knjiga: ŠIME JURIĆ - PAVAO KNEZOVIĆ, *Blago knjižnice Kačićeva samostana u Zaostrugu*. Inkunabule i rijetke knjige XVI. stoljeća, Split-Zaostrog 1999, str. 168, ilustrirano.

2002.

Zagreb, 5. VII. - Hrvatska turistička zajednica na svome Saboru u Starogradskoj vijećnici u Zagrebu dodijelila je *Hrvatsku turističku nagradu «Anton Stifanić» za 2001. godinu Franjevačkom samostanu u Zaostrugu*. Diplomom i pleketu primio je fra Danko Glibotić, gvardijan.

SPLIT, 20. XI. - Zbornik je «Kačić» opet najavio jubilej i objavio studiju o Zaostrugu.

SPLIT, 2. XII. - Objavljena knjiga: DR. PAVAO KNEZOVIĆ, *Stare i rijetke hrvatske knjige Samostana u Zaostrugu*, «Vetustiora croatica» u knjižnici Kačićeva samostana (tiskane do 1850.), Split-Zaostrog 2002, str.168, ilustrirano.

2003.

ZAGREB, 1. III. - Na sastanku u «Školskoj knjizi» dogovoreno *tiskanje monografije* dr. Stipe Botice o fra Andriji Kačiću Miošiću. Izdavač će biti: «Školska knjiga» iz Zagreba, a suizdavači Filozofski fakultet, također iz Zagreb, i Zbornik «Kačić» iz Splita.

SINJ, 21. IV. - Prikazana *radna verzija filma* «Fra Andrija Kačić Miošić» u prostorijama Franjevačke klasične gimnazije u Sinju.

ZAGREB, 12. V. - Palači HAZU održana sjednica Inicijativnoga odbora za slavlje jubileja Starca Milovana.

ZAGREB, 25. V. - U Samostanu Majke Božje Lurdske (Vrbanićeva 35) *predstavljen novi broj zbornika «Kačić»* (2002. br. 34). Govorili: dr. Ante Vukasović, Sanko Rabar, dr. Tomislav Premerl, dr. Tonći Trstenjak, fra Gabrijel Jurišić i Krešimir Tičić. Nastupio Dječji zbor župe M.B. Lurdske.

ZAGREB, 11. VI. - Predsjedništvo HAZU osnovalo je *Odbor znanstvenoga skupa za obilježavanje 300. obljetnice rođenja fra Andrije Kačića Miošića* u sastavu: akademik Ivo Padovan, akad. Antun Dubravko Jelčić, akad. Adolf Dragičević, akad. Josip Vončina, dr. Dunja Fališevac, fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić, dr. Josip Lisac i dr. Davor Dukić. Na istoj je sjednici Predsjedništvo prihvatilo prijedlog Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja (Split), da ista Provincija bude suorganizator znanstvenoga skupa.

ŠIBENIK, 26. VI. - U Samostanu Družbe sestara franjevaka od *Bezgrješne prikazan film* «Fra Andrija Kačić Miošić, 1704.-2004.»

UGLJAN, 27. VI. - U Samostanu Družbe sestara kćeri milorsrđa *prikazan film* «Fra Andrija Kačić Miošić, 1704.- 2004.»

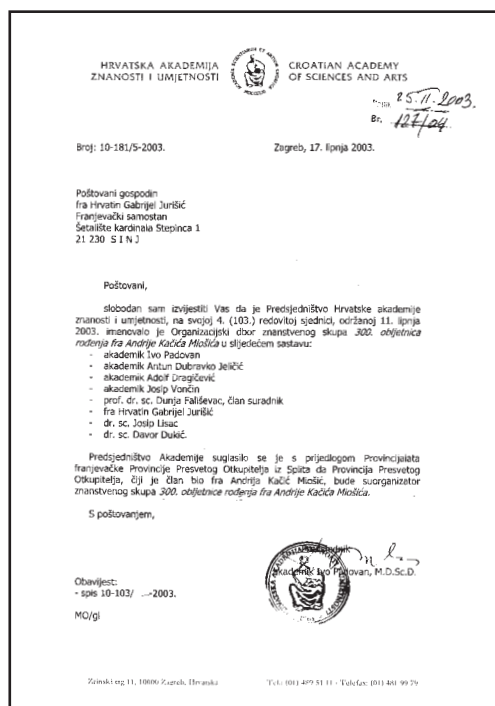
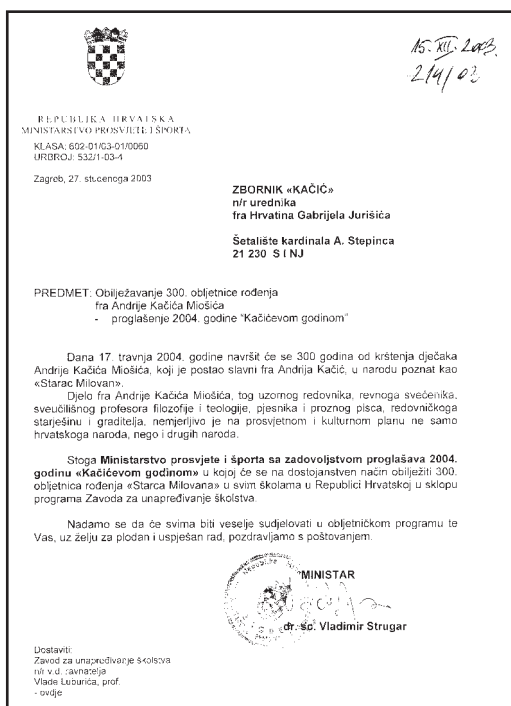
SPLIT, 20. VII. - Izišla iz tiska publikacija «*Državna turistička nagrada Kačićevu samostanu*», str. 56, ilustrirano. Izdavači su: Franjevački samostan Zaostrog, i Zbornik «Kačić, Split.

MAKARSKA, 21. VII. - U okviru «Makarskoga ljeta 2003.», u «Ljetnom kinu», za javnost je održana *premijera filma* «Fra Andrija Kačić Miošić, 1704.-2004.» (60 minuta). Film je snimila firma «CTV film d.o.o.» (I. Jukić, Zagreb). Na premijeri su bila mnoga braća na čelu s fra Željkom Tolićem, provincijalom.

ZAOSTROG, GRADAC, 22. VII. - *Film o fra Andriji prikazan je* u prepunoj samostanskoj crkvi Uznesenja Marijina u Zaostrogu, gdje je fra Andrija živio i djelovao i u kojoj je pokopan. Iste je večeri *film prikazan* i u kino-dvorani u Gracu, sjedištu gornjoprimorske općine.

BRIST, 24. VII. - Isti je *film prikazan i u Bristu*, fra Andrijinu rodnom mjestu.

BRIST, 16. VIII. - U rodnom mjestu fra Andrije Kačića održana je deveti put manifestacija «Kačićevi glasi, smotra dalmatinske pisme i riči». Nastupili su: pjesnici, glumci, solisti i klape. Priredena je i izložba slika. Za sljedeću godinu planirani su jubilejski «Deseti Kačićevi glasi».

ZAGREB, 29. IX. - Zavod za školstvo Rep. Hrvatske odredio je da se *završno natjecanje iz hrvatskoga jezika* za učenike gimnazija i drugih srednjih škola za 2004. godinu održi u Makarskoj, Kačićevu zavičaju, i da sudionici posjete Franjevački samostan u Zaostrugu, gdje će im biti podijeljene nagrade.

ZAOSTROG, 30. IX. - U prepunoj crkvi Uznesenja Marijina svečano je prezentirana prigodna edicija (*Državna turistička nagrada Kačićevu samostanu*) za 2001. godinu., koja je prošle godine dodijeljena Samostanu u Zaostrugu. Također je prezentirana i knjiga fra Ivana Kačića Peke «Poviest okružja makarskoga u Dalmaciji» (iz 1859. god.), koja je nedavno izišla iz tiska.

ZAGREB, 1. XI. - *Modra lasta*, časopis za pouku, zabavu i stvaralački rad učenika viših razreda osnovne škole (izd. «Školska knjiga, Zagreb) upoznala je učenike s fra Andrijom Kačićem i potakla ih da sudjeluju u natjecanjima koja će se organizirati u «Kačićevoj godini».

ZAGREB, 6. XI. - U Uredništvu «*Modre laste*» održan sastanak Povjerenstva za natjecanje učenika osnovnih i srednjih škola za pjesme i prozne sastavke u prigodi jubileja fra Andrije Kačića. Na sastanku je donesen plan rada i pravila za natjecanje.

ZAGREB, 14. XI. - Na «Interliberu», međunarodnom sajmu knjiga na Zagrebačkom velesajmu, izdavačka kuća «Školska knjiga» (ŠK) prezentirala je *monografiju* dr. Stipe Botice «*Fra Andrija Kačić Miošić*» (str. 330 s obilnom bibliografijom, ilustrirano). Knjiga je objavljena u prigodi 300. rođendana Starca Milovana. Govorili su: Ante Žužul, vlasnik ŠK, akademik Josip Bratulić, dr. Krešimir Nemeč, dr. Stipe Botica i fra Gabrijel Jurišić.

MOSTAR, 14. XI. - Predstavnici Sveučilišta u Mostaru predložili su da se *neka predavanja* Međunarodnoga znanstvenog skupa o fra Andriji Kačiću *održe na Sveučilištu u Mostaru*. Prijedlog će biti razmotren na sjednici Odbora HAZU.

ZAGREB, 15. XI. - Pod predsjedanjem akademika dr. Adolfa Dragičevića održana je *sjednica Odbora HAZU* za pripremu Međunarodnog simpozija o fra Andriji Kačiću. Razmotrene su teme predavanja i prijave sudionika.

MAKARSKA, 26. - 30. XI. - Društvo hrvatskih književnika i Poglavarstvo grada Makarske organizirali su «*Prve Kačićeve susrete*». Sudjelovali su književnici i znanstvenici iz: Maroka, Portugala, Španjolske, Njemačke, Crne Gore i Hrvatske. Dio je programa održan u staroj samostanskoj crkvi Uznesenja Marijina.

ZAGREB, 27. XI. - Ministarstvo prosvjete i športa Rep. Hrvatske svojim dopisom (urbr. 532/1-03-4) obavijestilo je Uredništvo Zbornika «Kačić» da je 2004. godinu proglasilo «*Kačićevom godinom*», u kojoj će se na dostojanstven način obilježiti 300. obljetnica rođenja Starca Milovana u svim školama u Republici Hrvatskoj.

ZAGREB, 14. XII. - U «Školskoj knjizi» priređena je svečana prezentacija monografije dr. S. Botice «*Andrija Kačić Miošić*». Nazočili su brojni ugledni uzvanici: msgr. dr. Vlado Košić, biskup, izaslanik kardinala Josipa Bozanića, dr. Ivo Padovan, predsjednik HAZU, brojni akademici, sveučilišni profesori, predstavnici nekih ministarstava i brojni drugi. Uz prije spomenute predstavljače govorio je i dr. Ivo Pranjković.

ZAGREB, 16. XII. - Hrvatska kulturna zaklada - Hrvatsko slovo proglasili su godinu 2004. «*Godinom fra Andrije Kačića Miošića i Ivane Brlić Mažuranić*». Svaki broj HD na posljednjoj stranici (32.) obavještava javnost tekstom i slikama o jubileju dvoje velikana pera.

BOŽIĆ - 25. XII. - Božićni brojevi nekih župskih listova u našoj Provinciji, kao i neki drugi listovi, donijeli su članke o Starcu Milovanu u prigodi «Kačićeve godine» («Vrgorac», «Zmijavci», «Runovići» i drugi).

ZAGREB, 26. XII. - Hrvatski radio i televizija (HRTV) na 1. programu u 10 sati premijerno su prikazali film «*Fra Andrija Kačić Miošić, 1704. - 2004.*» Repriza je bila u 15 sati.

ZAGREB, 27. XII. - Na sastanku u «Školskoj knjizi» dogovoreno je da se objavi *novo, kompletno izdanje* (proza i poezija) «Razgovora ugodnoga naroda slovinskoga».

«Godina Fra Andrije Kačića»

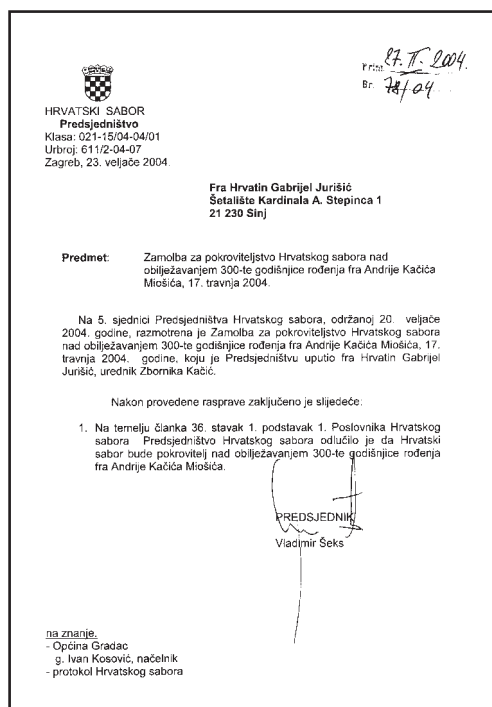
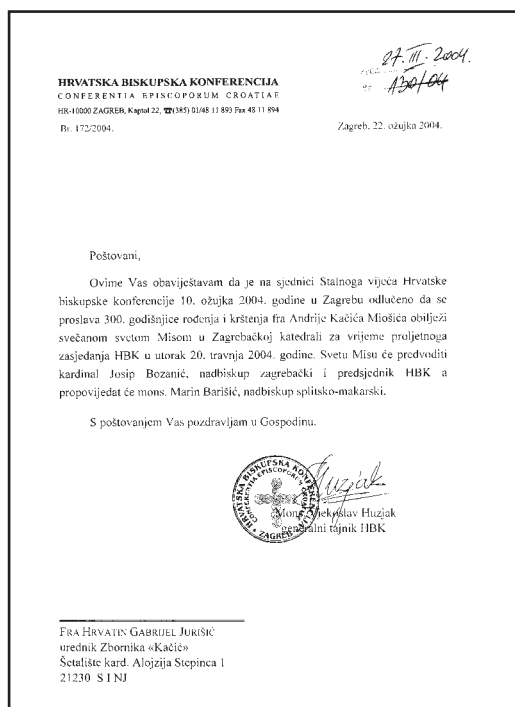
2004.

SINJ, 2. II. - Gospoda Ivan Kosović, načelnik općine Gradac, Ante Pećar i Ivan Pećar, njegovi suradnici, razgovarali su s fra Gabrijelom Jurišićem, urednikom zbornika «Kačić», o proslavi «Kačićeve godine» na općem planu i dogovorili se što bi trebalo poduzeti u općini Gradac, odnosno u Bristu i Zaostrogu.

ZAGREB, 19. II. - Koncertna direkcija Zagreb obavijestila je Uredništvo zbornika «Kačić» da će u programu ovogodišnje «38. međunarodne smotre folklor» biti poseban program «*Kačićevim tragom*», koji će biti posvećen 300. obljetnici rođenja Starca Milovana.

ZAGREB, 20. II. - Hrvatski sabor, najviše zakonodavno tijelo u Republici Hrvatskoj, na 5. sjednici Predsjedništva odlučio je «da bude *pokrovitelj* nad obilježavanjem 300. godišnjice rođenja fra Andrije Kačića Miošića» (urbr. 811/2-04-07).

ZAGREB, 20. II. - HRTV redovitu emisiju «*Jezični petak*» u 10 sati posvetila je fra Andriji Kačiću u prigodi njegova 300. rođendana. Na pitanja slušatelja i gledatelja o Starcu Milovanu, njegovu djelu i utjecaju na hrvatsku i europsku književnost odgovarao je fra Gabrijel Jurišić, gost emisije. Repriza je emitirana u 15 sati.

LIVNO, 23. II. - U Franjevačkom samostanu na Gorici franjevačkim novacima Provincije Sv. Križa Bosne Srebrene i Hercegovačke provincije Marijina uznesenja *predavanje o fra Andriji Kačiću* i njegovu mjestu u hrvatskoj književnosti i kulturi uopće održao je fra Gabrijel Jurišić, urednik zbornika «Kačić».

SPLIT, 1. III. - HKD «Napredak» predstavilo je *CD «Asanaginica»* Ivana Zagvožđanina, guslara, s pjesmama iz Kačićeve «Pismarice» i nekim narodnim pjesmama.

IMOTSKI, 6. III. - U večernjim satima fra Ljubomir Šimunović razgovarao je s fra Gabrijelom Jurišićem o fra Andriji Kačiću i njegovim djelima. *Razgovor je prenosio Radio-Imotski.*

ZAOSTROG, 12. - 14. III. - *Franjevačka mladež (FRAMA)* Provincije Presvetoga Otkupitelja (Split) sa svojim duhovnicima (župnicima i kapelanima), pod vodstvom fra Nikice Ajdučića, obavili su duhovnu obnovu u «Kačićevu samostanu» u Zaostrogu.

LJUBLJANA, 15. III. - Hrvatska katolička misija organizirala je u atriju Franjevačkoga samostana *okrugli stol* «Razgovor ugodni Starca Milovana» o zajedničkim korijenima, izložbu djela i literature te prezentaciju najnovije monografije o fra Andriji Kačiću. Nastupili su: dr. Stipe Botica, fra Gabrijel Jurišić i fra Marko Prpa, voditelj misije. U toj je prigodi Uredništvo zbornika «Kačić» darovalo neka svoja izdanja Sveučilišnoj knjižnici, Franjevačkom samostanu i Hrvatskoj katoličkoj misiji u Ljubljani.

ZAOSTROG, 24. III. - Gvardijan Samostana Sv. Marije u Zaostrogu, fra Ante Babić, pozvao je braću Provincije i poslao *pozivnice za slavlje Starca Milovana u Zaostrog, 17. travnja t.g.* a provincijal dr. fra Željko Tolić također je pozvao svu braću na to veliko slavlje. Pozivi su objavljeni u «Vjesniku Provincije» (2004, br. 1, str. 37-39). Tiskane su i razaslane i posebne pozivnice.

Taj nadnevak za slavlje u Zaostogu nije nitko od današnjih fratara «odredio», nego je *to datum kad je fra Andrija kršten*, kako je zapisano u «*Matici krštenih*» (započetoj 1640.), koja se i danas čuva u Arhivu Samostana u Zaostrogu: «*Adi 17 Aprile 1704. Krsti ja, fra Tomas Radatović, Antuna, sina Bartula Miošića i njegove zakonite žene Mande. Bi kum Štipan Buklijaš.*»

ZAOSTROG, 26. III. - «Kačićev samostan» u «Kačićevoj godini» posjetili su *voditelji knjižnica svih osnovnih i srednjih škola* Splitsko-dalmatinske županije. Gosti su upoznali: crkvu, samostan, knjižnicu, arhiv, «Kačićev arhiv», «Vežinu galeriju», etnografsku zbirku, «Botanički vrt» i druga kulturna bogatstva, koje su franjevci stoljećima stvarali i čuvali. Predavanja su održali: dr. Stipe Botica, fra Ante Babić, gvardijan, i fra Aleksandar Ribičić, knjižničar.

ZAGREB, 15. IV. - Akademski kipar i medaljar Damir Mataušić izradio je *medalju* u spomen 300. obljetnice rođenja fra Andrije Kačića Miošića. Medalja je kovana u bronci, a dio je posrebren. Na aversu je lik Starca Milovana kako gusli (Meštrovićev spomenik u Bristu) s natpisom: «*Fra Andrija Kačić Miošić + 1704. -17. IV. - 2004.*», a na reversu: «*Fra Andriji + uzornom redovniku + sveučilišnom profesoru + narodnom prosvjetitelju + piscu + «Razgovora ugodnoga» + o 300. obljetnici + svetoga krštenja + braća franjevci + Provincije Presvetoga Otkupitelja + posvećuju. Split, 17. IV. 2004. + Franjevački grb.*» Avers je upotrebljen i za odljev medaljona fra Andrije Kačića Miošića.

SPLIT, 16. IV. - Izišla je iz tiska prigodna publikacija «*Franjevci svomu bratu fra Andriji Kačiću*». Kalendar slavlja 300. obljetnice rođenja i sv. krštenja fra Andrije Kačića Miošića (1704. - 17. travnja 2004.), Split 2004. 72, ilustrirano. *Sadržaj*: I. dio - Slavlje «Kačićeve godine»; II. dio - Riječ

Starcu Milovanu (književnici i umjetnici, izbor); III. dio - Svečana sv. Misa - Missarum sollemnia, Zaostrog 17. travnja 2004. (svi tekstovi, pjesme, note); Summary.

Tristoti fra Andrijin Krsni dan u Zaostrogu

Svanuo je 17. dan mjeseca travnja godine Gospodnje 2004. - «Sabbato in albis». Tmurni su se oblaci nadvili i činilo se da će sadna kiša. Možda je i ona uzrokovala da nisu došli na slavlje Starca Milovana svi koji su planirali.

Liturgijski program

Iako je pokoja kapljica kišice sipila, *ophod predvodi Križ*, koji je nosio fra Marko Domazet Lošo, a uz njega su bili veliki svijećnjaci-fenjeri (fra Bernard Kasić i fra Šimun Radnić, novaci), vatra (fra Lukica Vojković) i tamjan (fra Ivan Šimunac). S njima su išli ministranti: Ante Borić, Ante Veža, Frane Veža, Nikola Veža (Brist), Antonio Antunović, Dario Dodig, Marin Ivićević, Josip Klinac, Duje Lozina i Andriano Pećar (Drvenik).

Klerici, predvodnici procesije, izišli su na glavna samostanska vrata i predvodili procesiju Obalom hrvatskih rodoljuba i ulicom fra Andrije Kačića Miošića te sve pobožne hodočasnike uveli na glavna vrata »Crkve Sv. Marije

pod Viterom». Među barajacima pojedinih župa posebno se isticala zastava Franjevačke klasične gimnazije u Sinju, koju su nosili Josip Kočevlija i Ivan Zadro, njezini učenici. Zbor bogoslova pod ravnanjem fra Stipe Grgata pjevao je Litanije Svih svetih i druge crkvene pjesme, a Glazba iz Komina izvela je svoj glazbeni dio.

Treba se sjetiti da je u toj Crkvi fra Andrija kao «sjemeništarc» molio, obukao habit, započeo i završio novicijat, položio jednostavne zavjete i kasnije kao svećenik i gvardijan slavio sv. mise, dijelio sv. sakramente i konačno, u karitativnoj akciji kao mučenik kršćanske ljubavi dao svoj život, i bio pokopan. Na ulazu u crkvu je nadgrobna ploča s poznatim stihovima fra Gabijela Puratića i fra Andrijinim mramornim poprsjem, što ga je izradio Ivan Rendić.

Nakon ophoda, a prije sv. Mise, sve je hodočasnike pozdravio *fra Ante Babić*, gvardijan. Zatim je u ime Hrvatskoga sabora, pokrovitelja fra Andrijinih slavlja, biranim riječima progovorio gosp. *Luka Bebić*, Metkovac, potpredsjednik Sabora i izaslanik Sabora na ovom slavlju.

SV. MISU ZAHVALNICU (tekstovi de die, tj.»Sabato in albis deponendis») predvodio je *msgr. Marin Barišić*, nadbiskup splitsko-makarski, odjeven u misnicu koja je, kako tradicija veli, skrojena od plašta posljednjega bosanskog kralja Stjepana Tomaševića. S njim su koncelebrirali: *msgr. Ante Ivas*, biskup šibenski, *msgr. Želimir Puljić*, biskup dubrovački, *dr. fra Željko Tolić*, provincijal, i brojni redovnički i biskupijski svećenici. I koncelebranti i vjernici imali su u rukama iz spomenute publikacije posebni otisak «*Svečana sv. Misa - Missarum sollemnia*», u kojemu su objavljeni svi tekstovi (i pjesme s notama) od početka do kraja slavlja.

Službu je đakona vršio fra Denis Šimunović, biskupski štap nosio je fra Marko Domazet Lošo, a mitru fra Mijo Šabić.

«*Slavu*» su pjevali crkveni pjevači iz Rogotina, a sve druge pjevane dijelove i pjesme izvodio je Zbor naših bogoslova pod ravnanjem fra Stipe Grgata.

Čitanje iz *Djela apostolskih* čitao je Stanko Veža (Brist).

Psalam je pjevao fra Filip Mimica, a *Posljednicu* Zbor bogoslova.

Evandjelje je navijestio u starom provincijskom tonu fra Mile Marović, župnik Ugljana.

Nadbiskup je održao *nadahnutu propovijed*, u kojoj je istakao da je fra Andrija iskreno i neizmjereno ljubio svoj narod, pa je kao vrhunski intelektualac napustio profesorsku službu i pisanje knjiga na latinskom jeziku, te se prihvatio sasvim konkretnoga posla - odgajati pisanom riječju svoj hrvatski narod u pravoj kršćanskoj vjeri (naglašavajući njezine pojedine vrijednote i krjeposti), ali isto tako i u domoljublju (ljubavi prema svomu narodu, domovini, jeziku, znanosti, umjetnosti, povijesti i uopće kulturi svoga naroda). Budio je nacionalnu svijest i ponos. U jednu riječ - učio je ljude bogoljublju i domoljublju. Ali je želio i širiti horizonte tzv. maloga čovjeka prikazujući mu povijesna zbivanja u svome djelu «Korabljica», koja je zapravo priručnik svjetske povijesti. Fra Andrija je svojim djelima bio i novine, i radio, i televizija za «siromahe, težake i čobane» svoga hrvatskog naroda.

Molitvu vjernika predmolili su: Mario Cikojević, Zvonimir Glavaš, Željko Nikolić i Goran Ratkić (sjemeništarci iz Sinja), Jelena Veža (Brist), Zvonimir Matutinović (Zaostrog).

1. Nebeski Oče, molimo Te za papu našega Ivana Pavla, biskupe, svećenike, redovnike i redovnice, da svojom riječju i životom svjedoče pred svim ljudima da si Ti dobar i milostiv i da ih sve ljubiš. - Molimo Te.
2. Za sve vjernike koji se ponose kršćanskim imenom, da budu na visini svoga kršćanskog poziva i da u svijetu šire kulturu i civilizaciju ljubavi. - Molimo Te.
3. Zahvaljujemo Ti što si nam dao našega brata fra Andriju, što si preko njega razglašavao Tvoju Veselu vijest i što je on svojim životom i herojskom smrću svjedočio za Tebe. Daj da svi mi, posebno mi njegova braća franjevci, svima, a na osobit način znanstvenicima, književnicima, pjesnicima i svim kulturnim djelatnicima, prenosimo Tvoju poruku, koja će oplemeniti njihove duše i srca i sve njihovo djelovanje. - Molimo Te.
4. Danas, na tristoti spomen-dan fra Andrijina sv. krštenja, okupili smo se u ovoj Crkvi Sv. Marije, u kojoj je on obukao redovničko odijelo, položio redovničke zavjete, slavio svete mise i dijelio sv. sakramente.. Daj da se i mi uvijek sjećamo svojih krsnih, redovničkih i svećeničkih obećanja i da Ti, po njegovu primjeru, ostanemo vjerni do kraja. - Molimo Te.
5. Probudi u dušama mladića i djevojaka žarku želju da Te, poput fra Andrije, slijede u svetome zvanju, te budu zreli i pobožni svećenici,

redovnici i redovnice, koji će Tvomu narodu hrabro svjedočiti Tvoju ljubav. - Molimo Te.

6. Kroz gotovo šest stoljeća u ovome samostanu Sv. Marije pod Viterom živjeli su naši brojni pređi: biskupi, svećenici, redovnici i redovnički pripravnici. Zemni ostaci mnogih od njih u ovoj crkvi čekaju uskrsnuće. Sve njih, i sve nas zajedno s njima, primi jednom u nebeska prostranstva svjetlosti i mira. - Molimo Te.
7. Sjeti se svih naših roditelja, braće, sestara, dobročinitelja, prijatelja i svih Tvojih vjernika, a posebno naših hrabrih vitezova, koji su položili svoje živote za slobodu naše Domovine. Primi ih u vječnu radost i blaženo zajedništvo sa svima Tvojim svetima. - Molimo Te.

Prinosili su prikazne darove:

1. Bijelu haljinu i krsnu svijeću Ana Kosović i Marina Topić (Zaostrog),
2. Originalnu Maticu krštenih (1704.g.) Ivana Soldo (Zaostrog),
3. Fra Andrijina tiskana djela, monografiju o njemu i knjigu o njegovu jubileju, to jutro pristiglu, Mande Miošić (Brist),
4. Gusle i gudalo Željko Nikolić (sjemeništarač), medaljon s likom Starca Milovana, kovan u ovoj prigodi, Zvonimir Matutinović (Zaostrog),
5. Model neretvanske lađice, Zvonimir Glavaš,
6. Medaljon Starca Milovana, Zvonimir Matutinović (Zaostrog),
7. Maslinovo ulje, bukaru vina i pogaču kruha, Goran Ratkić i Dražen Stojanovic (sjeni.).

Fra Gabrijel je svaki dar popratio riječima:

1. *Bijela haljina i krsna svijeća* - Slaveći 300. obljetnicu sv. krštenja fra Andrije Kačića, zahvaljujemo dobrom Bogu za život i djelovanje skromnoga fratra fra Andrije i ujedno se sjećamo svoga sv. krštenja i obnavljamo svoj krsni zavjet i svoja krsna obećanja.
2. Najstarija *Matica krštenih iz 1660. godine* čuva se i danas u Arhivu ovoga Kačićeva samostana. U njoj je upisano oko 1.100 krštenja latinski, talijanski (20%), a sve ostalo hrvatskim jezikom i pismom («bosančicom»). Tu je i zapis na dan 17. travnja 1704. godine: »*Krsti ja, fra Tomas Radatović, Antuna, sina Bartula Miošića i njegove zakonite žene Mande. Bi kum Štipan Buklijaš.*» Danas se navršava ravnih 300 godina da je mali Antun, kasniji fra Andrija, primio sakrament sv. krštenja.
3. Prinosimo *Fra Andrijine tri knjige*, tiskane za njegova života: «*Elementa peripathetica*» (1752.), «*Razgovor ugodni*» (1759., drugo izdanje) i «*Korabljica Pisma Svetoga i svih vikova svita događajih poglavutih...*»

(1760.). Ove je primjerke fra Andrija držao u svojim rukama. RU je poslije Biblije najčitanija knjiga u hrvatskom narodu. Izišlo 70 izdanja: 27 u Zagrebu, a ostala izdanja u 10 hrvatskih i 10 inozemnih gradova. Ovdje je i nova monografija dr. Stipe Botice o Starcu Milovanu i knjiga što je fratri objaviše u ovoj prigodi u čast svomu dičnom bratu fra Andriji.

4. *Gusle i gudalo*, narodno glazbalo, uz koje je Starac Milovan skladao svoje pjesme, a bezbrojni narodni guslari kroz protekla teška i krvava stoljeća pjevajući o junacima odgajali i hrabрили narod.
5. *Model neretvanske lađice* simbol je Neretvanske krajine i njezinih marljivih stanovnika, koje je fra Andrija dobro poznao, posebno kao dušobrižnik u Opuzenu. Lađa je stoljećima stanovništvu bila jedino prijevozno sredstvo, kojim se na svojim putovanjima i fra Andrija služio.
6. *Brončani medaljon*, rad akademskoga kipara Damira Mataušića, kovanje u prigodi 300. obljetnice fra Andrijina rođenja, svakako je novi doprinos hrvatske umjetnosti uspomeni Starca Milovana.
7. *Maslinovo ulje, bukara vina i pogača kruha* plod su žuljavih ruku marljivih težaka iz fra Andrijina rodnoga sela Brista, koji su stoljećima obrađivali škrtu zemlju, da bi prehranili svoje obitelji. A kruh i vino su plodovi koji će u sv. Misi postati tijelo i krv samoga Sina Božjega.

«*Sanctus*» i «*Agnus Dei*» na latinskom iz VIII. mise «*De angelis*».

U Drugoj euharistijskoj molitvi, u spomenu preminulih, msgr. Želimir je molio: «Spomeni se, Gospodine, naših dragih pokojnika, posebno biskupa, fratara i svećenika, koji su živjeli u ovome Samostanu kroz više od pet stoljeća, zatim i marljivih znanstvenika, pisaca, književnika i svih kulturnih djelatnika, koje si već pozvao sebi. Daj da oni, koji su krštenjem urasli u smrt Tvoga Sina, postanu dionicima i njegova uskrsnuća.»

Za vrijeme dijeljenja sv. Pričesti Zbor je pjevao «*O Spase roda ljudskoga...*» i druge euharistijske pjesme.

Nakon Popričesne, nad grobnom pločom Starca Milovana, Zbor je otpjevao «*Pokoj tebi, Strače Milovane...*» (epitaf s ploče), koji je za ovu prigodu uglazbio fra Stipe Grgat. To je ujedno bila i praižvedba.

Na kraju je o. Provincijal zahvalio svima, a posebno biskupima i visokim gostima (v. Prilog br.1). Ujedno je darovao medaljon: biskupima, Luki Bebiću, izaslaniku Hrvatskoga sabora, Kruni Peronji, županu, i Kačićevu Samostanu.

Misno slavlje je završeno poznatom himnom «*Tebe Boga hvalimo*» i svečanim blagoslovom. Poslije zahvale Svemogućem Bogu, svi su hodočasnici u čast domovine Hrvatske zapjevali državnu himnu «*Lijepa naša*».

Izvanliturgijski program

Bilo je planirano da nakon bogoslužnoga programa u crkvi sv. Marije i nakon zajedničke okrjepe, svi sudionici slavlja razgledaju samostansko kulturno blago i sudjeluju u folklornom dijelu programa.

No, kako je stalno prijetila kiša, odlučeno je da se odmah u crkvi izvede skraćeni dio folklornog programa. Gosp. Vidoslav Bagur prikazao je sadržaj i predstavio pojedine neretvanske župe, iz kojih su nastupile pojedine skupine pjevača. Sve je izvedeno izvanredno lijepo i dostojanstveno. Pogled je bio jedinstven: biskupi u ornatu s mitrama na glavi, svećenici također u liturgijskom ruhu, slično i ministranti, a puk Božji pobožan i razdragan uživa u pjesmi duha i srca, nadahnutoj guslama i gudalom neumrloga Starca Milovana.

Na kraju programa o. Gvardijan je pozvao goste u samostansku blagovaonicu, a sve ostale u kamp «Dalmacija». Veselo raspoloženi svi su se okrijepili ne samo hranom i pićem, nego i «razgovorom ugodnim» u prostorijama, u kojima je fra Andrija pisao «svoj libar» *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, koji je iz ovoga Samostana podno suroga Vitera, preko mletačkih i drugih tiskara (čak je jedna i s onu stranu Atlantskoga oceana) došao do ruku i srdaca ne samo «sromaha, težaka i čobana», nego i vrhunskih europskih intelektualaca, koji su ga prevodili na svoje materinske jezike (pojedine su pjesme prevedene, koliko je poznato, na bar 15 stranih jezika).

Brigu za dolično i pobožno odvijanje bogoslužja vodili su fra Šimun Bilokapić i fra Ivan Udovičić, ceremonisti, a animator je bio fra Gabrijel Jurišić.

Sudionici slavlja:

Msgr. Marin Barišić, nadbiskup, metropolit splitsko-makarski

Msgr. Ante Ivas, biskup šibenski

Msgr. Želimir Puljić, biskup dubrovački

Fra Željko Tolić, provincijal

Fra Petar Milanović, prov. vikar

Fra Ante Udovičić, prov. tajnik.

Predstavnici državnih i građanskih vlasti:

Luka Bebić, potpredsjednik i izaslanik Hrvatskoga sabora, pokrovitelj slavlja «Godine fra Andrije Kačića Miošića»

Kruno Peronja, župan splitsko-dalmatinski

Velimir Barbir, kapetan bojnog broda, zapovjednik Pomorskoga sektora Jug (Ploče)

Ivan Kosović, načelnik Gornjoprimske općine (Gradac).

Zaostroška samostanska obitelj:

Fra Ante Babić, gvardijan

Fra Anđeo Cvitanović

Fra Nikola Glavinić

Fra Izidor Grabovac

Fra Luka Norac Kevo

Fra Aleksandar Ribičić.

Ostala braća Provincije:

Fra Ante Akrap, Split

Fra Ante Anić, Gradac

Fra Marko Babić, Makarska

Fra Rafael Begić, Slivno

Fra Šimun Bilokapić, Split

Fra Frano Botica, Makarska

Fra Filip Budić, Imotski

Fra Miroslav Bustruc, Visovac

Fra Mijo Čaleta, Sinj

Fra Dušan Džimbeg, Metković

Fra Ivica Erceg, Metković

Fra Josip Grbavac, Sinj

Fra Vinko Gudelj, Podbablje

Fra Jure Hrgović, Visovac

Fra Zoran Jonić, Sinj

Fra Ivan Jukić, Staševica

Fra Nedjeljko Jukić, Sinj

Fra Gabrijel Jurišić, Sinj

Fra Karlo Jurišić, Makarska

Fra Mario Jurišić, Lovreć

Fra Luka Livaja, München

Fra Frano Laco, Plina-Stablina

Fra Bože Lovrić, Metković

Fra Petar Lubina, Split
Fra Karlo Krolo, Drniš
Fra Mile Marević, Ugljane
Fra Jozo Matić, Gradac drniški
Fra Stipe Matić, Siverić
Fra Nikola Radić Makarska
Fra Vinko Prlić, Zmijavci
Fra Petar Sikavica, Živogošće
Fra Ljubo Simunović, Runović
Fra Mate Topić, Šibenik
Fra Ivica Udovičić, Sinj
Fra Jakov Udovičić, Imotski
Fra Srećko Vekić, Igrane
Fra Krsto Vlašić, Imotski
Fra Vjeko Vrčić, Imotski
Fra Petar Vrljičak, Vrgorac
Fra Pavao Vučković, Imotski
Fra Bože Vuleta, Split
Braća iz drugih provincija:
Fra Žarko Ilić, Humac
Fra Vlatko Kozina, Mostar
Fra Stipo Marčinković, Sućuraj
Fra Andrija Nikić, Klobuk.
Biskupijski svećenici:
Msgr. don Pavao Banić, Makarska
Don Mijo Šurlin, Split
Don Petar Palić, Dubrovnik.
Bogoslovi:
Fra Ljudevit Cikojević
Fra Ivan Čikara
Fra Joško Čudina

Fra Marko Domazet Lošo,
Fra Robert Jozipović
Fra Goran Kalašević
Fra Tino Labrović
Fra Ivan Macut
Fra Božo Mandarić
Fra Perica Maslač
Fra Filip Mimica
Fra Kristijan Perković
Fra Mario Radman
Fra Ivan Režić
Fra Eduard Sokol
Fra Kristijan Stipanović,
Fra Josip Sušić
Fra Mijo Šabić
Fra Denis Šimunović
Fra Ivan Uzun
Fra Domagoj Volarević.

Novaci:

Fra Bernard Kasić
Fra Šimun Radnić
Fra Ivan Šimunac
Fra Lukica Vojković.
Sjemeništarcu:
Marko Arežina
Božo Blažević
Mario Cikojević
Krešimir Čikeš
Marijo Glavaš
Zvonimir Glavaš
Mijo Grbeš

Leopold Juko
Ljupko Jurčević
Danijel Kalašević
Jure Nemanja Kecman
Luka Klarić
Mihovil Klarić
Mladen Kovačević
Josip Kovčalija
Josip Lončar
Ivan Milas
Mate Milas
Dragan Miličević
Antonio Mravak
Željko Nikolić
Ante Nimac
Dario Ratkić
Goran Ratkić
Ivan Ante Rozić
Marko Spahija
Dražen Stojanovic
Ivan Sabić
Ivan Sabić
Marijan Sabić
Bernard Šarić
Kristijan Silić
Stipe Vukadin
Ivan Vuletić
Ivan Zadro
Josip Zelenika
Jure Žužul.

Crkveni pjevači i naslovi pjesama:

1. Crkveni zbor mladih, Opuzen (16 članova), »Zvonite, zvona!«
2. KUD «Danica hrvatska», Komin, Crkvene pučke pjevačice Župe Sv. Ante (7), «Gle, Anđeo Božji»
3. KUD «Rogotin», Pjevačka skupina «Rogotinke» (5), «Večernji zvon.»
4. KUD «Neretvanke», Plina-Stablina (6), «Hvaljen Isus, Marijo!«
5. Pučki pjevači «Rogotin» (1 1), «O Marijo Majko!«
6. Klapa «Dišpet» (9), «Zdravo, Morska Zvizdo!«
7. KUD «Župa Bagalović», Krvavac, Ženska pjevačka skupina «Krvavčanke» (4) «Sila diva pokraj mora.»
8. Pučka pjevačka skupina «Borovčanke» (5). Iz pjesme Starca Milovana «Neretvanski vitezovi» - «Teče voda priko polja ravna...»
9. KUD «Metković», Metković (36), Pjesme i plesovi doline Neretve
10. U ophodu i kulturno-umjetničkom programu sudjelovala je «Hrvatska seljačka glazba», Komin (25).

Osim ministranata i drugih poslužnika, koji su već poimenice spomenuti, sudjelovali su u slavlju u Zaostrogu i Brišćani u narodnim nošnjama: Bogoslav Borić, Mladenka Borić, Mare Miošić, Ante Pećar, Nina Pećar, Karmen Veža, Klara Veža, Ljiljana Veža, Matko Veža, Renata Veža, Zoran Veža.

Slavlje Starca Milovana u njegovu rodnom Bristu

Prema programu, bilo je predviđeno da crkveni i državni dostojanstvenici i dužnosnici ploveći brodom, u pratnji nekoliko manjih lađa, iz Zaostroga stignu do pristaništa (mula) u Bristu. Tu ih je trebao dočekati o. Župnik s ministrantima i narodom i u ophodu svi zajedno, uz molitvu i pjesmu, stići do župske crkve sv. Margarite. No, kako je prijetila kiša, taj je dio programa otkazan i svi su stigli automobilima u Brist, fra Andrijino rodno selo.

Prizor je bio veličanstven. Sve sudionike slavlja dočekao je s ministrantima fra Luka Norac Kevo i uveo ih u župsku crkvu sv. Margarite, u kojoj su uz kratku molitvu i pjesmu zahvalili Svemogućemu Bogu za život i djelovanje fra Andrije Kačića.

Zatim su se u crkvenom dvorištu, od ulaza do spomenika Starca Milovana, vrlo lijepo razdijelili u dva reda i ispunili cijeli prostor i župljani i gosti u narodnim nošnjama kao i svi ministranti, koji su bili u Zaostrogu. Ulaz u dvorište zatvorila je «Hrvatska seljačka glazba» iz Komina. Ante Pećar je nosio župski barjak, a kroz program je vodio Stanko Veža.

Najprije je otpjevana državna himna «*Lijepa naša*». Zatim je sve nazočne pozdravio *gospodin Kosović*, načelnik Općine, a Miloš i Nediljko Veža položili vijenac na spomenik fra Andrije Kačića, najvećega i najslavnijeg sina ne samo Brista, nego i cijeloga Makarskog primorja i Neretvanske krajine.

Dr. fra Željko Tolić, provincijal, održao je prigodni govor i predao načelniku Ivanu Kosoviću medaljon, izliven u čast Starca Milovana, da krase Ured općinskoga načelnika u Gracu.

Na glavnim vratima crkve pojedine skupine i pjevački zborovi izvodili su svoj brižno pripremljeni program (koji je u Zoastrogu bio skraćten). Između pjevanja pojedinih skupina (v. Crkveni pjevači...) bilo je nekoliko govora, a nastupala je i Glazba iz Komina. Govorili su, osim spomenutih, fra Ante Babić, gvardijan, fra Gabrijel Jurišić, a posebno je u ime današnjih mještana o fra Andriji i njegovu rodnom selu vrlo ushićeno razlagao Slobodan Miošić, poznati zaljubljenik u svoj Brist, o kome je Starac Milovan zagudio:

*«Brist je, pobre, selo vilenito
podaleko u Gornjem Primorju,
jer porodi mlade vitezove,
od Kačića kolina knezove...»*

Nakon slavlja pred župskom crkvom, bilo je predviđeno da se ide do *Kačićeve rodne kuće*. Radi nevremena, svi su sudionici slavlja u Bristu pozvani u restoran «Jadran». Tu su ih dočekale vrijedne briske domačice, koje su za sve uzvanike i goste priredile domaće specijalitete, slatkiše i raznovrsna pića.

Obnovljenu kuću Starca Milovana posjetili su o. Provincijal, o. Gvardijan, fra Gabrijel, fra Petar Lubina, urednik lista «Marija», i nekoliko mještana. Položili su vijenac na spomen-ploču, koju su 1934. god. postavila «Braća Hrvatskoga Zmaja». Svi su bili zadovoljni da je kuća konačno «pod krovom».

Nedaleko fra Andrijine kuće nalazi se *špilja «Dušina»*. Kada su Turci 1658. godine harali Gornjim primorjem, 27 *Briščana* se sakrilo u tu špilju. Turci su ih pronašli i pred špiljom zapalili veliku vatru i svi su se u dimu ugušili. Među tim mučenicima bio je i Pavao Kačić pok Štipana. Kada su Turci napustili selo, seljaci su dostojno pokopali svoje sumještane. Jednome od tih, koji su pokapali svoje mučenike, bilo je ime Nikola Vežić.

Za 350. obljetnicu njihove mučeničke smrti, koja će se slaviti 2008. godine, trebalo bi urediti pristupni put, podignuti veliki križ sa spomen-pločom, a ispred špilje postaviti kameni oltar i bar jednom godišnje slaviti sv. Misu na mjestu njihove mučeničke smrti. A treba željeti i raditi da se u skoroj budućnosti postavi i skulptura ili reljef, koji bi prikazao njihovo mučeništvo.

Davno je Tertulijan uskliknuo: «*Sanguis martyrum semen est christianorum - Krv mučenika sjeme je kršćana!*» Stoga današnji Brišćani imaju potpuno pravo kazati: «*Mi smo djeca svetaca*» (Tob 2,18).

Brišćani su u fra Andrijinoj rodnoj župi ponosni na svoga velikoga mještanina, pa su se na osobit način potrudili da ovaj veliki jubilej - tri stoljeća od njegova sv. krštenja - što svečanije i ljepše proslave i u svome mjestu, i u Zaostrogu, i u bijelome Zagrebu, prema kojemu je i fra Andrija gledao kao prema središtu i srcu svih Hrvata.

Fra Andrija «Treći put u Zagrebu»

Koliko je poznato, životopisci Starca Milovana ne spominju njegov boravak u Zagrebu. Kako se onda može reći daje čak i «treći put u Zagrebu»?

Treba se sjetiti da je cijela Hrvatska 14. prosinca 1860. godine slavila 100. obljetnicu fra Andrijine blažene smrti. Prvi zagrebački nadbiskup i kardinal Juraj Haulik, biskup đakovački Josip Juraj Strossmayer i biskup senjski Vjenceslav Soić svečanom pontifikalnom sv. Misom u Prvostolnici, uz nazočnost Bana, Vlade, gradskoga poglavarstva, predstavnika svih znanstvenih i kulturnih ustanova i uz sudjelovanje građanstva zahvalili su

Svemogućemu Bogu što je Crkvi, Franjevačkom redu i hrvatskom narodu dao skromnoga fratra fra Andriju, narodnoga učitelja i prosvjetitelja. Kanonik Josip Marić održao je prigodno slovo, za koje je ove godine kazao jedan vrhunski intelektualac da o domoljublju nikada ništa ljepše i bolje nije čuo. Bio je to *prvi pohod Starca Milovana Zagrebu*, svakako značajniji nego da je sam kao «putnik i pridošlica» ostao koji dan u gradu pod Medvednicom.

Poslije najveće kulturne (i političke) manifestacije i najbrojnijega skupa u Hrvatskoj, kada je na *otkriće fra Andrijina spomenika u Makarskoj, 26. VIII. 1890.* (gradić je imao 1.500 stanovnika) došlo preko 6.000 rodoljuba, sudionici su odlučili da se isti takav spomenik postavi u Zagrebu, metropoli našoj, kao simbol jedinstva hrvatskoga Sjevera i Juga. Zamisao se i odluka ostvariše već *sljedeće godine 26. kolovoza, kada je podignut spomenik Starcu Milovanu na križanju Mesničke ulice i Ilice*. Tada je otvorena i «Velika gospodarska izložba», prethodnica današnjega «Zagrebačkog velesajma». Spomenik je otkrio ban K. Hedervary, a svečano je slovo održao dr. Milan Amruš, gradonačelnik Zagreba, koji je godinu prije otkrio spomenik u Makarskoj.

Fra Andrijin je spomenik i danas, nakon više od jednoga stoljeća, vrlo blizu spomeniku i Trgu bana Josipa Jelačića, a to znači u samom središtu grada. To je bio i ostao *fra Andrijin drugi dolazak u Zagreb*.

Slavlje 300. krsnoga dana i rođendana proslavljenoga autora «Pismarice» dostojno je obilježio naš Zagreb i njegovi građani, kojima je fra Andrija posvetio jednu od svojih velikih pjesama («...od vitezova hrvatskih...»). Na početku je napisao ovu posvetu: *»Prikazana prisvitloj gospodi zagrebskoj za srčene ljubavi vikovičnju uspomenu.»* Ta je

posveta iskrena, ozbiljna, bremenita, sadržajna i danas svjedoči o fra Andrijinoj «srčevoj ljubavi» prema bijelome Zagrebu i njegovoj «prisvitloj gospodi».

Ove godine Gospodnje 2004. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, 20. travnja u podne, otvorila je *izložbu «Ma viruj mi, moj'štioče poštovani...»* U predivnom prostoru izloženo je sve do čega se je moglo doći - od figure Starca Milovana u naravnoj veličini s torbom, guslama i gudalom, preko brojnih izdanja njegovih djela (npr. «Razgovor ugodni», prvo izdanje, inače vrlo rijetko) do brojne literature o njemu na hrvatskom i stranim jezicima. Izložbu je otvorio dr. Josip Stipanov, glavni ravatelj NSK, a govorili su: dr. Stipe Botica, fra Gabrijel Jurišić i dr. fra Željko Tolić, provincijal. U umjetničkom dijelu programa sudjelovali su Lidija Bajuk (glazba) i Vedran Mlikota (glumac). Objavljen je i prigodni Katalog izložbe, koju posjetitelji mogu razgledati do 15. svibnja t.g.

Istoga dana u 19 sati u Prvostolnic,i svi su *naši biskupi i njihovi inozemni gosti*, okupljeni na proljetnom zasjedanju Hrvatske biskupske konferencije, zajedno s mnogim provincijalima i drugim svećenicima *slavili svečanu sv. Misu*, kojom su zahvalili dobrome Bogu za život i djelovanje uzornoga svećenika i redovnika, narodnoga prosvjetitelja fra Andrije Kačića Miošića.

Na početku je msgr. Ivan Prenda, potpredsjednik HBK, u ime svih biskupa *kardinalu Josipu Bozaniću*, koji je prvi put kao kardinal predsjedao HBK i predvodio sv. Misu, predao novi biskupski štap zaželjevši da vodi i hrvatske biskupe i cijeli narod «na sočne Božje pašnjake».

Kardinal je pozvao koncelebrante i sve vjernike da ovo sveto misno slavlje bude poticaj da svi svećenici i kulturni djelatnici, poput fra Andrije, rade na slavu Božju i korist svoga naroda.

Prigodnu propovijed održao je msgr. Marin Barišić, nasljednik makarskih biskupa, nadbiskup Splitsko-makarske nadbiskupije, u kojoj se nalazi Brist, fra Andrijino rodno selo (vidi Prilog br.2).

Čitanja, molitvu vjernika i prikazne darove (gotovo iste kao u Zaostrogu) molili su i prinosili: fra Mate Antun Antunović, fra Mario Đurić i fra Juraj Vrančić, franjevački bogoslovi s Kaptola, i hodočasnici iz fra Andrijina Brista, koji su došli u narodnim nošnjama (v. Popis). Mala curica Klara Veža (6 godina) predala je uzoritom Kardinalu maketu neretvanske lađice. Na kraju sv. Mise provincijal fra Željko Tolić zahvalio je svim biskupima, osobito msgr. Josipu Bozaniću, biskupu zagrebačkom i predsjedniku BKH, te msgr. Marinu Barišiću, metropoliti i nadbiskupu splitsko-makarskom, za vrlo poučnu i sadržajnu propovijed. Slavlje je završeno svečanim pjevanjem «*Tebe Boga hvalimo*» i zajedničkom fotografijom hodočasnika iz Brista s uzoritim Kardinalom. Na koru je pjevao Katedralni zbor pod vodstvom mo. Miroslava Martinjaka. Zaostroški gvardijan je u sakristiji Katedrale predao svim biskupima «*Kačićevu vrećicu*» s prigodnim darovima.

Tako je proslavljen «treći Kačićev» pohod Zagrebu, metropoli svih Hrvata.

Nadbiskupi i biskupi Hrvatske biskupske konferencije:

Kardinal Josip Bozanić, nadbiskup zagrebački

Msgr. Francisco Javier Lozano, apostolski nuncij

Msgr. Ivan Prenda, nadbiskup zadarski

Msgr. Marin Barišić, nadbiskup splitsko-makarski

Msgr. Ivan Devčić, nadbiskup riječki

Msgr. Ante Jurić, nadbiskup u miru

Msgr. Slavimir Mikloš, biskup križevački

Msgr. Slobodan Štambuk, biskup hvarski

Msgr. Želimir Puljić, biskup dubrovački

Msgr. Marin Srakić, biskup đakovačko-srijemski

Msgr. Juraj Jezerinac, biskup vojni

Msgr. Marko Culej, biskup varaždinski

Msgr. Ante Ivas, biskup šibenski

Msgr. Antun Škvorčević, biskup požeški

Msgr. Ivan Milovan, biskup porečko-pulski

Msgr. Valter Župan, biskup krčki

Msgr. Mile Bogović, biskup gospičko-senjski

Msgr. Đuro Gašparović, pomoćni biskup đakovački

Msgr. Josip Mrzljak, pomoćni biskup zagrebački

Msgr. Vlado Košić, pomoćni biskup zagrebački

Msgr. Đuro Hranić, pomoćni biskup đakovački.

Predstavnici drugih biskupskih konferencija:

Msgr. Jurij Bizjak, Slovenija

Msgr. Franjo Komarica, BiH

Msgr. Marian B. Kruszyłowicz, OFMConv., Poljska

Msgr. Janos Penzes, SCG.

Uz provincijale i duge svećenike, redovnike i redovnice iz Zagreba u koncelebriranoj sv. Misi sudjelovali su *fratri naše Provincije*:

Fra Željko Tolić, provincijal

Fra Ante Babić, gvardijan, Zaostrog

Fra Frano Doljanin, gvardijan, Zagreb

Fra Gabrijel Jurišić, Sinj

Fra Mario Jurišić, Lovreć

Fra Luka Norac Kevo, Brist

Fra Vinko Prlić, Zmijavci

Fra Josip Šimić, Zagreb

Fra Krsto Vlašić, Imotski.

S fra Lukom, župnikom Brista, *došli su hodočasnici*: Andrija Aleksić Kačić, Anka Aleksić, Edo Aleksić Kačić, Marko Aleksić Kačić, Rajna Aleksić Kačić, Tomislav Aleksić, Vedrana Aleksić Kačić, Dragi Bilas, Bariša Borić, Bogosav Borić, Jasenka Borić, Jelka Borić, Mladenka Borić, Miloš Buinac, Željka Borić, Marija Delaš, Nina Ferić, Andrea Franić, Ana Gabelica, Domagoj Gabelica, Ivan Gabelica, Jelena Gabelica, Ivan Kosović, načelnik, Marija Kujundžić, Nediljko Kujundžić, Slobodan Miošić, Marin Miošić, Vedran Miošić, Olivija Mišević, Ante Pećar, Ivica Pećar, Marija Pećar, Niko Pećar, Nina Pećar, Vera Pećar, Niko Raič, Zvonko Razum, Tonkica Smoljko, Ante Šarić, Silvije Štajcer, Ivan Todorić, Marija Tomek, Ante Veža, Franka Veža, Jakiša Veža, Joško Veža, Karmen Veža, Klara Veža, Lela Veža, Liljana Veža, Ljiljana Veža, Matko Veža, Miloš Veža, Nediljko Veža, Renata Veža, Slobodanka Veža, Stanko Veža, Vlado Veža, Zlata Veža, Zoran Veža, Ante Vežić, Nediljko Vladović, Marko Žarković, Željko Žarković.

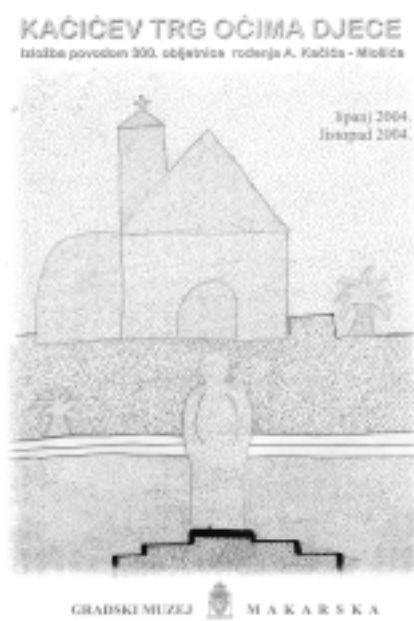
Natječaj i nagrade «Modre laste»

Kako je već spomenuto, «*Modra lasta*», časopis za pouku, zabavu i stvaralački rad učenika viših razreda osnovne škole (izdavač «Školska knjiga» - Zagreb) još u studenom prošle godine najavila je neke planove za «Kačićevu godinu». Tako je raspisala *Natječaj «Kačićev deseterac»* i pozvala sve učenike da pišu pjesme u desetercu, kao što je i fra Andrija pisao, a što se tiče tematike potpuno su slobodni i ne moraju se držati tema tzv. «junačkih pjesama». Javilo se vrlo mnogo učenika iz raznih škola: Brezovica, Crikvenica, Cepin, Josipovac, Knin, Neorić, Osijek, Petrinja, Retkovec, Sinj, Sisak, Šibenik, Zadar i Zagreb.

Posebno Povjerenstvo pregledalo je sve pristigle pjesme i dodijelilo je *prvu nagradu i diplomu* pjesmi «*Svilaja*» Martine Jozić, učenice VI. razreda OS Neorić-Sutina, Neorić. Njezina je voditeljica Silvana Bampa-Listeš, profesorica. Među 30-ak učenika koji su dobili pohvalnice nalazi se i Maja Mijić, učenica VIII. razreda iste škole u Neoriću. Pohvaljene su i četiri škole: Knin, Neorić i Zagreb (Retkovec i V. Holjevca).

Knjige za nagrade darovali su: «Školska knjiga», «Matica hrvatska», «Kačić», «Marija» i Franjevački provincijalat Provincije Presvetoga Otkupitelja. Nagrade su učenicama i njihovoj profesorici iz Neorića predane u Makarskoj, 10. svibnja t.g. u hotelu «Dalmacija», na svečanosti koji su priredili: Uredništvo «Modre laste» (gđa Željka Horvat-Vukelja), Zavod za školstvo Rep. Hrvatske (gđa. Nada Babić) i Zbornik «Kačić» (fra Gabrijel).

Svi pohvaljeni učenici dobit će poštom pismene pohvalnice i na dar «Kačićevu vrećicu» s knjigama.

Učenička slavlja u Makarskoj

Jedna od škola u Makarskoj, središtu Makarskoga primorja, nosi ime «*Srednja škola fra Andrije Kačića Miošića*», i to s pravom, jer je Starac Milovan najveći sin Primorja. U toj su školi zapravo četiri škole (opća i jezična gimnazija, ekonomska i turistička škola).

MAKARSKA, 30. IV. - Ove je godine proslavljen «*Dan škole*» 30. travnja, koji je ujedno spomendan pogibije bana Petra Zrinskog i kneza Frana Krste Frankopana, u čije ime nosi ulica u kojoj se škola nalazi.

U sportskoj dvorani škole zbor je, pod ravnanjem prof. Sandre Ivančić, otpjevao državnu himnu «*Lijepa naša*», a zatim je Slavko Gudelj, ravnatelj, pozdravio učenike, njihove roditelje i goste, među kojima su bili iz Zaostroga fra Ante Babić, fra Aleksandar Ribičić i fra Luka Norac, iz Makarske fra Karlo Jurišić i iz Sinja fra Gabrijel Jurišić. Učenici su recitirali odlomke iz «*Razgovora ugodnoga*» i pjesme o Zrinskomu i Frankopanu, a Zbor je otpjevao nekoliko pjesama. Nastupila je i folklorna skupina «*Tempet*» iz Makarske.

Profesor Mario Udovičić glumio je fra Andriju (u habitu, s knjigama u torbi, guslama i gudalom), a fra Gabrijel Jurišić je održao prigodno predavanje o fra Andriji i njegovu utjecaju na hrvatsku i europsku književnost. Ujedno je u ime Uredništva Zbornika «*Kačić*» za školsku knjižnicu predao više brojeva Zbornika i drugih knjiga. Na prigodnom domjenku u vedroj i domaćoj atmosferi razvio se «*razgovor ugodni naroda hrvatskoga*».

MAKARSKA, 9.-12. V. - Grad pod Biokovom bio je domaćin i drugoj manifestaciji učenika i profesora srednjih škola iz cijele Hrvatske. Kako je poznato, svake godine Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa preko svoga Zavoda za školstvo organizira natjecanja iz raznih školskih predmeta. Tako je bilo i ove školske godine. No, kako je isto Ministarstvo ovu godinu proglasilo «*Kačićevom godinom*», nakon županijskih natjecanja, neka su državna natjecanja organizirana u Makarskoj i svi su u programu imali i posjet «*Kačićevu samostanu*» u Zaostrogu.

Sudionici natjecanja iz hrvatskoga jezika bili su smješteni u hotelu «*Dalmacija*» u Makarskoj. Za ovu prigodu Zavod za školstvo izdao je publikaciju «*IX. državno natjecanje u poznavanju hrvatskoga jezika*» (30x20cm, str. 12). Natjecanje za sve osnovne i srednje

škole iz Hrvatske održano je u prostorijama OŠ o. *Petra Perice* i svečano je otvoreno u spomenutoj školi 9. V. u 19 sati i nastavljeno u svim kategorijama 10. V. ujutro u 9 sati.

Dok su učenici pisali svoje zadatke, svim je profesorima o fra Andriji, njegovim djelima i utjecaju na našu i stranu književnost održao *prigodno predavanje* fra Gabrijel Jurišić. Nakon predavanja bilo je dosta zanimljivih pitanja. Kad je završilo natjecanje i profesori i učenici su posjetili Franjevački samostan i Malakološki muzej.

Sljedećega dana (ponedjeljak, 10. V.) objavljeni su rezultati natjecanja i održan okrugli stol. Poslije podne svi su *posjetili Franjevački samostan u Zaostrogu*, gdje su razgledali crkvu s fra Andrijinim grobom, nadgrobnom pločom i poprsjem, knjižnicu, samostanske zbirke, botanički vrt i druge sadržaje. I učenicima i profesorima o. Gvardijan je darovao *«Kačićevu vrećicu»*, u kojoj je bilo nekoliko izdanja (uz razne turističke prospekte još i *«Franjevci svome bratu fra Andriji Kačiću»*, *«Državna turistička nagrada Kačićevu samostanu»*, a profesorima još i *«Poviest Okružja makarskoga u Dalmaciji»* fra Petra Kačića Peke). Nakon osvježenja svi su se vratili u Makarsku i sutradan otputovali svojim kućama, zadovoljni što su imali prigodu posjetiti i razgledati (mnogi prvi put) *«Kačićev samostan»* i njegovo kulturno blago.

«Na Neretvu misečina pala»

METKOVIĆ, 13.-16. V. - Ovogodišnja jubilejska 20. *smotra folklor* "Na Neretvu misečina pala" održana je u Metkoviću, a dio je programa održan u Dubrovniku, Kominu, Krvavcu i Rogotinu.

U petak, 14. svibnja t.g. u 19.30 sati u gradskom kulturnom središtu u Metkoviću održan je bogati folklorni program *«Tragom Kačića»*, posvećen 300. obljetnici rođenja fra Andrije Kačića Miošića. Tomislav Martić, Metkovac, glumio je Starca Milovana, a nastupili su u narodnim nošnjama crkveni pučki pjevači i razna KUD: *«Borovčanke»* (Metković), *«Ilija Dorčić»* (Novi Vinodolski), *«Vrutak»* (Srijane), *«Bezdan»* (Pirovac), *«Glavice»* (Sinj), *«Ivan Duknović»* (Vinišće), *«Matija Gubec»* (Slavonski Kobaš), *«Kualjske posetrine i pobratini»* (Kali), *«Sv. Juraj»* (Primošten Burni), *«Pučka pjevačka skupina»* (Primošten Stanovi), *«Sv. Petar»* (Supetarska Draga), *«Lastovo»* i *«Crkveni pučki pjevači»* (Sepurine, Prvić) i *guslari*: Zoran Strujić (Srijane), Željko Šimić (Alagovac, Grude), Željko Keža (Studenci, Ljubuški).

Svi su sudionici *izazvali* veliko oduševljenje koje je publika iskazala dugotrajnim pljeskom. Na kraju ih je pozdravio, zahvalio na izvedenom programu i o Starcu Milovanu progovorio fra Gabrijel Jurišić. U ime organizatora te manifestacije Vidoslav Bagur, stručni rukovoditelj smotre, koji već dugo godina radi na skupljanju i oživljavanju hrvatske folklorne baštine, svim je skupinama i pojedincima podijelio *diplome i zahvalnice*.

Na smotri su, uz gosp. Luku Bebića, potpredsjednika Hrvatskoga sabora, bili i dr. fra Željko Tolić, provincijal, fra Ante Babić, gvardijan «Kačićeva samostana», i 10-ak fratara naše Provincije.

Program sa smotre u Metkoviću bit će izveden u Zagrebu, 24. srpnja t. g. na «38. međunarodnoj smotri folklor», koju organizira Koncertna direkcija Zagreb. Ovogodišnja, jubilejska manifestacija u Metkoviću «Na Neretvu misečina pala» zorno je pokazala da je *narodni deseterac i danas živ* i da se Kačićeva «Pismarica» i danas ne samo čita, nego i pjeva bilo uz gusle, bilo u kolu, i to na cijelomu hrvatskom jezičnom prostoru.

Ostala slavlja

KRAŠIĆ, 9. V. - U rodnom mjestu bl. Alojzija Stepinca, nadbiskupa i kardinala, već treći put je održan «*Festival vjerskoga filma 'In te, Damine, sparavi!'*» od 7. do 9. svibnja t. godine. Trećega dana, u nedjelju, u Dvorani Župnoga dvora, prikazan je film «*Fra Andrija Kačić Miošić, 1704. - 2004.*»

SINJ, 12. V. - U Gimnaziji Dinka Šimunovića *prezentirana je knjiga* Josipa Danolića «*Od crta i ureza. Novinski ogledi*» (Split 2004. 206). Pisca knjige, profesora na istoj Gimnaziji, kao i sve nazočne pozdravio je Marko Duvnjak, ravnatelj Gimnazije, a o knjizi su govorili: Bože V. Žigo, fra Hrvatin Gabrijel Jurišić i Stanko Balić. Knjiga ne govori posebno o fra Andriji Kačiću, iako o njemu piše u poglavlju o fra Filipu Grabovcu, ipak je na prezentaciji bilo govora o «Kačićevoj godini», najavi posebnoga programa u čast Starca Milovana, koji će Gimnazija organizirati najesen, a fra Gabrijel je nazočne obavijestio da će Uredništvo Zbornika «Kačić» darovati knjižnici Gimnazije kolekciju svojih izdanja. Sudionicima je predana knjiga «*Franjevci svomu bratu fra Andriji Kačiću*».

SPLIT, 21. V. - U Pinakoteci Samostana Gospe od Zdravlja *predstavljena je monografija* dr. Stipe Botice o *fra Andriji Kačiću Miošiću*. O knjizi su govorili: fra Josip Grbavac, fra Gabrijel Jurišić, Ivan Bošković i Zoran Vukman. Kroz program je vodio fra Ante Branko Periša, a na kraju je svima kao domaćin zahvalio dr. fra Željko Tolić, provincijal.

ZAOSTROG, 29.-30. V.- Upriličen je «*Susret redovničkih sjemeništara*» (franjevci Bosne Srebrene, Sv. Ćirila i Metoda, Presvetoga Otkupitelja; franjevci kapucini, franjevci konventualci, franjevci trećoredci, karmelićani i salezijanci). Uz molitveni dio, predavanje, rad po skupinama, nogometni turnir, kulturno-zabavni program (igrokaz «Sv. Franjo i zao čovjek», koji su izveli domaćini), sudionici su razgledali *znamenitosti «Kačićeva samostana»* (crkva, grob fra Andrije Kačića, samostan, knjižnica, muzejske zbirke i

botanički vrt). Sudionici su imali vremena za druženje i sklapanje novih prijateljstava. Na povratku su slavili sv. Misu u samostanskoj crkvi i posjetili Malakološki muzej u Makarskoj, Svetište Gospe Sinjske, Sjemenište i Gimnaziju u Sinju i Novicijat na Visovcu.

MARIENHEIDE (Njemačka), 30. i 31. V. - «36. susret Hrvatskoga akademskog saveza» (HAS) održanje u «Waldhotel», u Marienheide, nedaleko Kolna. Organizirali su ga HAS i Europska građanska akademija (ESTA) o temi «Hrvatska i Europska unija». Na skupu je bilo preko 60 sudionika iz raznih europskih zemalja. Predavanja su održali: Alen Legović, dr. Tomislav Sunić, Kristijan Turkalj, dr. Siniša Kusić i fra Gabrijel Jurišić, koji je naslovio svoje predavanje «*Europa i fra Andrija Kačić*», u kojemu je istakao da je Starac Milovan hrvatski pisac i prosvjetitelj, a upozorio je na prijevode njegovih pjesama na 15 europskih jezika, njegov utjecaj na europske pisce, a posebno na europski romantizam. U kulturnom dijelu programa Malkica Dugeč, književnica, pročitala je nekoliko svojih pjesama. Na blagdan Duhova svi su sudjelovali u sv. Misi, koju je slavio i propovijedao fra Gabrijel.

ZAGREB, 18.-20. VI. - U hotelu «Sheraton» održan «*Treći hrvatski žrtvoslovni kongres*», koji je organiziralo «Hrvatsko žrtvoslovno društvo» pod vodstvom dr. Zvonimira Šeparovića, predsjednika HŽD. Tema je bila «*Rizik stradanja*». Uz brojna predavanja i priopćenja predavača iz domovine i inozemstva, fra Gabrijel Jurišić je održao predavanje «*Mučenici i junaci u 'Razgovoru ugodnom' fra Andrije Kačića*». Svi su sudionici u nedjelju sudjelovali u Katedrali u svečanoj koncelebriranoj sv. Misi, koju je uz svećenike predavače na Kongresu, predvodio i prigodnu propovijed održao dr. Josip Baloban, profesor Bogoslovskega fakulteta.

ZAOSTROG, 29. VI.- *Hrvatska kulturna udruga «Lajčo Budanović»* iz Male Bosne (Subotica) u slavu Starca Milovana izvela je bogati folklorni program Hrvata Bunjevaca. Sudjelovalo je oko 60 mlađih i starijih izvođača.

ZAOSTROG, 6. - 13. VII. - Pod vodstvom Josipa Florijana u «*Etnoradionici*» sudjelovalo je 12 žena iz Slavonije izrađujući narodne nošnje.

ZAOSTROG, 13. VII. - U izložbenim prostorima «*Kačićeva samostana*» otvorena je *Izložba «Narodna nošnja iz doba Starca Milovana»*. Izložbu je postavio Josip Florijan, profesor iz Zagreba. Moći će se razgledati do 13. studenoga t. godine.

ZAGREB, 21.-25. VII. - Koncertna direkcija Zagreb organizirala je «*38. međunarodnu smotru folkloru*», na kojoj je sudjelovalo više društava i udruga iz domovine i inozemstva, koje njeguju narodnu baštinu. Na Gradecu i na Trgu bana Jelačića nastupilo je više pojedinaca i udruga, među kojima je bilo i pjesama iz «*Razgovora ugodnoga*» Starca Milovana. Bilo je predviđeno da se 24. t. mj.

na Gradecu održi program naslovljen «*Kačićevim tragom*». Kako je velika kiša omela izvođenje programa na otvorenom, cijeli je program snimljen u studiju. Na «Smotri» su sudjelovale 22 udruge ili skupine iz Hrvatske i iz drugih zemalja: Alžir, BiH, Češka, Indija, Italija, Litva, Mađarska, Makedonija, Njemačka, Škotska-Velika Britanija i Udmurtija-Ruska Federacija. Samo iz BIH je bilo 7 zborova crkvenih pjevača i 3 guslara. Iz Hrvatske su bile skupine i zborovi iz: Borovaca (Neretva), Budrovaca (Osijek), Dubravica (Skradin), Glavica (Sinj), Lastova, Male Subotice (Čakovec), Markuševca (Zagreb), Novoga Vinodolskoga, Osijeka, Pirovca (Tisno), Primštena Burnjega (Šibenik), Rokovci i Andrijaševci, Sela (Sisak), Slavonskoga Kobaša (Oriovac), Srijana (Omiš), Supetarske Drage (Rab), Šepurina (Vodice), Špadića (Poreč), Vinišća (Marina) i Zagreb. Od njih je 16 pjevalo pjesme iz Kačićeve «Pismarice».

ZAOSTROG, 1. VIII. - U predvečerje (vigiliju) blagdan Gospe od Anđela u samostanskoj crkvi nastupio je dječji zbor «*Muzika*» Osnove škole Jozef Valička iz Ostrave-Porube, iz Češke. Izveli su program čeških duhovnih pjesama, a vodile su ih Pava Dedičova i Lenka Roupova. U zboru je pjevalo 35 djece.

ZAOSTROG, 2. VIII. *Gospa od Anđela* (Porcijunkula), u mjestu glavna godišnja svetkovina BI. Djevice Marije, koja se na osobit način štuje u cijelome franjevačkom redu po svemu svijetu. Vjernici posebno cijene «porcijunkulsko oprostjenje».

U procesiji po mjestu i u liturgijskim slavljinama sudjelovalo je *hrvatsko kulturno-umjetničko društvo «Fra Petar Bakula»* iz Posušja. Preko 70 sudionika, obučениh u narodne nošnje, sudjelovali su u slavlju i nakon liturgijskih obreda izveli prigodni program. Vodio ih je Tomislav Kovač.

U slavljinama istoga dana sudjelovala je i *Katolička mladež iz Biskupije Fulda* (Njemačka). Sudjelovali su u procesiji i sv. Misi te izveli nekoliko pjesma na njemačkom jeziku.

Također istoga dana, *franjevački sjemeništarci i gimnazijalci iz Sinja*, pod vodstvom fra Ivana Udovičića, ravnatelja Sjemeništa, sudjelovali su u svim slavljinama i predvodili liturgijsko pjevanje

PODSTRANA, 5. VIII. - Općina Podstrana, priredila je za Dan domovinske zahvalnosti u Staroj Podstrani na ljetnoj pozornici «*8. pjesničke susrete 'Dobro jutro, more!'*» U toj je prigodi dodijeljena velika plaketa kulturno-pjesničkih susreta s likom kneza Mislava Zlatku Tomičiću, književniku, kao priznanje za ukupan doprinos hrvatskoj književnosti. U toj je prigodi fra Gabrijel Jurišić održao predavanje «*Fra Andrija Kačić Miošić, pjesnik, povjesničar i prosvjetitelj i junaci Poljičke kneževine*». Inače je inicijator manifestacije Milan Vuković, koji je smatrao nužnim da se nakon «*Oluje*» obilježi slobodan pristup hrvatskom Jadranu.

ZAOSTROG, 12. VIII.- Dječji zbor «Ondrašek» iz grada Novi Jičin u Moravskoj (Češka) izveo je program duhovnih i svjetovnih čeških pjesama. I domaća publika, a posebno mnogi gosti iz Češke oduševljeno su pljeskali članovima «Ondraška».

BRIST, 16. VIII. - U fra Andrijinu rodnom mjestu održani su «Deseti Kačićevi glasi», tradicionalna smotra dalmatinske pisme i riči.

CHICAGO, 15. i 16. VIII. - Na poziv fra Jozе Grbeša, župnika župe Sv. Jeronima u Chicagu, na blagdan Velike Gospe održana je veličanstvena procesija sa slikom Gospe Sinjske i slavljena koncelebrirana sv. Misa, koju je predvodio i propovijedao fra Gabrijel Jurišić. Sutradan je posjetio *Hrvatski etnički institut*, koji već više desetljeća prikuplja knjige, arhivsku građu i drugu dokumentaciju o Hrvatima u Americi i svijetu i koji se bavi i izdavačkom djelatnošću. Fra Ljubi Kراسiću, ravnatelju, za knjižnicu Instituta darovao je neka izdanja Zbornika «Kačić», *spomen-medalju i kasetu filma o Starcu Milovanu*.

CHICAGO, 20. VIII. - U župnoj dvorani župe sv. Jeronima održana je «Večer fra Andrije Kačića». Nastupili su fra Jozo Grbeš i fra Gabrijel Jurišić, koji je održao predavanje o fra Andriji kao uzornom redovniku, izvrsnom profesoru filozofije i teologije, prosvjetitelju i mučeničkoj smrti fra Andrije kao djelatnika kršćanskoga karitasa. Ujedno je podsjetio da je prije ravnih pola stoljeća u Chicagu Stanislav Borić objavio «Razgovor ugodni naroda *slovinkoga*», kojemu je Ivan Meštrović napisao predgovor. To je *ujedno jedino izdanje RU tiskano u Americi*. Melkior Mašina, predsjednik «Hrvatske katoličke zajednice», donio je 20-ak primjeraka toga izdanja i podijelio ih nazočnima. Fra Gabrijel je predstavio monografiju dr. S. Botice o Starcu Milovanu i predao neka izdanja Zbornika «Kačić» za župsku knjižnicu. Među sudionicima «Večeri» bili su: fra Marko Puljić, kustod Hrvatske franjevačke kustodije sv. Obitelji u USA i Kanadi, Zorica Matković, generalna konzulica Rep. Hrvatske u Chicagu, dr. fra Ivan Šarčević, dekan Franjevačke teologije u Sarajevu i drugi.

DUBROVNIK, 28. VIII. - Na «Zagrebačkoj slavističkoj školi», koja je održana u «Međunarodnom interunivezitetskom centru», sudjelovalo je 88 kroatista iz 24 zemlje svijeta. Uz druga izlaganja gosti su slušali predavanje dr. Stipe Botice «300. obljetnica rođenja fra Andrije Kačića Miošića.» Predstavljena i je monografija o Starcu Milovanu.

ZAGREB, 15. IX. - Kako javlja list «Hrvatske pošte d.d.» (HP), svibanj 2004. Uprava HP dopunila je «Program izdavanja prigodnih maraka...» i u seriji «Znameniti Hrvati» objavila je *poštansku marku* «300. obljetnica rođenja fra Andrije Kačića Miošića». Na marki je fra Andrijin lik, naslovna stranica «Razgovora ugodnoga» i natpis: »*Fra Andrija Kačić Miošić (1704.-1760.)*» Nominalna cijena je 2,80 kuna. Marka je puštena u promet 15. rujna.

ZAOSTROG, 24.-26. IX. - Preko 50 članova FRAME iz Provincije Presvetoga Otkupitelja (Split), pod vodstvom fra Nikice Ajdučića, došli su na duhovnu obnovu u «Kačićev samostan». Tri su dana molili, slušali predavanja, radili po skupinama, družili se, pjevali i razgledali znamenitosti samostana Starca Milovana.

ZAOSTROG, 25. IX. - Voditelji županijskih stručnih vijeća u nastavi zemljopisa (Dubrovnik, Split, Šibenik, Zadar), koje je predvodio Mario Mimica, viši savjetnik, nakon prethodnoga dana kad je održano savjetovanja u Gracu n/m (jedno od izlaganja je bilo («*Geografski podaci u djelima fra Andrije Kačića*»)), posjetili su «Kačićev samostan» Zaostrogu. Pozdravio ih je fra Ante Babić, gvardijan, a predavanje «*Fra Andrija Kačić - pjesnik i prosvjetitelj*» održao je fra Gabrijel Jurišić. Nakon predavanja, razvio se pravi «razgovor ugodni» naroda hrvatskoga. Razgledali su znamenitosti samostana: crkvu s grobom i bistom Starca Milovana, knjižnicu, muzejske zbirke, botanički vrt i drugo. Na rastanku ih je o. Gvardijan obdario edicijama o fra Andriji i njegovu Samostanu.

PULA, 29. IX. - 3. X. - Hrvatski nacionalni odbor za povijesne znanosti (HNOPZ) u suradnji s Filozofskim fakultetom u Puli organizirat će «*II. kongres hrvatskih povjesničara*», koji će obraditi temu «Hrvatska i Europa - integracije u povijesti.» U sekciji «Crkva i

društvo» fra Gabrijel Jurišić održat će predavanje «*Prijevod i utjecaj pjesama Starca Milovana na europski romantizam.*»

ZAOSTROG, 30. IX. - *Više skupina*, posebno učenika raznih škola i njihovih nastavnika i profesora, kroz proteklo razdoblje ove «Kačićeve godine» posjetilo je «Kačićev samostan», razgledalo crkvu, knjižnicu, samostanske zbirke umjetnina i botanički vrt.

PEČUH (Mađarska), 4. X. - Na književnoj tribini u «*Hrvatskom klubu Augusta Šeno*e» održao je predavanje dr. Stipe Botica o životu i djelima fra Andrije Kačića Miošića u prigodi velikoga jubileja Starca Milovana. Tribinu je vodio mr. Stjepan Blažetin, profesor na Odsjeku kroatistike Filozofskoga fakulteta u istom gradu.

BUDIMPEŠTA - U drugoj polovici listopada *Hrvatska uprava Drugoga kruga grada Budimpešte* organizira «okrugli stol» o fra Andriji Kačiću Miošiću. Nastupit će znanstvenici iz Mađarske i Hrvatske.

RIJEKA, 21. i 22. X. - *Matica hrvatska - Ogranak u Rijeci, Sveučilište u Rijeci i Riječka nadbiskupija* priređuju «Međunarodni znanstveni skup 'Latinitet u Europi' i Hrvatskoj.» Pokrovitelj je Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti. Uz druga predavanja bit će obrađena i tema «Fra Andrija Kačić Miošić i latinski jezik.»

Međunarodni simpozij o fra Andriji Kačiću

ZAGREB-MAKARSKA-MOSTAR-ZAOSTROG-BRIST, 3. - 7. XI. - U Palači Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti počinje «*Međunarodni simpozij u prigodi 300. obljetnice rođenja fra Andrije Kačića Miošića.*» Skup organizira HAZU, a suorganizator je Franjevačka provincija Presvetoga Otkupitelja (Split), «Kačićeva Provincija». Nastupit će preko 40 predavača iz domovine i inozemstva.

Dio simpozija će se održati u *Makarskoj* (5. XI.), gdje će domaćin biti Poglavarstvo grada, i u *Mostaru*, (6.XI.) gdje će domaćin biti Sveučilište i grad Mostar. Završni dio će biti u *Zaostrogu* (7.XI.), gdje je fra Andrija započeo svoje školovanje, obukao franjevački habit, proveo svoje najplodnije godine života, preminuo i pokopan u samostanskoj crkvi. Sudionici će posjetiti i *Brist*, fra Andriji rodno mjesto, župsku crkvu sv. Margarite, Meštrovićev spomenik Starcu Milovanu i njegovu rodnu kuću, koja je nedavno obnovljena

Ostala slavlja

FRANKFURT/M, 7. XI. - Na *Međunarodnom sajmu knjiga* bit će predstavljena monografija o fra Andriji Kačiću Miošiću pisca dr. Stipe Botice, koju su objavili «Školska knjiga» i Filozofski fakultet iz Zagreba i Zbornik «Kačić» iz Splita.

VANCOUVER, 14. - 17. XI. - «Društvo prijatelja Matice hrvatske» priređuje «*Dane hrvatske knjige.*» Osim izložbe i prezentacija knjiga bit će i nekoliko predavanja, među kojima i tema «*Fra Andrija Kačić - mučenik kršćanskoga karitasa, pjesnik i prosvjetitelj.*»

TORONTO, 21. XI. - U «Hrvatskom kulturnom centru» u prigodi 300. obljetnice rođenja Starca Milovana, fra Gabrijel Jurišić će održati predavanje «*Fra Andrija Kačić - uzorni moralni lik, pisac i jedan od tvoraca hrvatskoga književnog jezika.*»

MAKARSKA, 24.- 26. XI. - «Društvo hrvatskih književnika» i Poglavarstvo grada Makarske organiziraju «*II. Kačićeve susrete*», na kojima će nastupiti

više znanstvenika i književnika iz domovine i inozemstva. Predviđen je posjet Franjevačkom samostanu u Zaostrogu i fra Andrijinu rodnom mjestu Brist.

TORONTO, 27. XI. - «Hrvatska akademija Amerike - The Croatian Academy of America» na Sveučilištu Waterloo priprema *znanstveni skup o fra Andriji Kačiću i njegovim djelima* u prigodi 300. obljetnice njegova rođenja. Natupit će znanstvenici iz Kanade, USA i

Hrvatske. Fra Gabrijel Jurišić će obraditi temu «*Prijevod pjesama fra Andrije Kačića na strane jezike i njihov utjecaj na europski romantizam.*»

BOSTON, 7. XII. - «American Association for the Advancement of Slavic Studies - Američko društvo za unaprjeđenje slavističkih studija» organizira znanstveni slavistički skup, na kojemu će biti i *predavanje o fra Andriji Kačiću* i njegovu mjestu u hrvatskoj i europskoj književnosti i kulturi.

Jubilej Starca Milovana u svjetlu tiska (2001.-2004.)

Sama činjenica da je Ministarstvo prosvjete 2004. godinu proglasilo «*Godinom fra Andrije Kačića Miošića*» potakla je mnoge, ne samo u školskim ustanovama, nego i u široj javnosti, da se zagledaju u divni lik Starca Milovana, njegov život i djelovanje, značenje i utjecaj na hrvatsku i europsku književnost i kulturu uopće, pa su se počeli pojavljivati članci u znanstvenoj, stručnoj i popularnoj periodici. Ovdje prilažemo popis bibliografskih jedinica koje su *objavljene od 2001. do 2004. godine*, koliko se je moglo do njih doći.

2001.

FRA AUGUSTIN ANTE AKRAP, Fra Andrija Kačić Miošić prvi svehrvatski književnik, *Viterska vila*, IV/2001, 4, 32-36.

FRANO GLAVINA, U slavu Starcu Milovanu, *Isto*, 38-39.

VLADO ČUTURA, Kačić Miošić - «temeljni kamen europske prosvijećenosti» (Nadnaslov: Razgovor s bugarskim veleposlanikom Velizarom Encevim u povodu Dana narodnih buditelja), *Glas koncila*, XL/2001, 44, 9.

MARKO SAMARDŽIJA-ANTE SELAK, *Leksikon hrvatskoga jezika i književnosti*, Pergamena, Zagreb 2001, 291-292, s.v.

2002.

STIPE BOTICA, Ugarske teme u djelima hrvatskih književnih prosvjetitelja, *Croato-hungarica*, uz 900 godina hrvatsko-mađarskih povijesnih veza, zbornik, Katedra za hungarologiju... - Matica hrvatska, Zagreb 2002, 315-323.

DIANA ZOVKO, *Maratonac u habitu*, Brela-Široki Brijeg 2002. (Spomen na fra Andriju Kačića Miošića), 307-322.

Opći religijski leksikon, LZMK, Zagreb 2002, 412, s. v.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Snima se film o fra Andriji Kačiću, *Glas koncila*, XLI/2002., 17, 30.

ŽANA ŠULENTA, Veseli Kačićevi glasi (Nadnaslov: Tradicionalna manifestacija održana u Bristu), *Slobodna Dalmacija*, LX/2002. (10. VIII.).

Predavanje o Kačiću za «Dan škole» (u Počama), *Vjesnik Provincije*, LI/2002,3, 134-135.

Film o fra Andriji Kačiću Miošiću, *Isto*, 135-136.

FRANJO GLAVINA, Političko ozračje Kačićeve svečanosti u Makarskoj 1890., *Prošlost i djelovanje*. Petstota obljetnica Franjevačkoga samostana u Makarskoj, Makarska 2002, 34.

2003.

Hrvatska opća enciklopedija, LZMK, Zagreb 2003, sv. V, 425, s.v.

Nedjeljko MUSULIN, U susret 300. obljetnici rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *Vjesnik* (dnevnik), 2003, (16. III.).

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Priprava za jubilej (Nadnaslov: Uoči tristotoga rođendana fra Andrije Kačića Miošića, 1704.-2004.), *Živa zajednica* (Frankfurt/M), 2003, 6, 20.

(gj), Film o fra Andriji Kačiću Miošiću, *Večernji list*, XLVII/2003, 47, 20 (22. VII.).

JANJA GLUČINA, «Fra Andrija Kačić Miošić 1704.-2004.» (Nadnaslov: Premijerno u Makarskoj prikazan film o Starcu Milovanu), *Makarsko primorje*, IX/2003, 105, 10.

H., Kačićevi glasi, *Slobodna Dalmacija*, LXI/2003, 18867, 32 (18. VIII. 2003.).

Državna turistička nagrada Kačićevu samostanu, Zaoštrog-Split 2003, 56 (ilustrirano).

RUŽICA MARKIĆ, Kačićev «Razgovor ugodni naroda slovinskoga», *Viterska vila*, V/2003, 5, 12-17.

JOSIP VONČINA, Životopis Andrije Kačića Miošića, *Isto*, 17-19.

FRA AUGUTIN ANTE AKRAP, Život i rad fra Andrije Kačića Miošića, *Isto*, 19-24.

DR. FRA KARLO JURIŠIĆ, Fra Andrija Kačić Miošić (1704.-2004.), / Nadnaslov: 300. obljetnica/, *Kršni zavičaj*, 2003, 36, 21-30.

Andriji Kačiću Miošiću, *Brat Franjo*, XXVIII/2003, 6, 26.

STIPE BOTICA, *Andrija Kačić Miošić*, izd. Školska knjiga, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zbornik «Kačić», Zagreb 2003, 332. – (monografija, ilustrirano, bibliografija, sažeci na stranim jezicima).

B. RIŠIĆ, Monografija o fra Andriji Kačiću, *Glas koncila*, XLII/2003, 48, 20.

2004.

Hrvatska kulturna zaklada – Hrvatsko slovo proglasila je godinu 2004. «Godinom Andrije Kačića Miošića i Ivane Brlić-Mažuranić», *Hrvatsko slovo*, X/2004, 454, 15. - U svakom broju HS na posljednjoj 32. stranici čitateljima je ponuđena obavijest (tekst i slike) o jubileju fra Andrije Kačića i Ivane Brlić-Mažuranić.

STIPE BOTICA, Andrija Kačić Miošić, *Hrvatsko slovo*, X/2004, 454, 15.

HRVATIN GABRIJEL JURIŠIĆ, «Razgovor uzgodni» je poslije Biblije najčitanija knjiga u Hrvata (Nadnaslov: Pročitano 15. prosinca 2003. u Školskoj knjizi u Zagrebu na predstavljanju monografije Stipe Botice o Andriji Kačiću Miošiću), *Hrvatsko slovo*, X/2004, 454, 27.

JANJA GLUČINA, I Novi zavjet na kineskom! (Nadnaslov: Bogatstvo Samostana u Zaostrugu), *Makarsko primorje*, X/2004, 117, 11.

J.G., Etnografska zbirka, Vežina galerija..., *Isto*, 11,

J. Š., Godina K. Miošića i I. Brlić-Mažuranić (Nadnaslov: Iz Hrvatske kulturne zaklade), *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, 19006, 59 (10.I. 2004.).

BOŽE V. ŽIGO, Oj Kačiću, pjesnička diko!, *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, br. 19021, Forum, 8 (25. I. 2004.).

A. DRAGIČEVIĆ, I Franjevački samostan u turističkim programima (Nadnaslov: Sjednica Vijeća ZT Makarske rivijere u Zaostrugu), *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, 19023, 20 (6. II. 2004.).

NADA BABIĆ, Kačićev deseterac (Nadnaslov: 300. obljetnica rođenja Andrije Kačića Miošića), *Modra lasta*, XLIX/2004, 6, 16-17.

Okušajte se u desetercu! Sudjelujte u natječaju, *Isto*, 17.

FRA HRVATIN GABRIJEL JURIŠIĆ, »Za vjeru i dom« - program hrvatskih velikana (Nadnaslov: Razgovor s F.H.G.J., urednikom Zbornika «Kačić»), *Glas koncila*, XLIII/2004, 8, 9. (Dio o Kačićevu jubileju).

STIPE BOTICA, Kačićev životopis i «Elementa peripathetica», *Spomen-spis povodom 90. obljetnice rođenja dr. fra Ignacija Gavrana*, Zagreb 2004, 57-65.

TV program: HTV 1, 20/04., 10,00 - Jezični petak: Godina Andrije Kačića Miošića..., *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, br. 19047, 71 (repriza: 15,25).

DAMIR ŠARAC, Riznica kulturnog i povijesnog blaga (Nadnaslov: Baština - Franjevački samostan u Zaostrogu ove godine nizom akcija obilježava 300 godina od rođenja svojega najslavnijeg stanovnika Andrije Kačića Miošića), *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, br. 19056, Forum, 12-13.

Fra Hrvatin Gabrijel Jurišić o 300. obljetnici rođenja Andrije Kačića Miošića, *IKA*, 2004, 8, 33 (25. II. 2004.).

Natjecanje u poznavanju hrvatskoga jezika, *Vjesnik Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske*, 2003, prosinac, 48-51.

Pjesme uz gusle fra Andrije Kačića Miošića i fra Silvestra Kutleše na CD-u, *IKA*, 2004, 9, 35 (3. III. 2004.).

Veliki utjecaj Kačića na hrvatsku i europsku književnost (1), *Živa zajednica - Lebendige Gemeinde* (Frankfurt), XXVI/2004, 3, 6-7. Slika 1; (2), 4, 6-7+16 . Slike 2.

Čitajmo i Milovana (a ne samo Supermana), *Mali koncil*, XXXIX/2004, 8, 19.

IVICA LUETIĆ, Epske pjesme na guslama, *Glas koncila*, XLIII/2004, 11,16.

Tristota obljetnica rođenja hrvatskoga Homera, *Naša ognjišta*, XXXIV/2004, 5, 1.

FRA VLADIMIR KOZINA, Proslava tristote obljetnice rođenja fra A. K. Miošića, *Isto*, 21.

IVAN J. BOŠKOVIĆ, Andrija Kačić Miošić Stipe Botice (ŠK, FF Sveučilišta u Zagrebu, Kačić, Zagreb, 2003.), *Republika*, LX/2004, 4, 104-109.

NEDLJELJKO MUSULIN, Kačić značajan za hrvatsku kulturu. (Nadnaslov: Sjećanje - Uz 300. obljetnicu krštenja fra Andrije Kačića Miošića), *Vjesnik* (dnevnik), 19. travnja 2004, str. 18.

BOŽIDAR TRKULJA. Starac Milovan za narodnu dušu. Nadnaslov: Obljetnice - U Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu obilježena 300. godišnjica rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *Vjesnik* (dnevnik), 21. travnja 2004, 17.

H., Bozaniću na dar pastirski štap. Nadnaslov: Uz Misu u povodu 300. obljetnice rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, br. 19106, 4.

JOSIP ŠMIDT, Andrija Kačić Miošić treći put u Zagrebu. Nadnaslov: Izložba u povodu 300 godina smrti (sic!) autora najtraženije knjige u našoj povijesti, *Isto*, 52.

Zaostrog: 300. obljetnica fra Andrije Kačića Miošića, *IKA*, 2004, 16, 17-18. (21. IV. 2004.).

Zagreb: Izložba o fra Andriji Kačiću Miošiću, *Isto*, 22-23.

Zagreb: Misno slavlje o Kačićevoj obljetnici, *Isto*, 23.

Kalendar slavlja 300. obljetnice rođenja i krštenja fra Andrije Kačića Miošića, *IKA*, 2004, 17, 36 (IV. 2004.).

Metković: Smotra folklora posvećena fra Andriji Kačiću Miošiću, *IKA*, 2004, 20, 19. (19. V. 2004.).

Predstavljena monografija o Andriji Kačiću Mišiću, *IKA*, 2004, 21, 9. (26. V. 2004.).

Kačićev trg očima djece. Izložba povodom 300. obljetnice rođenja A. Kačića Miošića. Gradski muzej Makarska, 2004, nepaginirano (10), ilustrirano.

Kačićev trg u očima djece, *IKA*, 2004, 23, 3. (9. VI. 2004.).

Rijeka: Obilježena 300. obljetnica rođenja Andrije Kačića Miošića, *Isto*, 4. *Susret redovničkih sjemeništara - Zaoštrog*, 29.-30. svibnja 2004. Izd. Franjevačko sjemenište, Sinj, Sinj 2004, 12.

Dopuna Programa izdavanja prigodnih poštanskih maraka u 2004. godini, *HP - Časopis Hrvatske pošte d.d.*, 2004. (vjerojatno srpanj) str. 33.

Neke pojave ugrožavaju mir i povjerenje među ljudima (Nadnaslov: Priopćenje sa sjednice Stalnoga vijeća Hrvatske biskupske konferencije), *Glas koncila*, XLLIII/2004, 12, 2.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, «Godina fra Andrije Kačića Miošića» (1704.- 17. travnja - 2004.), *Vjesnik Provincije*, LIII/2004, 1, 36-37.

DRAGUTIN PAVLIČEVIĆ, Kačićeva godina. Važnije obljetnice u povijesti hrvatskog naroda tijekom godine 2004, *Školske novine*, LV/2004, 8, 6-7.- 1 slika.

FRA ANTE BABIĆ, «Kačićev dan» - 17. travnja 2004., *Vjesnik Provincije*, LIII/2004, 1, 37-38.

FRA ŽELJKO TOLIĆ, Susret braće u «Kačićevoj godini», *Vjesnik Provincije*, L/III/2004, 1, 39.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Velika monografija o Starcu Milovanu, *Vjesnik Provincije*, LIII/2004, 1, 50.

B. RIŠIĆ, LJUBLJANA: Tristota obljetnica fra Andrije Kačića, *Glas koncila*, XLIII/2004, 14, 30.

U Kačićevoj godini..., *Glas koncila*, XLIII/2004, 15, 34.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Bl. Djevica i Starac Milovan, *Marija*, XLII/2004, 4, 148-149.

TONI PAŠTAR, Tri stoljeća autora Pismarice (Nadnaslov: Obilježavanje 300 godina od rođenja Andrije Kačića Miošića, *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, br. 19098, 19 (13. IV. 2004.).

NEDJELJKO MUSULIN, U kolijevci fra Andrije Kačića Miošića (Nadnaslov: Prijedlog za školski izlet, *Modra lasta*, XLIX/2004, 8, 8-9.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, «Pisme od vitezova sinjskih». Uz 300. obljetnicu sv. krštenja fra Andrije Kačića Miošića (1704. - 17. IV.-2004.), *Gospa Sinjska*, XXXI/2004, 1, 10-13.

Franjevci svomu bratu fra Andriji Kačiću Miošiću. Kalendar slavlja 300. obljetnice rođenja i sv. krštenja fra Andrije Kačića Miošića (1704.- 17. travnja - 2004.), Split 2004, 72. - Ilustrirano.

Sadržaj: I. dio - Slavlje «Kačićeve godine»; II. dio - Riječ o Starcu Milovanu (književnici i umjetnici, izbor); III. dio - Svečana sv. Misa - Missarum sollemnia, Zaostrog, 17. travnja 2004, svi tekstovi i note); Summary.

PERO JAKIĆ, Tristota obljetnica rođenja Andrije Kačića Miošića, *Jutarnji list*, VII/2004, br. 2126, 14 (15. IV. 2004.).

T.C., 300. obljetnica rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *Večernji list*, XLVII/2004, br. 14539, 9 (18. IV. 2004.).

SONJA MARTINOVIĆ-MIRA TALENTA TOMLJENOVIĆ, «Ma viruj mi, moj štioče poštovani...» *Andrija Kačić Miošić (1704.-2004.)*. - Katalog izložbe - «Razgovor ugodni» u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici, od 20. travnja do 15. svibnja 2004. Zagreb NSK, 2004, 129, ilustrirano.

Sadržaj: Fra Hrvatinić Gabrijel Jurišić, *Fra Andrija Kačić Miošić i njegovo doba*. U prigodi slavlja 300. obljetnice krštenja (1704. - 17. travnja - 2004.), 5-11; *Bibliografski portret Andrije Kačića Miošića*, 13-47; *Razgovor ugodni o Kačiću*, 49-105; Sonja Martinović, *Pripomenak uz izložbeni (po)stav*, 107-127.

RAJKO JURIŠIĆ, Kačićeva godina započela je proslavom u Zaostrogu. Nadnaslov: Baština: 300. obljetnica rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *Makarska kronika*, 2004, 71, 16-17 (20. IV. 2004.).

Marin Barišić: Kačić je bio televizija prije televizije, *Isto*, 17-18.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Veliki jubilej fra Andrije Kačića Miošića (1704. - 17. travnja - 2004.), *Vjesnik Nadbiskupije splitsko-makarske*, 2004, 2, 81-82.

IX. državno natjecanje u poznavanju hrvatskoga jezika, Zagreb 2004, izd. Zavod za školstvo Rep. Hrvatske, nepaginirano (str. 16), ilustrirano.

NEDJELJKO KUJUNDŽIĆ, Kačić - hrvatski Homer. Nadnaslov: Godina 2004. Godina fra Andrije Kačića Miošića, *Narod*, X/2004, 124 (br. 124), 16.17.

Na današnji dan, 1704.- Fra Andrija Kačić Miošić, *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, br. 19102, 62 (17. IV. 2004.).

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Pjesnik i prosvjetitelj (povodom tristote obljetnice rođenja fra Andrije Kačića Miošića, 17. IV. 1704. - 14. XII. 1760.), *Makarska rivijera info*, 2004, 4, 26-27.

Isto na: češkom, engleskom i njemačkom jeziku.

Hrvatska i Europska unija, *IKA*, 2004, 22, 24 (2. VI. 2004.).

I. PLEIĆ, Makarska: Kačićev trg očima djece, *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004, 19148, 42 (4. VI. 2004.).

A. S., Marienheide kod Kölna - Hrvatski akademičari o približavanju Hrvatske EU, *Glas koncila*, XLIII/2004, 24, 7.

A. POLEGUBIĆ, Maienheide kod Kölna - Hrvatska i Europska unija, *Živa zajednica - Lebendige Gemeinde*, XXVI/2004, 6, 21.

Ž. ŠULENTA-K. ŽANETIĆ, Kačićevo kolo krasi gradsku vijećnicu. Nadnaslov: Makarska: Nakon restauracije poznatog djela slikara Antuna Gojaka, *Slobodna Dalmacija*, LXI/2004., 19, 23 (19. VI. 2004.).

I. PLEIĆ, Kačićevu kipu novi sjaj. Nadnaslov: Nakon dvomjesečnih radova u Makarskoj, *Slobodna Dalmacija*, XLII/2004, 19170, 21 (29. VI. 2004.).

Andrija Kačić Miošić, 1704.-2004., *Službeni gradski vodič Makarska rivijera*, ljeto 2004, 6.

GILBERT HOFMANN, Učenički radovi o Kačiću, *Glas koncila*, XLIII/2004, 24, 31.

JAKŠA PRIMORAC, Kačićevim tragom. U povodu 300.obljetnice rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *38. međunarodna smotra folklor - 38th international folklore festival*, Zagreb, Hrvatska, 21.-25. srpnja 2004, 7-17 (dvojezično).

Obilježavanje 300. obljetnice rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *Isto*, 96.-Slika 1.

G.P., Gradec: Počela 38. međunarodna smotra folklor, *Vjesnik (dnevnik)*, LXV/2004, (3. izdanje), br. 20341, 17.

HELENA ANUŠIĆ, 300 godina Kačića Miošića, *Zvona* (Rijeka), XLII/2004, 5, 11.

D.M., Zagreb: Smotra folklor u znaku Kačića, *Glas koncila*, XLII/2004, 31, 22.

FRA MARIO JURIŠIĆ, *Mala korablja*. Razmatranja o Božjoj ljubavi i dobroti, uzorima svetosti, hrabrosti naših junaka i vitezova, fra Andriji Kačiću

Miošiću..., Lovreć 2004, 256 (Četiri članka: *Fra Andrija Kačić Miošić, Kačić i Neretva, Graditelj sumartinskog samostana, Veliki jubilej Starca Milovana*, str. 192-221).

Zanimljivo predavanje, *Parish Bulletin - Župni vjesnik*, Hrvatska župa sv. Jeronima (Chicago), 15. VIII. 2004, str. 3.

FRA GABRIJEL JURIŠIĆ, Fra Andrija Kačić i Drniška krajina, (Uz veliki jubilej, 1704.- 2004.), *Gradac*, list župe sv. Marije, Gradac (Drniš), X/2004, 1, 28-35.

PETAR PUHARIĆ, Pismarica Starca Milovana. Nadnaslov: Uz 300. obljetnicu rođenja fra Andrije Kačića Miošića, *Makarsko primorje*, X/2004, 153,10.

MILAN GLIBOTA, Fra Andrija Kačić Miošić i Imotska krajina, *Imotske novine*, I/2004, 2, 26-27. Prilog: Slidi pisma od Države imotske, *Isto*, 28.

Prilog:

Zahvala o. Provincijala u prigodi "Kačićeva dana"

Zaostrog, 17. travnja A. D. 2004.

Preuzvišeni oci biskupi, cijenjeni izaslaniče Sabora Republike Hrvatske, draga braćo i sestre!

Nakon ovog divnog misnog slavlja iz moje duše i srca izlazi jedna jedina riječ: riječ HVALA! A što bi drugo!

Hvala, prije svega i iznad svega, trojedinom Bogu i Majci našega Otkupitelja, Blaženoj Djevici Mariji, Gospi našoj, za veliki dar što nam ga darežljivo dadoše. A taj dar je osoba, život i plodno djelovanje našeg uzornog brata fra Andrije, "od staroga Kačića kolina, gospodskoga roda i plemena" (*Pisma od Kačića*), koji je u ovom samostanu podno Vitera započeo prve skule i koji je ovdje završio osnovno i srednje školovanje, obukao franjevački habit i stupio u novicijat, a poslije novicijata položio i svoje prve redovničke zavjete; tu je pred kraj života bio i gvardijan, te je uz svijeću uljanicu pisao svoja djela; ovdje je na kraju predao Bogu i svoju plemenitu dušu, a njegovi zemni ostaci u ovoj crkvi čekaju uskrsnuće.

Hvala msgr. dr. Marinu BARIŠIĆU, nadbiskupu splitsko-makarskom i metropoliti, koji se rado odazvao, predvodio ovu Misu zahvalnicu i uputio nam svoju pastirsku riječ. Preuzvišeni oče nadbiskupe, dok Vam zahvaljujem, ujedno Vam čestitam 1700-tu obljetnicu vašeg predčasnika sv. Dujma, prvog

u nizu biskupa i nadbiskupa splitsko-makarskih, nekoć solinskih, i želim Vam da našu Nadbiskupiju još dugo, dugo vodite prepoznatljivim *Stopama vjere*, kao i do sada. Oče nadbiskupe, hvala Vam!

Hvala, iskreno i veliko, biskupima iz Krešimirova grada i hrvatske Atene: msgr. Anti IVASU, biskupu šibenskom, i msgr dr. Želimiru PULJIĆU, biskupu dubrovačkom, koji su, unatoč njihovim brojnim obvezama, došli uzveličati ovo naše slavlje. Oci biskupi, veliko vam poštovanje i neizmjerena hvala!

Jednako *hvala* i vama draga braćo svećenici. Vama ime, uloga, značenje i utjecaj fra Andrije Kačića Miošića nisu nepoznati. Zato ste i došli na Misu zahvalnicu u prigodi 300-te obljetnice njegova rođenja i krštenja. Hvala vam.

Ujedno zahvaljujem i Hrvatskoj biskupskoj konferenciji, na čelu s uzoritim gospodinom, kardinalom Josipom BOZANIĆEM, nadbiskupom zagrebačkim, koji će u utorak svečanom sv. Misom u Zagrebačkoj katedrali zahvaliti dobrome Bogu za život i djelo našeg brata fra Andrije.

Hvala, nadalje, najvišem zakonodavnom tijelu u Republici Hrvatskoj – Hrvatskom saboru, što je prihvatio pokroviteljstvo nad slavljinama ove *Godine fra Andrije Kačića Miošića* i što nam je poslao svoga posebnog izaslanika, saborskog zastupnika i ujedno podpredsjednika Sabora, gosp. Luku BEBIĆA, Metkovca rodom, koji kao i svi građani Metkovića i Neretvanskog kraja s punim pravom i uvjerenjem smatra ovaj samostan svojim samostanom. Molim Vas, gospodine podpredsjedniče, da gosp. Vladimiru ŠEKSU, predsjedniku Sabora i svim sabornicima prenesete izraze našeg dubokog poštovanja i zahvalnosti.

Zahvaljujem, također, gosp. Kruni PERONJI, županu Županije splitsko-dalmatinske, kao i svim nazočnim gradonačelnicima i načelnicima općina na čelu s gosp. Ivom KOSOVIĆEM, načelnikom ove Gornjoprimske općine, koja je domaćin mnogih ovogodišnjih slavlja.

Također zahvaljujem i svima vama, draga braćo svećenici, redovnici, redovnice, kao i svima vama, dragi vjernici, koji ste danas došli u ovaj drevni *Kačićev samostan*, da zajednički molimo i zahvalimo Bogu što nam je dao fra Andriju, njegovu *Pismaricu* i tolika dobra što ih je ta knjiga donijela našem hrvatskom narodu.

Zahvaljujem zboru naših franjevačkih bogoslova i njihovu zborovodi fra Stipici GRGATU, koji je za ovu prigodu napisao i konponirao pjesmu *Pokoj tebi, Starče Milovane*, kao i svim bogoslovima, novacima i sjemeništarcima, te njihovim odgojiteljima.

Zahvaljujem, nadalje, svim pučkim pjevačima i folklornim družinama iz Metkovića i cijele Neretve, koji su došli ozveličati ovo slavlje *Starca Milovana*.

Također, srdačna hvala svim poštovateljima *Starca Milovana* što su kao pobožni hodočasnici došli u ovu crkvu proslaviti njegov tristoti krsni dan.

Svim župljanima Župe sv. Margarite u Bristu, fra Andrijinu rodnom mjestu, i župljanima ove Župe sv. Barbare u Zaostrogu te svim bivšim i sadašnjim župnicima spomenutih župa, koji su s pravom ponosni na fra Andriju, što su na razne načine doprinjeli da ovaj veliki i sveti dan, spomendan, možemo što svečanije proslaviti i ugodno se osjećati.

Na kraju posebno zahvaljujem braći ovog samostana, na čelu s gvardijanom fra Antom BABIĆEM, koji se svi zajedno i već toliko vremena trude da pripreve slavlje ovog *Kačićeva dana*.

I na samom kraju, ne smijem zaboraviti, te iskreno i bratski, reći hvala neuomornom radniku fra Gabrijelu JURIŠIĆU, profesoru na našoj Klasičnoj gimnaziji u Sinju, i fra Anti UDOVIČIĆU, tajniku Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja. Njih dvojica su napravili mnoge vrijedne stvari, bez kojih ovaj dan ne bi bio tako sadržajan i ugodan i za oko i za dušu. Fra Gabrijele i fra Ante, hvala vam!

Drugi dio slavlja *Starca Milovana* u ovome mjesecu održat će se u utorak (20. travnja t. g.) u Zagrebu i to:

- u utorak u 12 sati *Nacionalna i sveučilišna knjižnica* otvara veliku *Izložbu o fra Andriji i njegovim djelima* i ujedno će prezentirati prigodni katalog; *Izložba* će biti otvorena mjesec dana.
- istoga dana u 19 sati, kako već rekoh, u Katedrali će svi naši biskupi i njihovi gosti, kao i brojni svećenici slaviti svečanu sv. Misu, kojoj će predsjedati uzoriti kardinal Josip Bozanić, a propovijedati će naš nadbiskup Marin.

Dakle: HVALA dobrome Bogu i Blaženoj Djevici Mariji, hvala svima vama ovdje nazočnima kao i mnogim drugim u domovini i inozemstvu koji su doprinjeli i koji će doprinijeti svoj obol slavlju ove 2004. *Kačićeve godine!*

U ime Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja, fra Andrijine Provincije, želim vam *Mir i dobro!*

Fra Željko TOLIĆ, provincijal

Propovijed msgr. Marina Barišića u katedrali u Zagrebu

Povijest - Proslava 100. obljetnice Kačićeve smrti 1860. u Zagrebu
Dj 4, 32-37; Iv 3, 7b-15

“Kako se čovjek može roditi kad je star?” upita Isusa jedan učitelj u Izraelu, po imenu Nikodem, u tami svoje noći. Ovo preporodno pitanje, u sličnoj tami, mučilo je toliko stoljeća poslije jednog učitelja u hrvatskom narodu,

Antu po krštenju, rodom iz Brista, a u redovništvu prozvanim fra Andrija. I on, poput onog levita rodom Cipranina, ostavi sve, svoje njive i k tome mreže, da bi se slobodnije mogao posvetiti rastu zajednice i zajedništva u svom narodu.

“Gospodo! (...) Andrija je rođen u primorju Makarskom, a u selu Bristu. Dorasav do dobe, kad mu je na križoputju života odlučiti bilo, kojom stazom da putuje, odabra si stališ misnički, te stupi u red franciškanski male bratje. Rod i red odlučiše ga, da ide u Budim, te da tamo uči nauke mudroznanske i bogoslovne, koje tako slavnim uspjehom prouči, da je, vrativši se kući, u samostanu makarskom učiteljem mudro-znanstva postao. Tu je u naucih područja svoga napisao i na svjetlo izdao djelo u jeziku latinskom, u kom poslu bi po duhu tadašnjega vremena i nadalje ostao bio, da ga nije od toga domoljubno srdce odvratilo. On uvidivši, da je ludo u šumu drva nositi, i u more lievati vodu, a sramotno tuđe dvore graditi, a svoje zanemariti: protumači pet knjigah Mojsijinih i nekoliko Prorokah u slovinskom jeziku, i tomu prvomu čedu svoga domorodnoga duha nadjenu ime: *Korabljica sv. pisma*. Postavši tako poslanikom apostolskim državah Dalmacije, Bosne i Hercegovine, pođe ote zemlje u svom zvanju obilaziti. Nu kud ga je apostolski duh vodio, tud ga je i domorodno srce pratilo. On hodajući amo tamo, po gradovih, po samostanih, i iz ustah puka sakupi gradivo, te napisa događaje slovinskih kraljevah, i izpjeva slavu slovinskih junakah. (...) bio je ponizna, blaga i poštena duša.

Napisa i Pjesmaricu pod imenom: *Razgovor ugodni naroda slovinskoga*, kojom je rodu svomu najveću uslugu učinio. U njoj dišu kršćanske krijeposti, (...) ljubav domovine i pobožnost prema Bogu. On je proizveo na vidik junake, s kojima se danas sav narod slovinski ponosio nebi, da ih nije Andrijino pero proslavilo. On je do sada prvi i najplodniji narodni pjesnik i ljubimac cijeloga naroda. Njega pjeva djevojka u kolu, pjevaju ga pastiri u polju i junaci jezdeći kroz goru.

Eto gospodo! Andrija Kačić, kako sami vidite, bio je pravi domoljub, i zato vriedni sin roda i domovine, te baš zato mnijem, da ovoga dana, koj su domoljubi Andriji odlučili na slavu, i na kojoj tolika slavna gospoda učestvuju, nećemo moći bolje proslaviti, nego ako se s vami o domoljublju porazgovorim. (...) Na ovo se nikako odvažio nebi bio, da se nisam ohrabrio otim, što mogu s rodom iz srca govoriti. Ja ću dakle početi, a Bog dragi i vaša ljubav neka me podpomogne.”

Ovako je, braćo i sestre, za proslavu 100. obljetnice Kačićeve smrti 1860. godine, ovdje u zagrebačkoj katedrali zborio kanonik Josip Marić na misi koju je predvodio nadbiskup i Kardinal Juraj Haulik, uz asistenciju

preuzvišenog gospodina biskupa đakovačkog dr. J. J. Štrosmajera i presvijetlog gospodina biskupa senjskog Vjenceslava Soića. Službi Božjoj pribivao je i svijetli Ban sa članovima banske Konferencije obučenih u narodne nošnje. S dozvolom uzoritog gospodina Kardinala, pod misom se pjevala *Epistola* i *Evandjelje* jezikom hrvatskim.

Proslava 300. obljetnice rođenja A.K. Miošića u zagrebačkoj katedrali

I danas, braćo i sestre, slaveći ovdje u zagrebačkoj katedrali 300. obljetnicu rođenja fra Andrije Kačića Miošića, sve vas srdačno pozdravljam. Pozdravljam uzoritog kardinala Josipa Bozanića, predsjednika HBK, apostolskog nuncija u Republici Hrvatskoj, nadbiskupa mons. Francisca Javiera Lozana, braću u episkopatu, nadbiskupe i biskupe, predsjednika BiH, Mons. Franju Komaricu, delegate biskupskih konferencija Srbije i Crne Gore, Slovenije, Italije, Poljske i Mađarske.

Pozdravljam mnogopoštovane oce provincijale, a osobito provincijala Kačićeve provincije, oca Željka Tolića, sve redovnike i svećenike, poštovane sestre provincijalke i sve redovnice. Pozdravljam predstavnike hrvatske vlasti... -Sabora, predstavnike društvenih i kulturnih ustanova i njihove djelatnike. Pozdravljam i vas braćo i sestre, Kristovi vjernici, puče Božji koga je Andrija toliko cijenio i koji je Andriju najbolje razumio.

Dobro je shvatio fra Andrija da bez jezika nema knjige, niti knjige bez jezika. A bez jezika i knjige ni svijesti, ni preporoda. Zato on napusti latinski i vrati se svome jeziku. Koliku je važnost davao narodu i ponosio se narodnim jezikom, neka nam on sam progovori:

“Postadoše tada između ostalih tri jezika slavna, to jest slovinski, grčki i latinski, u koji se govore mise, leturđije i oficija u Europi, a u druge nipošto dopušteno nije. Otkuda, moj bogočasni štioče naroda slovinskoga, moreš doći u poznanje izvrstnosti i veličanstva jezika tvoga, budući ga Gospodin Bog dao, a ne od ljudi sastavljen kakono mnogi drugi. A može se dogoditi, da je jezik prvi, s kojim se je Adam služio, budući da se znati ne može, s kojim jezikom on govoriti poče. Nemoj se dakle stiditi u tvoj slavni jezik govoreći, kakono se ne stide Grci ni Latini govoreći u jezike njiove. I kada budeš upitan: ‘Koga si naroda?’, nemoj odgovoriti kako si naučan: ‘Ja sam Šćavon’, jer će to naški reći ‘Ja sam su-žanj’, pače još grdi je ‘ja sam sužnjetina’, što je tvoja sramota i pogrda velika. Reći dakle imaš: ‘Ja sam Dalmatin, Rvat, Bošnjak oli Slovinac’, jer smo od starine Slavni, a ne Šćavi ni Šćavoni rečeni.”

Kapitalna Kačićeva djela pisana za hrvatski puk

Kačić, prvom čedu svoga domorodnog duha nadjenu ime: *Korabljica Pisma Svetog*. *Korabljica* bijaše poput Noine lađe koja nas je spašavala od voda potopnih sa svih strana. U nju je ukrcao sve, naš sjever i naš jug, naše kulturno, religiozno i nacionalno blago. Ova njegova *Korabljica*, plod duha i jezika našega naroda, noseći bogatstvo njegove memorije, bila je trajno usmjerenje i sa svojim dubokim i snažnim sidrom očuvala nas od tolikih opasnih hridina.

Razgovor ugodni naroda Slovinskoga, najpopularnija je hrvatska pučka knjiga, početnica i čitanka, i prvi *bestseller* koji se čitao, slušao i napamet učio u svim našim krajevima. Fra Andrija se rado družio s pukom i s njime razgovarao. Strpljivo i pažljivo je zapisivao njegova sjećanja i pamćenja, njegovu usmenu predaju. Od naroda je uze, da je ponovno narodu daruje, kao njegovu pisanu pučku Bibliju. Sam Kačić to primijeti: “*Gospod Bog dao je našem narodu takvu naravnu pamet, da ono što drugi narodi imaju u knjigama, to on drži u pameti pivajući.*” Da, narod je bio u većini bezpismen ali ne i nepismen. Narod je, iz nedjelje u nedjelju slušajući Božju Bibliju u crkvi, u njenom svjetlu itekako znao čitati događaje u svom životu i svom okruženju. Kačićeva pučka Biblija, koja je imala naglašeniju didaktičku negoli umjetničku razinu, povezivala je tolike generacije, čuvajući im vlastitu samosvijest i odgajajući ih za duhovne i moralne vrednote. Jer nije blago ni srebro ni zlato, već je blago što je Bogu drago. Fra Andrija je sakupio i dobro i zlo iz pučke predaje, da narod znade od čega gine, a od česa li živi. Njegove pjesme dišu ljudskim i kršćanskim krepostima: vjernošću i junaštvom, hrabrošću i skromnošću, ljubavlju prema Bogu, čovjeku i Domovini.

Korabljica i *Razgovor ugodni naroda Slovinskoga* bili su na svoj način “televizija” u našim obiteljima. Svaka slikovita pjesma bila je poput videokazete, koja se, slušajući oko obiteljskog ognjišta, gledala duboko u noć. Možda bi se s pravom moglo reći da je važnije Andrijino djelovanje, nego li samo djelo. I doista, fra Andrijino djelovanje bilo je dugotrajno, djelotvorno i učinkovito. Nitko kao on, taj starac Milovan, nije osjetio bilo naroda. Nitko kao on nije udario pravu žicu dajući skladan, prepoznatljiv i prihvatljiv akord. Njegov doprinos za hrvatsku kulturu, osobito za jezik ikavske štokavice, kao i utjecaj na pred-preporodno razdoblje, od neizmjerne je važnosti, I ne samo za predpreporodno. I ne samo naše, već i nekih europskih naroda. Mnogi ugledni europski pisci prevadali su Kačićeve pjesme. Prevedene su na trinaest jezika. To su prve hrvatske svjetovne pjesme prevedene na druge jezike. Buđenje nacionalne svijesti Kačićevim Pjesmaricama nosilo je generacije našega naroda, te je on

mogao, kao narod, sačuvati svoju svijest i identitet, mogao je izdržati i suprotstavljati se, kako onoj tuđinskoj vlasti, tako i onoj domaćoj protunarodnoj.

Rodoljublje i domoljublje koje je u zalog ostavio fra Andrija Kačić Miošić

Braćo i sestre, uvijek je Hrvatima bilo teško i opasno govoriti o domoljublju. Možda i danas. U slobodnoj i demokratskoj Hrvatskoj. Jedno je sigurno: fra Andrija bi našao bogatstvo tema i likova u događajima domovinskog rata. Snimio bi, zasigurno, tolike filmove o likovima i događajima, o vjernosti i ljubavi, o žrtvi i sebedarju, o hrabrosti i samozatajnosti. Ne bi propustio zabilježiti sve to u pjesmama i romanima. Ne bi dopustio da nazivi trgova i ulica na svoj način ne nose i ne svjedoče povjesnu i milosnu memoriju naše slobode. Jer za fra Andriju, domoljublje je bilo svetinja!

Fra Andrija bi nam rekao: domoljublje je pravo bogatstvo. Ali bogatstvo, položaj, karijera i nepravedno bogaćenje nisu domoljublje. Jedno je sigurno: ni u kom slučaju, on ne bi hvalio zlodjela, niti bi veličao one koji su zlo učinili. Ali isto tako, on ne bi prihvatio da njegov narod bude izjednačen s agresorom. Dakako, on se ne bi mirio s kolektivnom optužbom svoga naroda, I još nešto: čudio bi se nazivlju naših kafića, restorana, hotela, trgovina i tvrtki po našim gradovima, a još više po našim selima.

Ono Nikodemovo pitanje u tami noći, u susretu s Isusom: *“Kako se čovjek može preporoditi?”* dobro je shvatio naš fra Andrija; čuvajući nacionalno, kulturno, religiozno i duhovno blago svoga naroda; čuvajući njegovu svijest-memoriju i identitet. Čovjek ima svoju svijest i svoju memoriju. Ako je izgubi, ne samo da gubi svoju prošlost, nego nema ni budućnosti. Bez svijesti-memorije čovjek gubi svoj identitet, ne zna tko je, kuda ide i što mu je činiti.

Ne samo čovjek, nego isto tako svaka zajednica, obitelj, narod ima svoju svijest, svoje pamćenje. Ako je izgubi, sve gubi. S pravom se može reći da bogatstvo jednoga naroda nije u tome koliko ima zlata u sefovima, već u tome koliko mu je bogata memorija. Jer zlato često zavada i dijeli, a memorija povezuje, ujedinjuje i zbližava. A gdje je jedno srce i jedna duša, tu su i materijalna dobra izraz zajedništva, svjedoče nam Djela Apostolska.

Kako se može čovjek i narod preporoditi, razumio je to u tami svoga vremena narodni učitelj i duhovnik fra Andrija Kačić Miošić. Shvatio je da memorija nije samo nostalgična prošlost, niti pasivna sadašnjost. Zato je cjelokupnu našu narodnu, povijesnu i kulturnu memoriju, da bi ona imala budućnost, htio povezati s još dubljom i sveobuhvatnom Božjom živom memorijom. Jer u toj se memoriji ništa ne gubi što je s ljubavlju prožeto, već se u punini

ostvaruje. Euharistiju, tu Božju memoriju, taj spomen-čin Njegove prisutne ljubavi među nama, koja sve ovjekovječuje, fra Andrija je svaki dan slavio sa svojim narodom. Dobro je znao da za njegovu *Korabljicu* nije dovoljno tek sidro narodne svijesti-memorije, tj. preporod odozdol, jer “*stoje od tijela rođeno, tijelo je; i što je od Duha rođeno, duh je*”, već onaj preporod o kome Isus reče Nikodemu: “*Treba da se rodite nanovo, odozgor.*” Treba ovaj preporod koji je pouzdano i čvrsto sidro nade, sidro neba, kamo je kao naš preteča ušao Krist Gospodin.

Upravo ovaj preporod, ova i ovakva memorija i nada nadahnjivala je starca Milovana da utemeljeno hrabri svoj narod, kako u povijesti krvlju natopljenom, ne bi upao u beznadnost malodušja i očaja. U tome svjetlu znao je vrednovati i male pobjede dobra nad zlom, koje su budile nadu i hrabrile narod na putu njegova hoda prema slobodi, I danas, dok smo na putu ulaska u *Korabljicu* Europske Zajednice, fra Andrija *docet*.

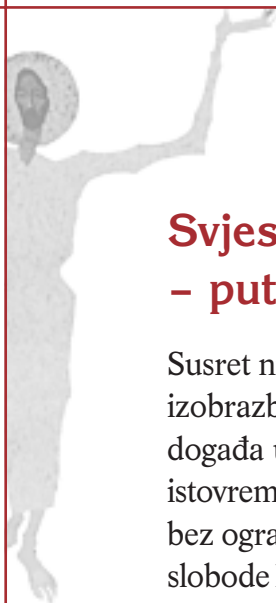
Naša zahvalnost uglednom franjevcu, prosvjetitelju i pjesniku

Zato, braćo i sestre, kako bismo mogli i smjeli zaboraviti onoga koji je djelovao na očuvanju i buđenju memorije-sjećanja našega naroda? Zahvalni, prije svega, Nebeskom Ocu za dar ovoga franjevca-redovnika, učitelja i duhovnika Hrvatskog naroda, koji je izgarao za njegov identitet i dostojanstvo, zahvalni smo i samom ocu fra Andriji, te svoju zahvalnost izričemo, ovdje i danas, onim riječima koje su uklesane u kamen, na njegovu grobu u samostanskoj crkvi u Zaostrogu:

POKOJ TEBI STARČE MILOVANE KOJI RODU PISMARICU DADE
S KORABLJICOM DA MU VIDA JADE DOK MU ZORA BOLJEG
DANA SVANE HLADNU PLOČU ŠTO TI KOSTI SKRIVA HARAN
NAROD POBOŽNO CELIVA.

Amen.

Izvjestio fra Gabrijel Jurišić

Svjesno prihvaćena neznatnost – put prema vlastitoj punini!

Susret nije uvjetovan ničim, ni brojem godina sudionika susreta, ni različitošću izobrazbe, ni stupnjem inteligencije, racionalne ili duhovne, svejedno. Susret se događa u otvorenosti, u usmjerenosti prema tajni drugoga i drugačijega. To je istovremeno otvorenost da tajna vlastite osobe bude izložena zanimanju drugoga, bez ograda, bez predostrožnosti, bez strahova. Susret osoba moguć je u punini slobode kada je među njima prisutna otvorenost i spremnost ugošćavanja Osobe nad osobama. A to je autor svake osobe i svake osobnosti. To je onaj Nevidljivi, a Prisutni. To je onaj Skriveni, a svugdje prisutni.

Taj se odvažio na smjelost povjerenja kada je namjeru da pomogne čovjeku u temeljnom i bitnom izložio iako kruni stvaranja, ipak samo svome stvorenju. U poniznom i strpljivom iščekivanju odgovora krila se neslućena veličina Očeva. A razlika između Njega i Nje bila je kao razlika Nebo i Zemlje. Novoj Evi prepustio je da ona odluči o tome hoće li Njegov Sin smjeti postati i Njezin. I veličanstvena poniznost Djevice iz Nazareta učinila je Očeva Sina mogućim i stvarnim, osjetilima dohvatljivim. Učinila ga je i ostvarenim. Zato je i mogla izreći «Neka mi bude». Pa što bude! Neka mi bude, Oče po riječi tvojoj!

Na temelju Marijine šutnje, ali i njezina odgovora, Riječ je tijelom progovorila. Učovječila se. A Marija iako prepuna radosti zbog događaja ipak nije bez strepnje pitala «kako će to biti?». Zamilovana hiti u Gorje, u grad Judin i susreće osobu za koju bi ideolozi sukoba generacija rekli: Nije vrijedna razgovora. A njih dvije se bez poteškoća pronalaze ujedinjene u istom duhu iako različitim darovima obdarene. Različitim brojem godina i različitom životnom situacijom.

Dugo vremena Elizabeta nije mogla imati djeteta, ali je Bog pripremao teren u njenom srcu da ga može žarko željeti, da može žarko čeznuti za njim, da može unaprijed za njega moliti. A taj koji će doći, bit će jako veliki prorok. Među rođenima od žene na ovoj zemlji nije bilo većega od njega, ali i najmanji u kraljevstvu nebeskom veći je od njega. Zato novina onoga što se Mariji zbiva daleko nadmašuje domete starog Saveza.

I njihov susret, susret dviju povjerljivih osoba povezanih i tjelesnim rodbinstvom urodio je time da su se prepustile vodstvu Duha Svetoga. On je susretom ravnao, ali koristeći u punoj privoli sve elemente osobnosti obiju žena. Zato su i mališani u njima imali glavnu riječ, a ne one. One su bile nužna pozornica za susret Isusa i Ivana za to da Ivan prepozna Mesiju, onoga za koga će kasnije pitati je li on taj ili drugoga da čekaju. Sada ga duhom prepoznaje i klikće od radosti zbog oslobađanja tlake urođenog jarma pranepovjerenja zvanog istočni grijeh.

A Marija je ona koja u radosti ushita prepoznate službenice Božje i «majke Gospodina mojega» kako je prelijepo nazva Elizabeta, daje oduška svojoj radosti u svojoj nenadmašnoj pjesmi «Veliča». Zahvaljuje Bogu što joj je učinio velika djela, On Svesilni. Velik je što je blagonaklono pogledao na neznatnost službenice svoje. Veliki smo onda kada priznajemo Bogu svoju neznatnost. Kada pred njim priznajemo da smo nitko i ništa, tada počinje naša duhovnost rasti od ništice. Kao što smo i tjelesno počeli rasti od ništice ljudskog sjemena. To je, dakle, rast od ništice, ali tome rastu nema ni kraja ni ograničenja.

Tada stvaralački, domišljato sudjelujemo u dostvarivanju samih sebe. Ali ne po svojim pravilima i planovima nego usvajajući Njegove planove i rastući na taj način do neizmjerja u Njemu i među Njegovima. Kada tako zdravo rastemo, tada se ni s kim ne moramo uspoređivati, jer Bog za svakoga ima određen put, način i stil, njegovu puninu. Prema tome, nečija punina ne može biti i moja punina. To bi bila moja praznina kad bih ja to htio oponašati. Ali moram i svoju navodnu «puninu» isprazniti od svoje umišljenosti kako bih na poniznosti gradio nešto što se zove put u Nebo.

Zato, htjeti biti duhovni velikan znači priznavati da smo kukavice, priznati da smo slabi, priznavati da smo jadni i grješni. Ali ne ponajprije ljudima, i ne samo ljudima kako bi nas sažalijevali, nego Bogu. Zašto? Da bismo mogli odolijevati napadima zloga koji činjenice izvrće u poluistine i pakira ih u jako privlačnu ambalažu.

Marija nam je u zdravom odlučivanju za Gospodina zaista prava duhovna savjetnica, pravi duhovni vođa. Ne želi biti suparnica Isusu nego suradnica. A to i jest! Ne želi zasjenjivati Isusa nego ga otkrivati kao pokaznica koja otkriva Isusa u njegovoj punini djelovanja. I ne veže mu ruke nego ih odrješuje kako bi preko nje i s njom mogao doista ostvariti velika djela, Onaj koji joj je učinio da će je blaženom zvati svi naraštaji. Jer je povjerovala u gotovo nemoguće, a to je da Bog silazi na zemlju i to preko njene nezatomljene, bespridržajne, posvemašnje predanosti u plan koji On ima s njom i s Njim, svojim utjelovljenim Sinom. I s njima međusobno u zajedništvu usklađenih različitosti kombinacije muško-žensko, Bog-čovjek.

To je taj timski rad na spašavanju ljudi, čovječanstva u cjelini, osobne čovjekove sreće, budućnosti ovog planeta koji je samo jedan u moru postojećih. To je sreća prepoznavanja Boga u svemu stvorenome, a osobito u Njemu samome.

Neka nas primjer hrabre žene, najhrabrije, zapravo, osmjeli za hrabrost rasta u Gospodinu. Neka mi i neka ti tako bude po zagovoru Djevice i Majke Nazaretske!

Fra Miroslav Bustruc

In memoriam † Fra Antonio Franjić

Nakon kratke i teške bolesti u Rimu je u bolnici *Villa Luisa* 7. rujna 2004. preminuo fra Antonio Franjić, aktualni vikar Franjevačkog reda.

U svibnju ove godine liječnici su kod fra Antonija ustanovili zloćudni tumor na gušterači. Otada je u Veroni bio podvrgnut stručnom liječničkom tretmanu. U Veroni je ostao sve do 3. rujna kada se, na osobni zahtjev, vratio u Rim, gdje je i preminuo 7. rujna 2004.

Pogrebni obredi pokojnog fra Antonija održani su 9. rujna u crkvi *Sv. Marije Posrednice* u Generalnoj kuriji, a lijes s posmrtnim ostacima prevezen je u Veronu, gdje je i ukopan na franjevačkom groblju.

Fra Antonio je rođen 1955. od oca Tonija i majke Amparo Jaramillo u gradu Kaliju u Kolumbiji. Fra Antonio je po ocu bio Hrvat. Od 1959. do 1973. živio je u Milvvaueku u Americi, gdje je završio srednju školu. Godine 1973. prvi put je obukao franjevački habit i postao član Franjevačke provincije sv. Ante Padovanskog u Mletačkoj provinciji. Svečane zavjete položio je u Veroni 1979, a za svećenika je zaređen 1982. u Milvvaueku u Americi.

Fra Antonio je u matičnoj Provinciji obnašao službe prevoditelja i tumača, domagistra i magistra braće s privremenim zavjetima, provincijskog tajnika za formaciju i studije, provincijskog definitora, generalnog vizitatora, provincijskog vikara, docenta iz kanonskog prava (Verona), generalnog tajnika Reda.

Osim navedenih službi fra Antonio je obnašao i službe izvan Reda. Bio je branitelj bračnog veza, poučavao u teologiji posvećenog života i franjevačke duhovnosti i povijesti kod različitih redovničkih i monaških instituta, bio je duhovni asistent i pravni savjetnik pri mnogim redovničkim institutima, također i župnik.

Akademski stupnjevi koje je fra Antonio svojom marljivošću, trudom i odricanjem stekao nisu maleni ni zanemarivi: diplomirao je španjolski jezik i književnost (*Universita del VVisconsin, U.S.A.*); postigao je bakalaureat iz teologije (Verona); diplomirao je arhivistiku (*Scuola Vaticana di Paleografia, Diplomatica e Archivistica*); redovničko pravo (*Congregazione dei Religiosi e degli Istituti Secolari, Roma*); imao je diplomu iz *Praxis adm-nistrativa circa processus dispensationis super matrimonio rato et non consummato* (*Congregazione per la Disciplina dei Sacramenti, Roma*); diplomu *Institutum*

pro formatione postula-torum (Congregazione delle Cause dei Santi, Roma);
posjedovao je i licencijat iz *Utroque lure (Pontificia Universita' Lateranense,*
Roma).

Jezici koje je govorio: engleski, španjolski, hrvatski, talijanski; jezici koje je razumio: njemački, francuski (pisani).

Neka mu Gospodin udijeli vječni mir!

† Iva Milanović - Litre

Dana 24. 09. 2004. primivši sakramente umirućih, preminula je u Sinju u obitelji svog sina Ivana pok. Iva Milanović - Litre, majka našega subrata fra Frane.

Pok. Iva je rođena 5. 10. 1937. u brojnoj obitelji Runje od oca pok. Filipa i majke pok. Jele r. Bilobrk u Obrovcu, župa Bajagić - Obrovac. Sa svojim pok. mužom Lukom vjenčala se 28. 10. 1958., s kojim je u braku rodila šestero djece, dva sina i četiri kćeri. Zadnjih četrnaest mjeseci bolovala je od tumora na mozgu te je, kad se je zdravlje pogoršalo, otišla stanovati u Sinj kod svoga sina Ivana.

Na sprovodu, 26. rujna, okupilo se šezdesetak fratara, časne sestre, župljani, rodina i prijatelji pok. Ive i njezine djece.

Sprovodnu misu i obrede, zajedno s 49 koncelebranata predvodio je vojni ordinarij iz Zagreba, mons. Juraj Jezerinac.

Sinjski gvardijan, fra Zoran Kutleša održao je homiliju u kojoj je istakao kako je pok. Iva izvršila svoj životni zadatak, ulogu žene i majke te se kroz svoju smrt vraća Bogu i da ima s čime doći. Izgorjela je poput svijeće odgajajući svoju djecu, žrtvujući se i moleći za njih.

Preko mise je pjevao mješoviti zbor Sv. Luke te klapa Hrvatske ratne mornarice. Klapa HRM otpjevala je poslije pričesti pjesmu "Misao svijeta".

Župnik fra Ivan Dotur na kraju misnog slavlja je izrazio sućut našem subratu fra Frani, njegovu bratu Ivanu, sestrama Anđelki, Vlatki, Maji, Ivani, djeveru fra Stanku te ostaloj rodbini.

Fra Frano se na svemu zahvalio svojoj majci poželjevši joj od Gospodina nagradu vječnoga života, zatim vojnom ordinariju, o. gvardijanu, župniku, braći svećenicima, klapi HRM, mješovitom zboru Sv. Luke, te rodbini, prijateljima i župljanima koji su došli ispratiti njegovu pok. majku i moliti za nju.

Fra Mladen Prolić

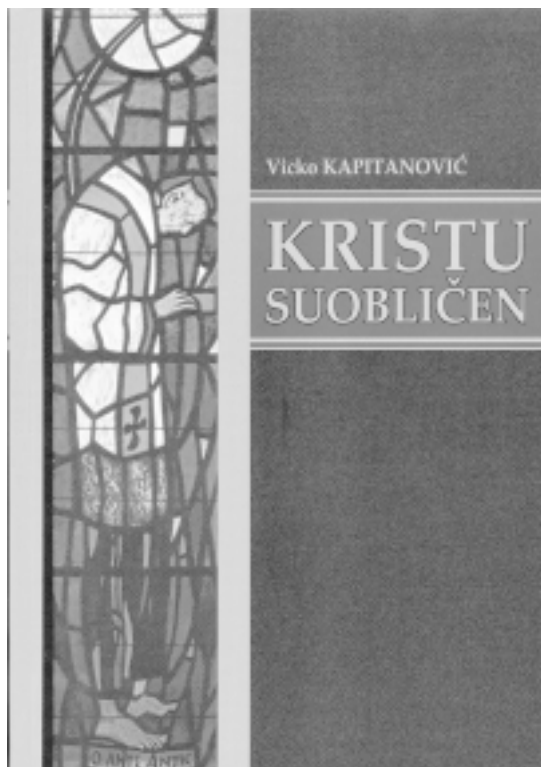

Fra Vicko Kapitanović, *Kristu suobličen* (Život i vrline fra Ante Antića), Split-Zagreb, 2004.

Ove godine (2004.) spominjemo se dvadesete obljetnice otvaranja procesa za proglašenje blaženim i svetim sluge Božjega fra Ante Antića, koji se dogodio u istoj godini održavanja Nacionalnog euharistijskog kongresa u Zagrebu. Možda i nije slučajnost da je baš ove godine, nakon dugo očekivanog vremena, objelodanjen za tisuće i tisuće svojih vjernih štovatelja toliko željeni dokumentirani životopis sluge Božjega fra Ante Antića - člana Franjevačke provincije Presvetog Otkupitelja sa sjedištem u Splitu, koji je svoj kršćanski i redovnički život živio preobražen vjerom, uronjen u tajnu presvete Euharistije, kako i sam napisao:

“Najveća je stvarnost na svijetu Presveti Oltarski Sakrament - Bog s nama” (AP 11/24). U toj stvarnosti živio je sav predan volji Božjoj u službi Crkvi, Domovini, Franjevačkom redu, Provinciji i braći ljudima u nadnaravnoj ljubavi, te u cijelom djelovanju prosvijetljen kršćanskom nadom savjetujući svakoga: “Promatrajte Božansku Ljubav kako nas ljubi: Ostaje za nas u Presvetoj Euharistiji i umire za nas na križu” (APIH/35,47).

Knjigu je napisao naš poznati povjesničar, znanstvenik, kritičar, teolog, svećenik i redovnik fra Vicko Kapitanović, pod nadahnutim, orkansko snažnim “pavlovskim” naslovom KRISTU SUOBLIČEN (život i vrline fra Ante Antića, 1893.-1965.), Split -Zagreb, 2004., formata 24x17, str. 356, uz 2005 bilježaka koje suptilno, znanstveno i dokumentirano obrađuju, iznose i potvrđuju djelo i život herojskih kreposti vjere, ljubavi i nade Sluge Božjega. Do u tančine dokumentirani sadržaj ovog jedinstvenog djela otkriva u piscu znanje povjesničara, snagu znanstvenika, strpljivost istražitelja i vještog sročitelja. No, iznad svega toga, za mnoge čitatelje ipak najprivlačniji ostaje blagi lahor franjevca, koji neumorno izlistava Antićeve spise, pronalazi dragocjene bisere te velikodušno i nesebično otkriva svoga redovničkog brata

skrivena iza Isusa - Kristu suobličena, koji vapi: “*Molite, kad ljudi dođu k meni da ne nađu fra Antu nego Isusa*”. Nakon takovog vapaja razumljiv je i Antićev potpis na kraju zahtjevnih pisama: “*Isus =fra Ante*”.

Ovo djelo prilaže se veoma važnim spisima obrađenima u već tiskanoj knjizi *Beatificationis et canonizationis servi Dei Antonii Antić, sacerdotis professi ex ordine fratrum minorum (1893-1965), Positio super vita et virtutibus et fama sanctitatis. Summarium*, Roma 2000., str. 784., a Crkva će preko Kongregacije za proglašenje svetih objaviti službeni STAV Svete Stolice utvrđujući je li se zaista fra Ante Antić isticao u herojskom vršenju kreposti u svom kršćanskom, redovničkom i svećeničkom životu i djelovanju.

Da se sve to privede kraju, te Crkva donese sud o svetosti Sluge Božjega, trebao se objaviti ovaj dokumentirani životopis, koji je preveden i na talijanski jezik, kako bi na njemu najprije u posebnom “kongresu” radili, raspravljali i dali svoje mišljenje konzulatori teolozi, a potom kardinali na Kongregaciji za proglašenje svetih, koji na kraju svoga rada izvješćuju Svetoga Oca o kreposnom i svetom životu Sluge Božjega, za koga su mnogi posvjedočili da je bio življeno evanđelje u našem vremenu.

Stoga ova knjiga jest stručni, znanstveni, povijesni, duboko vjernički i temeljiti prikaz života fra Ante Antića, koja će omogućiti svakom iskrenom čitatelja da se po Sluzi Božjem upozna s jednom od najljepših stranica naše duhovne, crkvene, franjevačke, hrvatske i hagiografske povijesti. Podijeljena je u sedam poglavlja: 1) Podrijetlo, odgoj i obrazovanje, 2) Život i rad između dva svjetska rata, 3) U vremenu krvi i komunizma, 4) Učitelj duhovnog života, 5) Priređivač priručnika za duhovni život, 6) Božji pohod i 7) Zagovornik u nebu.

Kroz ova istaknuta i stručno izabrana poglavlja fra Vice je knjigu potkrijepio snažnim duhom Evanđelja te dubokim mislima i riječima crkvenih naučitelja, velikih mistika Crkve i svetih kontemplativaca redovničkog života iz daleke prošlosti kao i donedavnoga našeg vremena. Iz te tajanstvene dubine silinom svjetla izranja život i djelo sluge Božjeg fra Ante Antića, označen kao karizmatski odgojitelj, ispovjednik, duhovni vođa, savjetnik, kontemplativac, mistik, a uz sve to, smjerni franjevac, Božji poslanik - prorok dvadesetog stoljeća u sjeni Isusovoj s jasnom zadaćom: “*On mora rasti, a ja se umanjivati*” (Iv 3,30).

Bez obzira na daljnji tijek i dovršetak kauze na Kongregaciji za proglašenje svetih u Vatikanu, ovaj životopis velebno je djelo našeg pisca i neprocjenjivi dar Crkvi, Franjevačkoj provinciji Presvetog Otkupitelja i povijesti Hrvata u vremenu Antićeva života i djelovanja do njegova potpunog suobličenja s Kristom.

No, unatoč svega vrijednoga i pozitivnog što je o ovoj knjizi izrečeno, napisano ili će to još biti; unatoč tomu što je, držimo pronađenim dragocjenim biserom, sam pisac fra Vicko Kapitanović, - franjevac naše i

Antićeve provincije Presvetog Otkupitelja, profesor crkvene povijesti na Katoličkom bogoslovnom fakultetu Sveučilišta u Splitu, nekadašnji profesor na Papinskom učilištu Antonijanumu u Rimu, vanjski suradnik na Pedagoškom fakultetu u Mostaru, poznat po svojim zapaženim znanstvenim radovima u domovini i inozemstvu, - ovaj rad ne drži dovršenim. Zato ovo velebno djelo, u duhu vrline fra Ante Antića, smjerno zaključuje:

“Ovaj rad nije riješio, a to mu nije bila ni nakana, sva pitanja s obzirom na proučavanje Antićeve duhovnosti. No, on je otvorio vrata daljnjem proučavanju, napose utjecaju duhovnih pisaca na Antićevu duhovnu i mističnu teologiju, što će nadam se biti od koristi daljnjem proučavanju duhovnosti među Hrvatima.

Pomno analizirani dokumenti, opisani u vrijeme kad Antić nije bio kandidat za oltar, podvrgnuti povijesnoj kritici i složeni u jedinstvenu sliku otkrivaju autentičnog, skromnog i pobožnog franjevca, uzornog svećenika, čovjeka ispunjena Božjom ljubavi i žarom za spasenje duša, čovjeka potpuno Božjeg, željna suobličenja s Propetom ljubavlju, s Kristom.”

Zahvaljujemo dragom fra Vicku za uloženu ljubav i trud oko ovog značajnog djela koje je ujedno i dragocjeni dar ne samo štovateljima fra Ante Antića, nego i svakom dobronamjernom čitatelju željnom autentične svetosti, o kojoj isusovac P. Kozelj u prigodi otvaranja Antićeve kauze piše: *“Današnji je čovjek toliko prevaren, izmoren, razočaran.. Nikome se više ne predaje! Samo pred pojavom svetosti, kod susreta s autentičnim svecem i moderni čovjek, kao pred nečim novim, dotad neviđenim, neočekivano zastane. Iznenaden, zatečen, zadivljen! Izbačen iz svih običnih kategorija i zato zbunjen. Taknut u svojim najdubljim dubinama. Nešto se u tim dubinama davno zakopano pokrene i u svojim temeljima zadržće. To što čovjek tada nalazi to je ono pravo. Tu prestaje kolebanje!”*

Uvjereni smo da će ovo djelo dati pečat Antićeve svetosti; da će se mnogi iscrpljeni od životnih lutanja na tom bistrom izvoru napiti i okrijepiti; te, konačno, otvoriti put i za rješavanje kauze o Božjem čudu po zagovoru o. Antića (završene u Zagrebu i predane Kongregaciji u Rim 2000. godine).

Isus Krist, kojeg smo najsvečanije proslavljali na Nacionalnom euharistijskom kongresu u isto vrijeme kad je otvorena kauza za proglašenje blaženim fra Ante Antića, neka snagom svoje euharistijske ljubavi u zajedništvu sa svojom Majkom Marijom - Ženom obučenom u Sunce - učini da što prije u Crkvi zablista nova aureola blaženika i sveca, a na naše oltare dođe novi, naš Hrvat, naš fra Ante Antić, najčasniji subrat i brat svakom franjevku naše provincije Presvetoga Otkupitelja - Kristu suobličen.

Fra Vladimir Tadić

«KAČIĆ», Zbornik Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja, XXXV/2003, str. 240.

Sadržaj:

Sv. Andrija Kretski-dr. Predrag Belić, *Pjesnički kanon za rođendan naše Gospe Bogorodice* (grčki original i hrvatski prijevod);

Dr. Lovorka Čoralić, *Tragovima hrvatskih franjevacu u Mlecima*;

Dr. Josip Lisac, *Hrvatski jezik XVIII. stoljeća i fra Jakov Pletikosa*;

Josip Vučković, *Neki aspekti Kačićeve «Korabljice»*;

Dubravka Rabadan, *Vojmil Rabadan i njegov svečani prikaz «Splitte grade...»*;

Nedjeljka Paro, *Bibliografije sestre Marije od Presvetoga Srca*;

Vladimir Golubić, *Paleontološki i kolekcionarski rad fra Josipa Malića u Muću*.

Suradnici, Izdanje Zbornika «Kačić»

Narudžbe:

Zbornik «Kačić», Šetalište kard. A. Stepinca 1, 21230 Sinj

FRATERNITAS - 9/10. 2004.

Otvoreni Duhu

Iz pisma Redu o Svetkovini sv. Franje

«*Duh molitve i pobožnosti*», osnovni prioritet našeg nadahnuća, nije samo stav prema Bogu, drugima i prirodi, ni dobro ustrojena provedba. To je način postojanja i življenja svakoga manjeg brata u svim svojim protegama i u različitim životnim okolnostima: u molitvi, radu, učenju, bratskim odnosima, pastoralnoj službi, bolesti, itd. Eto zašto je za Franju najvažnije da braća *“imaju Duh Gospodinov i njegovo sveto djelovanje”* u svakom životnom trenutku.

Franjo se prepušta Duhu Svetom da ga vodi u svakom njegovu domišljaju i pothvatu. On je sposoban reći, ići ili učiniti nešto, samo «potaknut Duhom», «*pun milosti Duha*» (usp. 1Čel 11, 26; LM 2, 1; TD 10, 36). On sam priznaje da je upravo Bog bio taj koji je započeo u njegovu životu: «*Gospodin dade meni, bratu Franji, da ovako započnem činiti pokoru*» (OR 1). Duh je Gospodinov, naime, i njegovo sveto djelovanje od njega načinio «... *non tam orans, quam oratio factus*» (2Čel 95).

To vrijedi i za one koji dolaze u bratstvo: ne samo da je Franjo nastojao živjeti «u Duhu», nego je želio da i njegova braća, *“koja su po Božjem nadahnuću”* (1R 2, 1) izabrala taj način života, imaju isto iskustvo vjere. Proglašava da je Duh Sveti «*generalni ministar Reda*» (usp. 2Čel 145, 193), i potiče svoje nasljedovatelje da žele iznad svega «*Duha Gospodinova i njegovo sveto djelovanje*» (PPr 10). Braća dakle mogu obavljati bilo koju bratsku, crkvenu i društvenu službu, samo neka ne *“trnu duh svete molitve i pobožnosti”* (PPr 5; 8P).

Franjo, kako bi objasnio što znači *“imati Duh Gospodinov i njegovo sveto djelovanje”*, suprotstavlja mudrost Duha mudrosti tijela i svijeta (usp. PK 9,10; OP 27, 1). Za njega tjelesnost znači smrtnost, ljudsku slabost, osjećaje koji se suprotstavljaju Bogu. Eto zašto je mogao ustvrditi: «*nama ubogima i bijednima, pokvarenima i odvratnima, nezahvalnima i zlima*» (NPr 23, 8). Zauzvrat, duh je onaj koji dolazi od Boga i vodi Bogu. «*Može se spoznati – kaže Franjo – ima li sluga Božji Duha Gospodinova: kad Gospodin preko njega čini neko dobro, ako se zbog toga ne uznosi...nego, naprotiv, ako se u svojim očima drži nevrijednim i smatra se manjim od svih ostalih ljudi*» (OP 12).

Kako bismo, međutim, imali Duh Gospodinov, «*ne smijemo biti mudri i pametni po tijelu, nego, štoviše, moramo biti jednostavni, ponizni i čisti*» (1P

45-46). I dodaje: *“blago čistima srcem, oni će Boga gledati (Mt 5,8). Istinski su čista srca oni koji preziru zemaljske stvari, traže nebeske i uvijek se klanjaju živom i istinitom Gospodinu Bogu i ne prestaju gledati ga čistim srcem i duhom”* (OP 16).

I u tih osamsto godina franjevačke povijesti vidjelo se kako je Duh Gospodinov potaknuo toliku braću i sestre da traže uvijek nove načine kako bi živjeli duhovnost u svim kulturama, u svim vremenima, nikada se ne zatvarajući u njih. Mnoga su braća i sestre koja su se prepustila da ih vodi i posvećuje Duh Gospodinov u najrazličitijim okolnostima, ipak mogli otkriti bezbrojne oblike i načine molitve. Ima braće i sestara koje je Crkva službeno priznala blaženima i svetima, na svim ljudskim i crkvenim područjima: u misijama, u kulturi, u umjetnosti, u skrivenom služenju u zajednici, u svetištima, u župama, u društvenom djelovanju, u pastoralnom služenju. Mnogo je osoba koje se nikada nisu odrekle *“Duha Gospodinova i njegova djelovanja”* i često su morale platiti cijenom vlastite krvi vjernost priznanju da je Bog *“jedino i najveće Dobro”* u životu.

Svi su oni izgradili bogatu i stoljetnu duhovnu baštinu, dostojnu da je se upozna a iznad svega živi.

Fra José Rodríguez Carballo,
Generalni ministar, OFM

ZAMBIJA – Formacija i misije: susret u Lusaki

Na poticaj generalnih tajništva Reda, održan je u Lusaki (Zambija), od 3. do 9. kolovoza 2004., susret tajnika za evangelizaciju i misije te za formaciju i studije Konferencije podsaharske Afrike. S obzirom na područje formacije i studija riječ je o ponovnom započinjanju djelatnosti koja je počela prije desetak godina, dok je za tajnike za evangelizaciju i misije to bio prvi susret i početak novog rada uskladbe.

Susret se odvijao u tri dijela: zajedničko promišljanje o afričkom surjeću koje su poticali svojim izlaganjima mons. Adriano Langa, OFM, koji je prikazao društveno-kulturno-crkveno ozračje, i fra Ghislain Ndoji koji je ocrtao stanje redovničkog života u Africi. Poticaji dvojice predavača bili su predmet proučavanja dvaju tajništva. Za vrijeme rada, prvo po skupinama a potom i na skupštini, izrađeni su nacrti za budućnost.

Ustvrdeno je, iznad svega, da je franjevačka Afrika u osjetljivom prijelazu, u smislu da je u porastu nazočnost mjesnih zvanja: od stupnja *implantatio Ecclesiae* misionara postupno se prešlo na onaj *implantatio Ordinis* urođeničke nazočnosti. Pojavljuje se sada potreba da se „ponovno ispiše”

projekt Afrika, ne više s točke stajališta Reda, već polazeći od nazočnosti i različitog međudjelovanja nadahnuća, kultura i mjesnih crkava. To nastojanje, koje zahtjeva produbljenje o inkulturaciji franjevačkog nadahnuća i o načinima misionarenja u Africi, bit će sposobno ponuditi novu životnost franjevačkim bratstvima u Africi.

Na susretu su nastali određeni prijedlozi, i za formaciju i za evangelizaciju, koji će biti predstavljeni na susretu provincijalnih ministara podsaharske Afrike.

VENEZUELA – Susret Bolivijske konferencije

Karakas – Susret provincijala, kustosa i svih duhovnih asistenata FSR-a Bolivijske konferencije, održan je od 5. do 10. rujna 2004. Nazočili su i generalni asistent, fra Ivan Matić, i pokrajinska izaslanica FSR-a za španjolsko jezično područje, Maria Consuelo de Núñez. Tema susreta bila je “Duhovna asistencija FSR-a. Stvarnost i izazovi”.

Nakon izvještaja generalnog asistenta, izaslanice i predstavnika pojedinih jedinica sudionici su nastavili rad produblivanja po skupinama. Iz zajedničkih promišljanja pojavili su se različiti prijedlozi za poboljšanje suradnje i upotpunjenja sa svjetovnjacima franjevačke potke. Posebno je istaknuta potreba veće skrbi oko formacije svjetovnjaka koji sudjeluju u evangelizaciji: zajedno sa sviješću o zajedničkoj pripadnosti franjevačkom nadahnuću, treba istaknuti način življenja, prema posebnom pozivu svakoga. Postaje neodgodivo produbljenje uzajamnog poznavanja koje će pomoći poštivanju samostojnosti rasta svjetovnjaka prema vlastitim načinima postojanja. Potrebna je formacija duhovnih asistenata FSR-a ukoliko su odgovorni i zaduženi za vjernost nadahnuću i za zajedništvo franjevačke obitelji u mjesnoj crkvi. Potrebno je nadići ideju «upravitelja» kako bi se došlo do one «asistenta». U jedinicama i u cijeloj Konferenciji trebaju se stvoriti prostori za suradnju tajništava za formaciju, evangelizaciju, pravdu i mir i očuvanje stvorenoga, asistenata FSR-a, u pastoralu mladih, promičući suradnju između franjevačkih svjetovnjaka i manje braće. Treba pomagati razgovor između FSR-a i Frame kako bi, nakon što nadiđu naraštajne prepreke, mogli pronaći načine zajedničkog življenja franjevačkog nadahnuća.

Susret je završen 10. rujna. Prije svršetka radova provincijali su iskazali čvrstu volju da ostvare ono što je preporučeno na susretu. Razmišljanja i poticaji su se pokazali korisnima u pripravi za skup duhovnih asistenata i nacionalnih predsjednika FSR-a Latinske Amerike koji je održan od 13. do 18. rujna u Meksiku.

RUMUNJSKA – Zaklada Sv. Franjo za napuštenu djecu

Godine 1992. dva su mlada franjevca iz provincije Sv. Stjepana Kralja, bili pozvani u Dévu u Erdelj. Kad su stigli pogodila ih je nazočnost tolike djece koja su prosila pred franjevačkom crkvom. Franjevci su im ponudili toplo jelo i mogućnost da se operu u samostanu. Sljedećih mjeseci upriličili su prihvata za djecu koji su prosjačili u tom kraju, dakle odlučili su ugostiti u samostan neke od njih. Godinu nakon toga u samostanu je bilo 20 djece.

Ustanova, nastala iz velikodušnog poticaja dvojice franjevac, nosi ime «Zaklada Sv. Franjo». Ona okuplja više od 400 djece koji žive na ulicama Déva. Osim prihvata ustanova, zahvaljujući suradnicima svjetovnjacima, jamči izobrazbu i odgoj djeci. Radost je vidjeti male štíćenike iscijeljene od njihovih rana. Neki od njih, zahvaljujući pomoći ustanove, mogu nastaviti studije i do sveučilišta, a svima je ponuđena mogućnost stjecanja znanja za neki posao koji će im zajamčiti budućnost.

Ravnatelj ustanove, fra Csaba Böite, poznat je ne samo u zemlji nego i u tuđini. Njegovo predanje djelu prihvata djece s ulice uključilo je mnoge osobe koje novčano pomažu ustanovu i mnoge dobrovoljce koji nude svoju raspoloživost, i na kratko razdoblje, kako bi radili u Dévi.

UKRAJINA – Komunikacijska nazočnost manje braće

Od 5. do 9. rujna održan je u Zhitomiru u Ukrajini prvi susret franjevac nove provincije «Sv. Mihaela Arkandela» i franjevačkog bratstva grkokatoličkog obreda iz Ternopila (Ukrajina), koje je podložno provinciji iz Katovica (Poljska). Obje su stvarnosti nastale nakon pada Sovjetskog Saveza i izražavaju, na različit način, povijest i život te zemlje tako lijepe i tako obilježene poviješću.

Susret je bio pridržan za mlade u formaciji, za njihove odgojitelje, zajedno s dvojicom provincijala, za generalnog tajnika i podtajnika za formaciju i studije i za fra Miguela Vallecilla, generalnog definitora i izaslanika Službe za dvogovor.

U danima proučavanja i slavlja, koja su se odvijala po dvama obredima, sudionici su posjetili sveta mjesta u Kijevu, kolijevki kršćanstva tih zemalja, razvijajući uzajamno upoznavanje koje je početak plodnog dijaloga za budućnost. Na poseban način pokazalo se jasnim kako je franjevačko nadahnuće pozvano s jedne strane da se utjelovi u raznim kulturama i nasljeđima a, s druge, da djeluje iznutra kao kvasac bratstva, pomirenja i mira. Zemlja ranjena i podijeljena kao što je Ukrajina moći će biti dobar laboratorij za naš poziv i poslanje.

POLJSKA – Kapitul Utemeljenja sv. Franje u Rusiji i Kazahstanu

Manja braća iz «Utemeljenja sv. Franjo» koja se nalaze u Rusiji i Kazahstanu, okupili su se u Varšavi (Poljska) kako bi proslavili kapitul na rogožinama od 8. do 12. rujna 2004.

Prvi su franjevci stigli u Kazahstan 1985., a 1986. u Sibir i u Novosibirsk. Od tada franjevačka je nazočnost rasla: danas su tamo četiri bratstva sa 17 franjevaca svečano zavjetovanih, jedan s privremenim zavjetima, jedan novak u Baccanellu (Italija) i nekoliko pripravnika. Kapitul je bio povlaštena prigoda susreta i upoznavanja za neke. Zbog iznimno velikih razdaljina koje razdvajaju bratstva, neki su se franjevci našli prvi put zajedno. Svi su podijelili iskustva, poteškoće i nade. Razmišljanje se dotaklo, dakle, posebnih vidova Utemeljenja: dijaloga s pravoslavnim kršćanima u Rusiji i muslimanima u Kazahstanu. Uz to sudionici su se suočili s poteškoćama koje se odnose na formaciju pripravnika za Red i pripreme franjevaca za Utemeljenje. Kod svih se pojavila želja da se živi u bratstvima što istinskijima i znakovitijima, brojnijima, punima povjerenja da mogu prihvatiti drugu braću koji će pomoći i obogatiti sadašnja bratstva. Generalna je kurija htjela biti blizu okupljenim franjevcima u nazočnosti generalnog definitora, fra Šime Samca, i upravitelja za projekte Reda, fra Vincenza Brocanellia. Na kapitolu je bio nazočan fra Astijus Kungys, generalni pohoditelj, koji je imao prigodu da se prvi put susretne s franjevcima Utemeljenja, započinjući tako pripravu za kapitul koji će se slaviti u veljači 2005.

ITALIJA – XXIV. franjevačko hodočašće u Asiz

Od 25. srpnja do 4. kolovoza 2004. održano je XXIV. franjevačko hodočašće u Asiz, što su ga upriličili odgovorni za pastoral zvanja talijanske konferencije provincijala. Tema ove godine «Ljubiti kao» željela je ponuditi mladima mogućnost življenja iskustva učenika kako bi postavili nacrt evanđeoskog života, u kojem bi učinili svojim Isusove osjećaje, misli, djela i odabire, kako bi ljubili njegovom vjernošću, pomagali njegovom trajnom pomoću. Preko 1500 mladih sudjelovalo je na hodočašću, a nakon šestodnevnog hodanja po različitim krajevima Italiji sastali su se u Porcijunkuli 2. kolovoza kako bi proslavili «Asiški oprost». Osim Talijana, na hodočašću su sudjelovale skupine Nijemaca, Hrvata, Slovenaca, desetak Japanaca, koji su hodočastili s mladima iz Veneta. Prilikom dolaska na Trg Bazilike Sv. Marije Anđeoske skupine su dočekali mladi iz Umbrije, s pjesmama i poticajima iz spisa sv. Franje i sv. Klare.

Generalni ministar, fra José R. Carballo, obraćajući se mladima, ohrabrio ih je da nauče od Isusa istinski način ljubavi, potom su svi ušli u Baziliku, i u molitvenom ozračju prošli su Porcijunkulom.

Navečer 3. kolovoza, mladi su slušali svjedočanstvo Marije Urbani, majke Karla Urbana, liječnika koji je prvi izdvojio virus Sarsa i koji je umro obavljajući svoju službu u korist bolesnih. 4. kolovoza, u završnom slavlju bilo je nazočno oko 3000 mladih, među kojima mnogi koji su sudjelovali na prethodnim hodočašćima. U propovijedi, fra Francesco Patton, nacionalni usklađivač poticatelja za zvanja pri COMPI-u, potakao je mlade da nemaju straha učiniti zahtjevne odabire u životu, kako bi pronašli radost u darivanju samih sebe, u stvarnom zvanju u koje ih poziva Gospodin.

BRAZIL – Uloga franjevačkog nadahnuća u Crkvi u Latinskoj Americi

Od 22. do 28. kolovoza u Salvadoru di Bahia (Brazil) održana je skupština provincijalnih ministara Latinske Amerike (Uclaf); tema susreta je bila “Uloga franjevačkog nadahnuća u latinsko-američkoj Crkvi”. Prvi su dani bili posvećeni povijesnom i sadašnjem stanju franjevačke nazočnosti koja na latinsko-američkom kontinentu slavi 500 godina. Promišljanje su potpomogli dominikanac Frei Beto, predavanjem raščlambe društveno-kulturnog surječja i kardinal Lorscheider koji je poslao svoje predavanje o vjerskom i crkvenom surječju, jer nije mogao doći zbog bolesti.

25. kolovoza nazočnost Generalnog ministra privukla je pozornost skupštine. On je bio u pratnji generalnih definitora fra Luisa Cabrere, fra Ignazia Mura, fra Amarala Bernarda Amarala. Generalni je ministar usmjerio svoje predavanje na bitna stajališta života manje braće. Poziv manjeg brata ima izvor u vjeri, iz nje proizlazi mogućnost da se živi čistoća, poslušnost i siromaštvo. Na svakome je da živi usredišten u Gospodinu, u njegovoj Riječi, polazeći od toga nastaje poslanje. Redovnički život zahtjeva snažno iskustvo sjedinjenja s Bogom. Red je pozvan na pretemeljdbu i oživljenje preko odabira Boga kao središta postojanja, bratstva kao životnog stila i siromaštva kao ključa obnove redovničkog života, uvijek svjestan potrebe obraćenja. Fra José je pokazao provincijalima, između načina poticanja i upravljanja, važnost da pomognu braći staviti Boga u središte života, podsjećajući da najveće blago koje se može steći su upravo braća. Provincijalova se pomoć treba usmjeriti na poboljšanje kakvoće života bratstva i preko teških odabira.

Generalni su definitori ponudili neke prijedloge za poticanje jedinica. Potom je skupština čula ocjenu što ga je načinila generalna uprava o prvoj godini službe, program za slavlje obljetnice utemeljenja Reda i nacrt za obnovu generalne kurije u Rimu.

Potom su uslijedili nastupi: fra Nestora Schwerza, generalnog tajnika za evangelizaciju, koji je prikazao sadašnje stanje nacrta obnove tajništva što ga je zatražio Generalni kapitul.

Fra Rodrigo De Castro Peret iz Ureda pravda, mir i očuvanja stvorenoga iz Generalne kurije, načinio je presjek rada poticanja na tom području, iznoseći očekivanja i buduće naume na području Uclafa.

Skupština se prisjetila i slavlja Plenarnog vijeća održanog u gradu Bahia 1983. naglašavajući suvremenost prijedloga što su pojavili na tom susretu.

Na svršetku je izrađena poruka za sve franjevce četiriju Konferencija koje tvore Uclaf. Iz njega je vidljiv poziv za oživotvorenje bratstva polazeći od dara poziva, poziv da se podijeli stvarnost "propetog naroda kroz Kristove i Franjine oči" kako bi svako bratstvo postalo mjesto zajedništva i kuća siromašnih.

Male – velike vijesti

- Generalni vikar Reda, fra Antonio Franjić, umro je 7. rujna 2004. u Rimu, u bolnici Villa Luisa gdje je bio primljen dva dana ranije. U mjesecu svibnju otkrivena mu je zloćudna izraslina na gušterači i tijekom ljeta u Veroni je bio na posebnoj liječničkoj skrbi. Fra Antonio je rođen u Caliu u Kolumbiji, 1955., živio je u SAD, a u Red je ušao u venecijanskoj provinciji Sv. Antuna 1974. Na pogrebnoj misi, koju je predvodio Generalni ministar, bila je nazočna fra Antonijova majka, gospođa Amparo Jaramillo Franjić. Braća su iz kurije pripremila misno slavlje, na kojem je sudjelovalo više od 170 svećenika i 10 biskupa franjevac, brojne časne sestre, franjevci svjetovnjaci i ostali vjernici. Fra Antonio je pokopan u Veroni (Italija) u groblju franjevac iz venecijanske provincije.
- Fra José Rodríguez Carballo, generalni ministar OFM, 7. kolovoza 2004., imenovan je članom Kongregacije za evangelizaciju naroda.
- EFR (franjevački izdavač) obavještava da će uskoro biti ponovno tiskan talijanski «Franjevački misal» razdvajajući misal od lektionara. Taj će tisak načiniti u iščekivanju «rimsko-serafskoga» misala koji će se pojaviti nakon novog Rimskog misala. U isto vrijeme proučava se obnova «franjevačkog brevijara». EFR je pozvao liturgičare i stručnjake franjevce na suradnju u preinaci sadašnjih knjiga, nudeći vlastite prijedloge koje će potom pregledati međufanjevačko liturgijsko povjerenstvo. Za svaku obavijest moguće se obratiti na naslov: Fr. Aristide Cabassi, Edizioni Biblioteca Francescana, piazza S. Angelo 2, 20121 Milano (Italia).
- Na početku rujna otvoreni su radovi na obnovi Generalne kurije u Rimu. Radovi, nakon raspisanog natječaja, povjereni su poduzeću "Castagna Rolando e Marco" iz Velletrija (Rim). Prvi od tri «dijela» obuhvaća sjevernu stranu (sobe za goste, sobe za biskupe, arhiv, uredi Generalnog

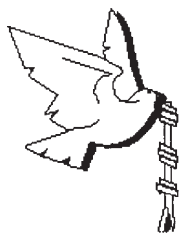
ministra, drugi kat). Svršetak radova predviđen je za siječanj 2007. U tom razdoblju, budući da nema soba, neće biti moguće ugostiti braću u Generalnoj kuriji.

Novi pohoditelji

- **Fra Jozo Vasilj** – prov. Uznesenja B.D.M (Mostar) za prov. Sv. Ćirila i Metodija (Zagreb)

Generalove obveze

- **od 29. rujna do 2. listopada**, pohod provinciji Sv. Vjenceslava (Republika Češka)
- **4. listopada**, svetkovina sv. Franje, Asiz (Italija)
- **od 6. do 7. listopada**, susret Konferencija MEFRA i COPEF, Generala kurija, Rim (Italija)
- **od 8. do 10. listopada**, pohod serafskoj provinciji, Sv. Marije Anđeoske (Italija)
- **od 11. do 15. listopada**, susret s Anglofonskom konferencijom u Dublinu i pohod prov. Irske
- **od 22. do 23. listopada**, europski susret za pravdu i mir u Santiagu de Compostela (Španjolska)
- **od 26. do 27. listopada**, susret s mladom braćom Južnoslavenske konferencije, Trogir (Hrvatska)
- **od 28. do 30. listopada**, pohod prov. Sv. Križa (Slovenija)

FRATERNITAS - OFM - Rim

Odgovorni urednik: Gino Concetti - Urednik: Gianfranco Pinto Ostuni

Internet: <http://www.ofm.org/fraternitas>. Email: comgen@ofm.org